



KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI : 751

Âşık Seyrânî



HASAN AVNİ YÜKSEL

TÜRK BÜYÜKLERİ DİZİSİ : 32



KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI : 751

ÂŞIK SEYRÂNÎ

«Hayatı ve Şiirleri»

HASAN AVNÎ YÜKSEL

TÜRK BÜYÜKLERİ DİZİSİ : 32

Kapak Düzeni : Saim ONAN

Onay : 11.3.1987 tarih ve 928.1 — 906 sayı.

Birinci baskı, 1987

Baskı sayısı : 15.000

Yenigün Matbaacılık ve San. Ltd. Şti. ANKARA

İÇİNDEKİLER

SÖZBAŞI	V
KISALTMALAR	VII

BİRİNCİ BÖLÜM

SEYRÂNÎ'NİN HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ

A — Hayatı	1
B — Edebî Şahsiyeti ve Eserleri	8

İKİNCİ BÖLÜM

SEYRÂNÎ'NİN ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

A — Hece Vezni ile Yazılmış Olan Şiirler	31
a — Koşmalar	31
b — Semâîler	132
B — Aruz Vezni ile Yazılmış Olan Şiirler	152
a — Dîvanlar	152
b — Gazeller	159
c — Semâîler	169
ç — Kalenderîler	173
d — Şarkı	176

ŞİİRLERİN DİZİNİ	177
-------------------------	-----

BİBLİYOGRAFYA	187
----------------------	-----

S Ö Z B A Ş I

Seyrânî, 19. yüzyılın önemli şahsiyetlerinden biridir. Türkçeyi şiirlerinde başarı ile kullanması, işlediği konuların dün olduğu gibi bu gün de tazeliğini koruması ve yaşadığı devrin sosyal hayatından manzaralar sergilemesi onun önemini ortaya koyan hususlardan birkaçıdır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar ve gün ışığına çıkarılan yeni şiirleri bizlerin onu daha iyi tanımamıza yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmada, tanınan imkânların sınırlarını da dikkate alarak şâirin hayatı, edebî şahsiyeti ve şiirlerinden örnekler vermek istedik

Birinci bölümde, Seyrânî'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve hakkında yapılan çalışmalar üzerinde duruldu.

İkinci bölümde, değişik şekil ve vezinde yazmış olduğu şiirlerinden örnekler verildi. Seçilen parçaların büyük bir kısmı onun tanınan ve sevilen şiirleridir. Diğerleri ise yeni olup ilk defa burada yayınlanmaktadır. Alınan örneklerin, onun fikrî ve edebî şahsiyetini değişik yönlerden ortaya koyacak nitelikte olmasına dikkat edildi. İmlôya ufak birkaç müdahalenin dışında dokunulmadı ve alınan kaynaklardaki şekline sâdik kalındı.

Seçilen şiirler, hece ve aruz ile yazılanlar olmak üzere iki bölüme ayrılarak kendi aralarında alfabetik sıraya kondu.

Şiirlerin anlaşılmasında kolaylık sağlaması gayesiyle bazı kelimelerin karşılıklarının ve açıklamaların sayfa altlarında verilmesi uygun görüldü.

Eserin sonunda yer alan bibliyografya iki ana başlıktan oluşmaktadır. «Yazmalar» bölümünde, şiirlerin tespitinde esas alınan cönklerin her birinin âit olduğu yerlerdeki kayıt ve sayfa numaraları ayrı ayrı verilmiştir. «Umumî Bibliyografya» bölümü ise elden geldiğince kısa tutulmuştur.

Çalışmalarında bana yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Abdurrahman Güzel'e minnet ve şükranlarımı sunuyor, bu eserin Seyrânî'nin daha geniş kitleler tarafından tanınıp sevülmesinde küçük bir vesile olmasını diliyorum.

Hasan Avni YÜKSEL

8 Kasım 1986

KISALTMALAR

- a.g.e. : Adı geçen eser
AMK. ME. : Ankara Millî Kütüphanesi Mecmûâ-i Eş'âr
Ant. : Antoloji
C. : Cönk
c. : Cilt
Derl. : Derleyen
HNO : Haşim Nezihî Okay
Hz. : Hazırlayan
KRDC. : Kayseri-Rasim Deniz Cönkleri
Matb. : Matbaa
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
Mİ. : Mecmuâ-i ilâhiyat
MİFAD. : Millî Folklor Araştırmaları Dairesi
NEA. : Nadir Eserler Arşivi
Nu. : Numara
SS. : Sânihât-ı Seyrânî
s. : Sayfa
TDK. : Türk Dil Kurumu
TFA. : Türk Folklor Araştırmaları
TM. : Türkiyat Mecmuası
v. : Varak

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M

SEYRÂNÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ ŞAHSİYETİ

A — Hayatı :

19. yüzyılın tanınmış halk şâirlerinden biri olan Seyrânî'nin asıl adı Mehmet'tir.

Kayseri'nin Develi (Everek) ilçesinde doğmuştur. Doğum tarihi 1800'dür. Ancak, doğum tarihi hakkında kaynaklar farklı bilgiler vermektedirler. Bir kısım yazarlar, Seyrânî hakkında ilk matbû eseri veren Hâzım Ulusoy'a dayanarak, doğum tarihini 1807 olarak gösterirler. Bazıları da daha geriye giderek 1788'i kabul etmektedirler. Son yıllarda yapılan çalışmalar neticesinde Seyrânî'nin doğum tarihinin 1800 olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır (1).

Babası, Oruza Camii imamı Cafer Efendi, annesi Emine Hatun'dur. Dört kardeş olan Seyrânî ailenin en büyük evlâdıdır.

(1) — A. Hâzım Ulusoy, Sânihât-ı Seyrânî, Matbaa-i Millî İstanbul 1340, s. 6/M. Fuat Köprülü Türk Saz Şâirleri, M. Kültür Yayınları, Güven Basımevi, Ankara 1964, s. 535/İ.E.M. Kemal İnal, **Son Asır Türk Şâirleri**, M.E. Yayınevi. C. 9, İstanbul 1940, s. 1665/Kadir Özdamarlar, 1984, 4. Seyrânî Seminer ve Şenliklerinde sunulan tebliğ metni. / Hayrettin İvgin, Seyrânî'nin Doğum ve ölüm tarihleri ile Bir Yaş Destanı Hakkında, 3. Seyrânî Seminer ve Şenliklerinde Sunulan Tebliğ metni.

İlk eğitimini babasının yanında tamamlayan Seyrânî, daha sonra Halâsiye Medresesi'ne devam etmiş, ancak tahsilini tamamlamadan medreseden ayrılmıştır. Medreseden hangi sebeple ayrıldığını bilemiyoruz. Ancak, onun dînî, tasavvufî bilgilerinin kaynağını teşkil eden ve şiirlerinde tesiri açıkça görülen bu tahsilin yeri önemlidir.

Seyrânî'nin gençlik yıllarının bir kısmı Develi ve çevresinde geçmiştir. 1821'lerde askere alındığı ve askerliğinin sekiz yıl kadar sürdüğü anlaşılmaktadır.

Seyrânî, genç yaşta şiire başlamış ve ünü kısa zamanda çevresine yayılmıştır. Onun sanatçı kişiliğinin oluşmasında yaşadığı bölgenin önemini gözden uzak tutmamak gerekir. Kayseri ve Develi, eskiden olduğu gibi 19.yüzyılda da önemli bir ticaret merkezidir ve ticaret yollarının üzerindedir. Çevre âşıklarının yanında uzak diyarların âşıklarının da uğrak yeri olduğu muhakkaktır.

Genç yaşta üne kavuşan ve askerlik sebebiyle de uzak diyarları görme imkânı bulan Seyrânî, artık kabına sığmaz olmuştur. O devirde halk şâirlerinin saray tarafından gördüğü ilgiden de cesaret alarak memleketini, evini barkını bırakıp İstanbul yollarına düşmüştür. Şiirlerinden onun İstanbul'a gitmek için kiminle yola çıktığını, hangi güzergâhı izlediğini çıkarabilmekteyiz. Yanında Everek'in tanınmış, zengin deri tüccarlarından Agop Ağa vardır. Niğde, Bor, Konya hattından giderken uğradığı yerlerde çalıp söylemiş, âşıklarla atışmış, geçtiği her yerde isim bırakmıştır.

İstanbul'a kaç yaşında gittiği, orada kaç yıl kaldığı, şâirliğinin dışında ne ile uğraştığı kesin olarak bilinmemekle beraber bilhassa sözlü kaynaklar bazı rakamlar, tarihler vermektedirler. Buna göre, İstanbul'a 1832'de gelmiştir. İstanbul'da bulunduğu süre içerisinde Köprülü Medresesi'ne devam etmiş ve hat

sanatı ile nakkaşlık öğrenmiştir. İstanbul'da kalış süresi bir şiirinde üç yıl gösterilirken başka bir şiirinde yedi yıl olarak zikredilmektedir :

«Üç sen'oldu (*) bu Seyrânî geleli
Ta'tilini erkânını bileli
Bir ağa kazandım yokdur akranı
Maviş Ağa derler hara İstanbul»



«Yedi yıl eğlendi kaldı Seyrânî
Bütün tahsil etti ilmi irfanı
Sendeyken her türlü mürüvvet-kânı
Bulmadın derdine çare İstanbul»

Yıllar sonra tekrar Everek'e döndüğünde çeşitli yerlere yazmış olduğu kitabeler, Seyrânî'nin İstanbul'da kaldığı süre içerisinde ne işlerle meşgul olduğu konusunda bir fikir vermektedir.

Âşıklar halkın kulağı ve dilidir. Halkın sevgisinin ve öfkesinin en açık bir şekilde görüldüğü yer âşıkların sazı ve sözdür. İşte bundan dolayıdır ki, yönetimler ya karşısındakileri çeşitli şekillerde ~~susturmaya çalışmış~~ veya onları yanlarına çekerek onlardan faydalanma yoluna gitmiştir.

Seyrânî'nin İstanbul yılları Sultan Abdülmecit devrine rastlamaktadır. İkinci Mahmut zamanında başlatılan ve daha sonra da devam ettirilmeye çalışılan birtakım yenilik hareketlerini

(*) — Sene oldu.

halka benimsetebilmek için devrin idaresi her türlü imkândan faydalanmaktadır. Zamanın önemli haberleşme vasıtalarından birisi de âşıklardır. İstanbul'un çeşitli yerlerinde âşik kahveleri vardır. Bu kahvelerde sık sık yarışmalar düzenlenmektedir. Saray, seçkin âşıkları toplayıp yarışmalar tertiplemekte, onlara çeşitli hediyeler dağıtmakta, yine 30-40 seçkin şâiri saraya bağlayarak onlara maaş bile vermektedir.

Seyrânî, İstanbul'da kaldığı zaman içersinde şâirlerin toplandığı meydan kahvelerine devam etmiş, saray tarafından düzenlenen çeşitli yarışmalara katılmış, devrin önde gelen şâirleriyle atışarak çoğuna pes dedirtmiştir. İstanbul'da varlıklı ve saraya mensup hemşehrilerinin de yakın ilgi ve iltifatını görmesine rağmen rahat değildir, hayatından memnun değildir. Onun haksızlığa, yolsuzluğa, israfa ve her türlü kötülüğe karşı isyana meyyal ruhu kendine rahat vermemiştir. Olayları değerlendirişi, yapılan değişiklikler karşısındaki tavrı her zaman sarayla uygunluk göstermemektedir. Şiirlerinden sarayla arasının iyi olmadığı anlaşılır. Seyrânî'nin zamanında saraydan tahsisat alan 30-40 şâirin içinde olup olmadığını bilemiyoruz.

Sert, haksızlığa boyun eğmeyen bir yaratılışa sahip olan Seyrânî'nin olaylara bakışı, yukarda da belirttiğimiz gibi saraydan oldukça farklıdır. Özden mahrum, taklide dayalı birtakım yenileşme hareketleri, adalet çarkının adaletsizce işleyişi, rüşvet, ce-halet onun ruhunda fırtınalar uyandırmaktadır. Halkın görüp, duyup söyleyemediği şeyleri o, hiç çekinmeden sazıyla, sözüyle dile getirmekte, müsebbipleri kim olursa olsun açıkça onları hicvetmektedir. Padişahlar, sadrazamlar, din ve devlet adamları, iki yüzlüler, kapkaççılar, halkı soyup soğana çeviren herkes onun «hiciv oklarından» nasiplerini almaktadırlar.

Arının deliğine çöp sokaan Seyrânî, arıların hücumuna da göğüs germek zorundaydı. Dili yüzünden tehliköye giren başını

kurtarmak için çareyi bazan tarikatların, bazan da nüfuzlu hemşehrilerinin himayesine sığınmakta buldu.

Seyrânî'nin saraya girişi, meydan kahvelerinde âşıklarla atışıp onlara mahlâs bıraktırışı, sarayla, haksızlıklarla olan mücadelesi ile ilgili birçok olay anlatılmaktadır. Ancak, sözlü kaynaklardan gelen bu bilgileri yazılı malzeme ile desteklemek mümkün olmamaktadır.

19. yüzyıl âşıklarının ekseriyetle bir tarıkata mensup olmaları, tarikatların âşıklar için birer sığınak oluşu, bir süre için de olsa Seyrânî'yi de etkilemiştir. Onun şiirlerindeki bazı tarikat izleri bir arayışın, bir sığınmanın ve şâirler arasında mola benzer bir hareketin tesirinden başka bir şey değildir.

Seyrânî'nin umutlarla başlayan İstanbul günleri, haksızlıklarla mücadele ve acılarla, karamsarlıklarla doludur.

«Sendeyken her türlü mürüvvet-kânı

Bulmadın derdime çare İstanbul»

İstanbul'da başı tehlikeye girip de sığınacak bir yeri kalmayınca çareyi İstanbul'dan uzaklaşmada bulur. Nüfuzlu hemşehrilerinden biri (Maviş Ağa, Ali Celâlettin Efendi veya Develizâde Kasım Paşa) vasıtasıyla bir kervana katılarak İstanbul'dan Halep'e kaçarılır (1839).

Seyrânî'nin memleketten uzakta geçen bu gurbet hayatı yaklaşık üç yıl sürmüştür. Oralarda ne yapmış, kimlere kapılmış tam olarak bilemiyoruz. Onun belli bir dalda karar kılmayan gönül kuşunun Halep'te Kadirî tarikatına bağlandığı zikredilir. Seyrânî, Halep günlerini bir şiirinde şöyle dile getirir:

«Aşkın sermayesi kara bağlattı
Bazan düşündürdü bazan ağlattı
Kader Seyrânî'yi Haleb'e attı
Çıkmayan bu candan bezer ağlarım»



«Seyrânî'nin yâre dönmez yolları
Başına zindan oldu Haleb çölleri
Sert esiyor bana seher yelleri
Nazlı yârdan selâm gelmez ağlarım»

Bağdat ve Mısır'ı dolaşan Seyrânî, daha sonra Adana yolu ile Develi'ye döner. Adana'da kaldığı süre içersinde Kozanoğlu'nun ilgi ve yardımlarını görür. Bunu bir şiirinde belirterek Kozanoğlu'yu över.

«Merd arslanlar dağın başın kuşadır
Meşhur Kozanzâde Ahmed Paşa'dır
Seyrânî'yi sâyesinde yaşadır
Toprağın ma'deni zer deyü geldim»

Halep dönüşü bir süre Develi'de bağıyla, tarlasıyla uğraşır. Gerek Develi'de gerek Kayseri'de şiirleriyle, sohbetleriyle dost halkasını genişletir. Fakat, geniş bir âlemi görüp tanımış, kabına sığmayan bir yaratılışa sahip olan şâir için Develi'nin sürekli mekân olamayacağı açıktır. Nihayet öyle de olur. Bir süre sonra elinde sazı Develi'den ayrılarak memleketin çeşitli yerlerini dolaşmaya başlar. Yaşı ilerleyip de artık dizlerinde dolaşacak derman kalmadığını görünce memleketine döner ve ömrünün kalan kısmını Develi'de tamamlayarak 1866'da Hakk'ın rahmetine kavuşur.

Şiirlerinden Seyrânî'nin 65 yaşından fazla yaşadığı anlaşılmaktadır:

«Elli beşte senetlerim yazdırdın
Altmışında her düzenim bozdurdun
Altmış beşte kemiklerim ceditirdin
Beni sıbyanlara döndürdün felek»

Başka bir şiirinde yaşının yüze yaklaştığı belirtilmektedir :

«Bir seher vaktinde çekip giderken
Bu yaşlı gözlerim düze dayandı
Gaflet uykusunda gafil yatarken
Eyvah ömrüm geçip yüze dayandı»

Çoğu halk şâirinin insan ömrünü safha safha anlatan yaş destanı vardır.* Bu destanlarda verilen yaşların şâirin hakiki yaşı ile alakasının olup olmadığına ihtiyatla bakılır. Bu dörtlüklerde verilen rakamları da bu açıdan değerlendirmek gerekir. Bizim verdiğimiz doğum ve ölüm tarihlerine göre Seyrânî 66 yıl yaşamıştır.



Hatıralara dayalı bazı kaynaklara göre Seyrânî, Halep dönüşü hiçbir yere gitmemiştir. Bilhassa son yılları yokluklar içerisinde geçmiştir. Onun yaşayışı, çeşitli davranışları hakkında anlatılan garip olayların çoğu her türlü dayanaktan yoksundur ve yakıştırmalardan ibarettir. Ancak onun menkabeleşen hayatıyla ilgili anlatılan olayların çoğu hikmet sahibi bir şâirin özelliklerini yansıtmaları açısından önemlidir.

* — Âmil Çelebioğlu, «Türk Edebiyatında Yaşnâmeler», Türklük Araştırmaları Dergisi, 1. 1984.

Gömüldüğü mezarlık daha sonra kaldırılarak bugün üzerine ortaokul yapılmış, şâirin kemikleri de diğerleri ile birlikte başka bir mezarlığa nakledilmiştir.

Sağlığında kıymeti yeterince bilinmeyen Seyrânî'nin bugün Develi Cumhuriyet Meydanı'na elinde sazı bulunan bir heykeli dikilmiştir. Aradan yüz yılı aşkın bir zaman geçmesine rağmen o unutulmamıştır. Şiirleri hâlâ okunmakta, hatırasına izafeten seminerler, şenlikler düzenlenmektedir. Günümüzde onun hakkın-da gazete ve dergilerde çok sayıda yazılar yayınlanmış, kitaplar basılmıştır. Yine memleketi olan Develi'de hemşehrileri tarafından adına bir dernek kurularak hatırası yaşatılmaya çalışılmaktadır.

B — Edebî Şahsiyeti ve Eserleri :

Edebiyatımızda Seyrânî mahlâsını kullanan iki şâir daha vardır ki, her ikisi de Everekli Seyrânî ile çağdaştır. Bunlardan birincisi olan Rumelili Seyrânî'nin Edirneli olduğu sanılmaktadır. 19. yüzyılda İstanbul'da İmam Seyrânî diye de anılan ve âşık kahvelerinde, padişah huzurunda atışmalarda bulunduğu bilinen şâirin hayatı ve eserleri hakkında fazla bir bilgimiz yoktur.

Aynı mahlâsı kullanan ikinci kişi ise Ispartalı Seyrânî'dir. Asıl adı Ahmet olan âşık, aslen Ispartalı olmamakla birlikte yıllarca diyar diyar dolaştıktan sonra kalan ömrünü Isparta'da tamamlamıştır. İkinci Mahmut devrinde İstanbul'da bulunmuş, padişahın emriyle başka şâirlerle müşâârelerde bulunmuştur. Gezip dolaştığı yerleri «Seyahat Destanı»nda anlatan şâirin aruz ve hece ile güzel şiirleri bulunmasına rağmen eserleri üzerinde yapılmış derli toplu bir çalışma yoktur.

1844-1849 yılları arasında öldüğü sanılan Ispartalı Seyrânî, yukarıda sözünü ettiğimiz Rumelili Seyrânî ile atışmış ve bu atışma neticesinde onu yenerek mahlâsını değiştirmiştir.

Develili Seyrânî, şiirlerinde asıl adını kullanmamıştır. Bunun yanında mahlâs olarak kullandığı «Seyrânî» ile birlikte «deli, sofu, garip, hafız» gibi çeşitli sıfatlara da yer vermiştir. Her üç Seyrânî'nin şiirleri üzerinde henüz mukayeseli bir çalışma yapılmadığından bu sıfatların hepsinin mi, yoksa bir kısmının mı Develili Seyrânî'ye ait olduğunu bilemiyoruz. Kaldı ki, şöhretinden dolayı diğer şâirlerin şiirlerinden bazılarının da bu şâire mal edilmiş olabileceği kuvvetle muhtemeldir.

Fuat Köprülü, şâirin «Seyrânî» mahlâsını alışıında Ispartalı Seyrânî'nin tesirinin olduğunu sanmaktadır. Fuat Köprülü'nün bu şekilde düşünmesine sebep, o yıllarda Ispartalı Seyrânî'nin şöhretinin daha fazla olmasındandır.

Âşık edebiyatında bâde içme veya rüya motifi bir gelenek icabıdır.* Şiire yeni başlayan veya kendisine bir mahlâs seçen kişi, bunu bir rüyaya, ya da bir efsaneye bağlar. Yahut uydurduğu bir hikâye, başından geçen bir olay, zaman içersinde çeşitli değişikliklere uğrayarak efsaneleşir. Bu geleneği hemen bütün özellikleriyle Seyrânî'de de görmekteyiz. Onun şiire başlaması ve mahlâs alışı aşağıda bahsedeceğimiz efsaneye dayandırılabilceği gibi gezip dolaştığı için de «Seyrânî» mahlâsını kendisine uygun gördüğü düşünülebilir. Çünkü dilimizde «seyran etmek» deyiimi genellikle gezip dolaşmak anlamında kullanılmaktadır.

Sânihât-ı Seyrânî'nin yazarı Hâzım Ulusoy, eserinde bu konuyla ilgili şu olayı anlatır: «Bir yaz mevsiminin mehtaplı gecesinde mahalle mescidinin imamı bulunan pederinin kapısı vurulur. «Cemaat dışarda kaldı, sabah namazının vakti geçiyor» gibi sesler yükselir. Babası, yatağından telâşla fırlar. O zaman on beş yaşında bulunan oğlu Mehmet'i mescidi açmaya ve kandilleri yakmaya gönderir. Fakat, Mehmet kapıyı açtığı anda kandillerin yandığını görür. Donuk ve ölgün ışıklar saçan kandillerin altında muntazam saflar bağlayan yeşil kavuklu, ak sakallı, iri gövdeli,

* — Umay Günay, Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi, Ankara 1986, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, sayı 16, 186 s.

kıyafetleri azametli, nur yüzlü bir cemaat görür. Titrer, korkar, düşer bayılır ve günlerce ortadan kaybolur.

Yavrusunun böyle estârengiz bir şekilde ortadan kaybolmasından dolayı annesi ağlar, çırpınır. Nihayet bir hafta sonra Mehmetlikten Seyrânî mahlâslı şâirliğe geçen oğlunu baygın bir halde bağlarında bulur.»

Halk tarafından oldukça benimsenen bu efsane ile Seyrânî, pîrlere elinden dolu içerek ermiş bir şâir olur. Hazım Ulusoy'un derlediği bu efsaneyi biraz değiştirilmiş şekliyle Develi Müftüsü Abdullah Develioğlu, babası Süleyman Efendi'nin ağzından şu şekilde anlatmaktadır: «... Oruza Camii imamı olan Cafer Efendi, hastalandığı bir gün oğlu Mehmet'e, «Bugün camiye git ve namazı kıldır» der. Mehmet, sabah oldu sanarak gece yarısı camiye gider. Fakat cami açıktır ve içerde ışıklar yanmaktadır. Camide tanımadığı nur yüzlü insanlar vardır. Namaz kılınıp dışarı çıkılınca içerdekiler «gezelim» diyerek onu alıp Elbiz bağlarına götürürler. Orada üzüm yerler. Halbuki mevsim kıştır ve ortalık karla kaplıdır. Oradan Bağdat'a giderek İmâm-ı A'zâm'ı ziyaret ederler. Sonra tekrar Elbiz bağlarına gelip üzüm yiyerek dağılırlar. Mehmet, evine döndüğünde gördüklerinin tesiriyle şiiirler söylemeye başlar.»



Seyrânî, hece ve aruz vezni ile şiiirler söylemiştir. Ahmet Hazım'ın verdiği bilgiye göre, hece ile olan şiiirlerini irticâlen ve elini başının üstünde gezdirip gözlerini belirli bir noktaya dikerek söylemiştir. Aruz vezni ile olan şiiirlerini ise yazmak suretiyle meydana getirmiştir. Hece ile ve irticâlen söylediği şiiirlerde Seyrânî, sazını kullanmaktadır. Yine Ahmet Hazım'a göre O, musiki yönünden pek kabiliyetli olmamakla birlikte sazını yanından hiç eksik etmemektedir.

Şâirin hece ile söylemiş olduğu şiirlerde dil oldukça sadedir. Aruz ile yazılmış olan şiirlerde ise dilin yabancı kelime ve tamlamalarla ağırlaştığı görülmektedir. Ancak aruzla yazılmış olan bu şiirlerdeki yabancı unsurlar, zamanına göre pek ağır sayılmazlar. Hattâ bunlardan bir kısmı günümüzde bilinen ve kullananlardandır: âb-ı hayat, bâd-ı sabâ, bî-vefâ, diyâr-ı gurbet, bülbül-i şeydâ, zülf-i perîşân gibi.

Aruz vezni ile Divan şâirlerini aratmayacak tarzda şiirler yazması o dönemde halk şâirlerinin kendisini saraya ve münevver zümreye kabul ettirme kaygısından ileri gelmektedir. Yine bu tarz şiirler onun bu vadede de at oynatabileceğini, kültür seviyesinin hiç de Divan şâirlerinden aşağı olmadığını gösterir. Bu durumu 19. yüzyılda aydın-halk yakınlaşmasının bir nişânesi olarak da görmek mümkündür.

Seyrânî, şiirlerinin büyük bir kısmını hece ile söylemiştir. Bu şiirlerin bütünü dikkate alındığında şâirin kuvvetli bir nazım tekniğine sahip olduğu görülmektedir. Çoğu koşma tarzında ve kusursuz olan bu şiirlerin yanında acemice söylenmiş, vezin ve kafiye yönünden oldukça bozuk şiirlerin de bulunuşu ilk bakışta şâirin ünü ile bağdaşmamaktadır. Fakat bu tip şiirlerde görülen hataların şâire âit olduğunu sanmak da çok güç. Şekil ve muhteva yönünden zayıf olan şiirlerin başka şâirlere âit olabileceği ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Yine şiirlerin alındığı cönklerin kıymeti, cönk sahiplerinin sosyal yapıları da burada önemli bir husustur.

İstanbul'da bulunmuş, medrese tahsili görmüş, Arapça ve Farsçaya yeterince vâkıf olduğu anlaşılan gezgin bir şâirin bütün şiirlerinde aynı dil özelliklerini görmek mümkün değildir. Bununla beraber hece ile olan şiirleri bize şâirin yaşadığı bölge olan Develi ağzı hakkında da bilgi vermekten geri kalmamaktadır. Meselâ Develi yöresinde kullanılan şu kelimelere onun şiir

lerinde bol bol rastlamaktayız. «Ağa, büvelek, çalkanmak, çam çıraık, bozulamak, bitek, cücük, çatlımçanak, çeç, çember, çerez, çorlu, çökelek, değirmi, döleşmek, evmek, esvap, gevmeık, hödüık, helke, kirmen, natır, puhağı, pece, sümseık, şeık, uğru, üleş, üleşmek, yorgalamak, yunmak, vb.»

Seyrânî'nin şiirlerinde dikkati çeken diğer bir husus da kul-
landığı kafiyelerin çeşitliliği ve orjinalliğidir.

«Şu cihânın sakın binme okuna
Derde devâ o yâsini okuna
Cümle uğrar o ecelin okuna...»



Er isen sözünü yürüt, bin ata
Söz ana değildir bencedir ata
Olur olmaz adam söz ata ata...»

Aruz vezni ile yazılmış olan şiirler içerisinde şekil ve muh-
teva yönünden oldukça başarılı olanlar bulunmakla beraber he-
ce ile yazılan şiirlerle kıyaslandığında bunların ikinci plânda kal-
dığı görölmektedir. Bir halk şâiri olarak haklı bir üne kavuşan
Seyrânî'yi aruzla yazdığı şiirlerle değil hece ile söylediği şiirler
le değerlendirmek daha yerinde olur. Bu tarz şiirlerde vezin ge-
nellikle başarılıdır. Bu vezinle daha çok divan, gazel, müstezad,
kalenderî, semâf gibi nazım şekillerini kullanmıştır. Bunların
yanında şarkı, terci-i bend ve terkeb-i bend de yazdığı görölmek
tedir.

Seyrânî'nin şiirlerinde dikkati çeken diğer bir husus da ede-
bî sanatları bol ve başarılı bir şekilde kullanmış olmasıdır. Kul-

landığı mecazların çoğu orjinal ve mahallîdir. Kullanılan edebî sanatların başında teşbih, teşhis, tenâsüb, tezâd, telmih, irsâl-i mesel gelmektedir. İşte bunlardan birkaçına örnek :

Teşhis : «Zulmünden vekîl-i Âli-i resûlün
Hicâbdan sikkenin kızılı çıkdı
Şer'in ahkâmından zevi-l ukûlün
Reylerinden âlem usandı bıkdı»

Teşbih : «Seyrânî bir şâir gördüğü zaman
Koç gibi meydana girip tokuşa»

«Câbil adam misli yaban arısı
Çeç yapsa bal yapmaz orman içinde»

Telmih : «Kim bildi Mansûr'un «Enel-Hak»lığın
Nesîmî'nin postu yüzülmeyince»

İrsâl-i mesel : «Balık başdan kokar bunu bilmemek
Seyrânî gafilin ahmaklığından»

Tezâd : «Ne turnak idim ayakda
Ne tac gibi serde idim»

Cinas ve redif de Seyrânî'nin şiirlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan ona bir cinas şâiridir dense yeridir :

«Her âşık içtiğin hayat sınırlar
Her meclisi avlu hayat sınırlar
Ben memât olsam da hayat sınırlar
Sağlığında girdi Seyrânî sine»

Bir halk çocuğu olan Seyrânî'nin şiirlerini renklendiren, onlara güç katan kültür unsurları, hemen bütünüyle halkın bitmek, tükenmek bilmeyen kültür pınarlarından süzülüp gelmektedir. Bunlardan bir katre olan atasözleri ve deyimler de onun şiirlerini süsleyen değerlerdendir. Öyle ki, şiirlerde kullanılan atasözleri ve deyimler bir sözlük oluşturacak kadar çoktur. Bunlar bazen şiirlere usta bir şekilde yerleştirilmiş, bazen de öz olarak verilmiştir. Verdiğimiz şu birkaç örnek dahi bu durumu açıkça ortaya koymaya yeterlidir :

«Aşa soğuk su katmak», «Defterini dürmek»,
«Beli bükülmek», «Gözden düşürmek», «Kanını kurutmak»,
«Cebi delik», «Saçını sakalını yoymak», «Yüzsuyu dökmek»
«Altun eğer vursan eşek at olmaz
Şimdi kişi bildiğine gidiyor»

★

«Yanmasa ateşin tütmez tütünün
Allah yardımcısı sıtkı bütünün»

★

«Bal tuşan elbette parmağın yalar
Cismime hüsnünden gör ne bulaştı»

★

«Bir ekmenin olur bir de biçmesi
Bir konmanın olur bir de göçmesi»

★

«Tırnağın bulsan başın kaşırdın
Seyrânî'yi doğru yoldan şaşırdın»

Daha önce de belirttiğimiz gibi Seyrânî, daha çok hece vezni ile yazdığı şiirlerle tanınır. Hakkında yayınlanan yazılarda aruz ile de şiirler yazdığı, ancak bunların az ve hece ile yazılanlar kadar kuvvetli olmadığı belirtilir.

Şâirin tespit edebildiğimiz 650'yi aşkın şiirinden 500 kadarı hece, gerisi aruz vezni ile yazılmıştır. Hece ile yazılan şiirlerde daha çok on birli hece kalıbı kullanılmıştır. Koşma ciusi olan bu şiirler 6+5 veya 4+4+3 duraklıdır. Fakat şiirlerin hepsinde durakların muntazam, olduğu söylenemez. Bazı şiirlerde vezin hatalarına da rastlandığı olur. Hece düşüklüğü veya hece fazlalığı şeklinde görülen bu hataların şâir tarafından yapılmış olacağını sanmıyoruz. Şiirlerde görülen bu vezin hataları müstensihler tarafından yapılabildiği gibi ezgiyle söylenen bazı şiirlere söyleniş esnasında ilâve edilen kısımların yazıya geçmesiyle de meydana gelmektedir. Meselâ :

«Yüce dağ başından çekilir duman

Dumanın elinden ah güzel hâlim pek yaman

Soyunup koynuna sevdiğim girdiğim zaman

Unutma sevdiğim sardığım her gün an beni»

Bir türküden alınan bu dörtlüğün mısralarındaki «ah güzel, sevdiğim, sardığım» kelimeleri çıkarıldığında veznin normale döndüğü görülmektedir.

Hece vezni ile yazılmış olan şiirlerin diğer bir kısmı ise semâilerden oluşmaktadır. Sekiz heceli olan bu şiirler 4+4 duraklıdır. Bunlarda da koşmalarda olduğu gibi bütünüyle durak birliğinin olduğu söylenemez.

Aruz ile yazılmış olan şiirler içerisinde de gerek mühteva gerekse teknik açıdan oldukça başarılı olanlar vardır. Kullandığı nazım şekilleri çeşitlidir. Ancak, bunların bir kısmı müstakil bir

nazım şeklinde olması gereken özelliklere haiz değildir. İmale ve üslupların çokluğu, vezin hataları dikkat çekici nispettedir. Bu durum onun aruzu hece gibi kullanma alışkanlığından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca hece veznindeki hatalar için söylenen hususlar aruzla yazdığı şiirlerde görülen hatalar için de söylenebilir.



Halk şâiri, halkın gözü kulağı, kalbi ve dilidir. Halkın derdi, dileği, sevgisi ve nefreti, âşığın dilinde, telinde şekillenir. O, bir bakıma çağının aynasıdır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın da belirttiği gibi Seyrânî, Tanzimatın getirdiği huzursuzluklara, yozlaşmaya, Batı taklitçiliğine karşı dîni ve millî değerlerine bağlı halkın gösterdiği tepkinin bir sözcüsü durumundadır. O, yaşadığı çağı, gezip gördüğü yerleri güzellik ve çirkinlikleriyle açık bir şekilde dile getirmiştir. Gördüğü kötülükler ve haksızlıklar karşısında susmamış, bu yolda rahatı bir yana, hayatını hiçe saymıştır. Hasret ve yokluklar içersinde geçen sürgün hayatı onun açık sözlülüğünün başına açtığı felâketlerden başka birşey değildir.

Seyrânî, devrinde taşlama şiirleriyle dikkatleri üzerine çeken bir şâirdir. Hakkında yazanlar onun bu yönü üzerinde haklı olarak müşterek kanâate sahiptirler. Ancak bu durum onun diğer konularda başarısız olduğu anlamına gelmemektedir. Haksızlıkların, yalanın, riyanın kol gezdiği bir dünyada kalbi dilinde bir şâirir. olaylara ilgisiz kalması düşünülemez. O, olaylar karşısında tavrını en açık ve en sert bir şekilde ortaya koymaktan çekinmemiştir. Ancak, sert olduğu kadar duygulu olan şâirin sosyal temalı şiirlerinde bile bir zekâ inceliği görülür. Taşlamaları ferdi olmaktan çok sosyal niteliklidir. Şahıslara yönelik şiirlerinde bile dikkat edildiğinde şahıstan hareketle sosyal bir olayın eîce alındığı görülür.

"Edelim nazmile bir hoş nasihat

Dinlesin tâlib-i destân olanlar" şeklinde başlayan destan bunun en güzel örneğidir

Seyrânî'nin şiirlerinde sosyal temalı olanlar önemli bir yer tutar. Bunlarda doğruluk, riyâ, rüşvet, haksızlık, fakirlik, hak, adâlet, cehâlet, din istismarı gibi konular oldukça fazla işlenmiştir.

Onun İstanbul yılları, iktisadî çöküntünün hızlandığı, sosyal huzursuzlukların arttığı, zengin ile fakir arasındaki mesafenin alabildiğine açıldığı bir dönemdir.

"Haydutlar acaba bilmem ne millet

Çekdirir âleme fakr u mezellet

Âdeme bulaşır var iki illet"

Humma ve uyuz, devrin önemli hastalıklarındandır. Halka zulmedenler bir bakıma milletin başına belâ olan bu illetler gibidir. Memleketi soyup soğana çevirenleri Seyrânî, dağdaki haydutla bir tutar ve onları kendi milletin mensubu bile kabul etmez.

Haksız olan, halkı soyan kim olursa olsun, hangi mevkide bulunursa bulunsun onun şiirlerinde teşhir edilmekten kurtulamaz. Hak ve adâlet dağıtan müesseseler laçkalaşmıştır. Oralardan çıkan kararlar yanlış ve haksızdır. Seyrânî, bu hususları şöyle dile getirir.



«Küçük lokma ile dolmaz avurdu

Ne yaman insanı kesdi kavurdu

Cihanın küllünü göğe savurdu

Geçdi sadârete hayvan olanlar»

Seyrânî, devlet idaresindeki çöküntüye, yabancı taklitçiliğine, idarede hissedilen yabancı parmağına ilk temas edenlerden biridir :

**«Älemde bir devir dönüyor amma
Devr-i İngiliz mi Frenk mi bilmem»**

Ülkedeki başıbozuk gidişin kaynağı baştıdır. Baştaki çözüme aşağı doğru yayılmaktadır. Seyrânî, bu durumu şu özlü sözlerle dile getirir :

**«Balık başdan kokar bunu bilmemek
Seyrânî gâfilin ahmaklığından»**

Her kim olursa olsun yüklendiği görevin şuurunda olmalıdır. Bu kişi sultan da olsa haddini bilmeli ve gerekirse ona haddi bildirilmelidir :

**«Sultan isen koyma boynunda vebal
Her işin sonunda var elbet zeval
Bir mezâristâna gir eyle suâl
Kimdir o bâk ile yeksân olanlar»**

Adâlet dînin temelidir ve her şeyin başıdır. Bu bakımdan insarın her türlü kötü davranıştan sakınması gerekmektedir :

**«Terkeyle Seyrânî sû-i ameli
Adâlet değil mi dînin temeli»**



**«Etmek farzdır ulul emre itâat
Ulul emre farzdır etmek adâlet»**

Seyrânî, fırsat buldukça dîni kötüye kullananlara çatar Çünkü ehil olmayanlar dîni konularda hükümler vermekte, şahsî menfaatleri uğruna onu istismar etmektedirler. Bu durum karışısında her samimî Müslüman gibi Seyrânî'nin de tavrı açık ve kesindir. Fakir-zengin ayrımı cemiyet için onulmaz bir yaradır:

«Tok olanlar belki Seyrânî seni de tok sanırlar
Aç olanlar dünyada hiç tokluğu da yok sanırlar»



«Senin var yer içersin yemez içmezlerin halin
Düşünmezsün behey kardeş olur mu böyle ihvanlık»

Halk devamlı vermekte fakat birşey alamamaktadır. Öyle olduğu halde halkın derdini dinleyecek kimse de yoktur. Halkın çaresizliğini Seyrânî, bir şiirinde şöyle dile getirir :

«Bu şehrin dirliği kaçdı neyleyim

Mezâda döndük libesımız şalımız

.....

Bir bağ kaldı ona döndük gözümüz

Şimden geri vîrân oldu buralar

.....

Şam'a gitsek rahat m'ola oralar

Böyle diyor akılıımız delimiz»

Fakat şair halkın kötü durumunun böyle devam edemeyeceğini, tahammül gücünün kalmadığını ve onun âhının yerde kalmayacağını belirtir.

Halkın içinde bulunduğu durumu padişah görmezse etrafındakiler ona memlekette cereyan eden halleri söyleyebilmelidir. Bu yapılmıyorsa şâir kendini sorumlu hissederek padişah da olsa gaflet içersinde olan idareciyi ikaz edebilmelidir :

**"şeyhülislâmdan sorma (bizi ey) haşmetmeâb
Sevâba günah der günâha sevâb
Fukara hakkında hayırlı cevâb
Söyleyecek dili kökten kurumuş"**



Cehâlet, cemiyetin sırtından silkip atması gereken bir illettir. Cehâlet, içkinin de, zinanın da başlıca kaynağıdır. Din, lâyıkı ile anlaşılıp da dürüst hareket edilse; din adamları, adalet dağıtanlar, İslâmı hakkıyla yaşasalar kötülüklerin çoğu ortadan kalkacaktır.

**"Görmüş yok cihanda câhilden vefâ
Vefâ umup etme kendine cefâ
Olur mu insana zehirden şifâ
Fikretsin gönülden ihvânolanlar"**



**"Hiç kimse kimsenin gayretin gütmez
Ânınçün hak sözün tutup işitmez
Meyhaneye gider câmiye gitmez
Kadısı müftüsü şeytan olanlar"**

Seyrânî'ye göre Allah yolundan uzak bir hayat, cehâlet bataklığında sürüklenmekten başka bir şey değildir. İnsan bu bataklıktan ancak erenlerin eteğinden tutmak suretiyle kurtulabilir:

**"Alan aldı erenlerden himmeti
Câhile âlemde etmem minneti"**

✱

**"Nevm-i âlemde cehâletten uyandı gözüm
Mest-i müdâmlıktan gönlüm uyandı"**

Seyrânî'nin şiirlerinde dînî konular önemli bir yer tutar. Onun geniş bir dînî kültüre sahip olması ailesinden ve görmüş olduğu medrese tahsilinden ileri gelmektedir. Şiirlerindeki dînî motifler onun her türlü riyâdan uzak, bilgili ve samîmî, ehl-i sünnet akidesine bağlı bir Müslüman olduğunu göstermektedir. Dînin istismarcılar elinde kötüye kullanılmasından acı duymaktadır.

**"Sofu tesbih çeker döner vir okur
Gözü hayvan yemi çalmada olur"**

✱

**"Medrese kaçkını softa bozgunu
Selâm vermek için insan beğenmez"**

.....

**Âleme ta'neder yanına varsan
Seni de yanıltır mes'ele sorsan
Bir cim bile çıkmaz karnını yarsan
Gelir meclise de erkân beğenmez"**

Kendisi namazını ihmam etmez ve bunu herkese öğütler:

«Beş vaktini kılan Hakk'ın hasıdır
Vebâlini bilmeyen kişi asidir»



«Beş vaktini kıl da gözet Sübhânı
Cehennem nârından kurtar bu canı»



«Din-i İslâmdan murâd tutmaktır Allah emrini
Yapmamaktır nehyini bin devr-i eyyâm eylese»

Verdiğimiz bu birkaç örnek bile onun îman ve amelde ne derece samimî bir kişi olduğunu gösterir.

Seyrânî, şiiirlerinde âyet ve hadislere bazan meâlen, bazan da telmihlerle sık sık başvurur. Şiiirlerinde yer alan dînî motiflerden başlıcalarını şu şekilde sıralayabiliriz: «Allah, peygamber, âyet, hadis, âhiret, dört halife, cennet, cehennem, mahşer, sırat, melek, şeytan, namaz, oruç, hac, zekât, Kur'ân, Zebûr, Tevrat» vs.

«İnsan dedikleri hep bir soy imiş
Kudret ölçüsünde hep bir boy imiş» (2)



«Seyrânî hak söz tatlıdır candan
Zikir kalbe yakın damardan kandan
Münezzehdir Allah sûret mekândan
Nerde zikrin etsen hemen andadır» (3)

(2) — Hucur Suresi 13. âyet : «Ey insanlar! Hakikat biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışasınız diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık».

(3) — Vâkıa Sûresi, 85. âyet : «Biz ona sizden daha yakınız, ama siz göremezsiniz»

Arı diri bir İman sahibi olan Seyrânî, ilk dönemlerinde belki dağınık bir hayat sürmüştür ama kâmillik döneminde geçmişi gözler önüne sererek pişmanlık duyduğunu açıkça ortaya koymasını da bilmiştir. Zaten onun şiirlerindeki coşkunluğun bir kaynağı da dindir.

Şiirlerindeki dîni unsurların en önemlilerinden birisi Hazreti Muhammed'dir. Şiirlerde Hz. Muhammed'e çok değişik ifadelerle yer verilmiştir. Ona göre güzelliğin özü, Hakk'ın en sevgili kulundan alınmıştır. Kur'ân yolundan ayrılmayan bir kişi onun dostu ve yoldaşdır. Onun şefaatine mazhar olmayan Allah'ın rahmetinden mahrum sayılır. Yer gök onun yüzü suyu hürmetine yaratılmıştır.

**«Ben bir abd-i Hak-Perestim ey Nebiyyi muhterem
Âşk Seyrânî'yi et kendine yâr ibtidâ»**



**«Medîne'ye ziyarete varam mı yâ Resûlallâh
Merkedine yüzüm sürmek kerem mi yâ Resûlallâh**



Seyrânî, yeniliklere açık, okumaya ve ilme önem veren bir şâirdir. Batıdaki gelişmeleri, telgraf, vapur gibi ülkeye giren çeşitli yenilikleri, yeni mahkemeleri, okulları onun şiirlerinde görmek mümkündür.

Güzel ve güzellikler, şâirimizin dikkati çeken başka bir yönünü teşkil eder. O, her türlü güzelliğe tutkun, seven, sevgisini en güzel bir şekilde dile getiren içli, usta bir âşıktır. Şiirlerindeki sevgili genellikle vefasızdır, zalimdir, erişilmeyendir. Aşk insana acı verir ama onu yüceltir. Aşkın sonsuza kadar devam edecek olan tarafı da onca budur.

**"Aşkın iğnesiyle dikilen dikiş
Kıyamete kadar sökülmez imiş"**

derken bunu vurgulamaktadır.

**Ey tabib elden gelirse yaremi gel emleme
Yâr elinden gelmedir bu yâreyi merhemleme"**

Sevgi yolunda çekilen acılar, tabibin verdiği merhemden daha iyidir seven biri için.

Seyrânî'nin şiirlerinde güzeller mahallî özellikleriyle ve isimleriyle de arz-ı endâm ederler. Bu durum onun ne derece hayatla iç içe olduğunu gösterir.

✱

O, güzel ve güzelliklerden başka yardımını gördüğü kişileri övmesini de bilen bir kişidir. YERdiğini yerin dibine batıran mizacı, gerektiğinde övdüğünü de göklere çıkarabilmektedir:

**"Merd arslanlar dağın başın kuşadır
Meşhur Kozanzâde Ahmet Paşa'dır
Seyrânî'yi sâyesinde yaşadır
Toprağın ma'deni zer deyu geldim"**

✱

Türk sosyal hayatında tarikat ve tekkelerin önemli bir yeri vardır. Medreselerin katı kuralları karşısında tekkelerin hoşgörülle açılan kapıları devamlı olarak alâka görmüş ve halkın eğitilmesinde mühim görevler üstlenmişlerdir. Tarih boyunca birer mektep niteliğinde olan bu müesseselerden nasiplenmeyen insan çok azdır. İşte bu noktadan hareket edildiğinde Âşık Seyrânî'nin

hangi tarikattan olduğu akla gelmektedir. Onun mensup olduğu tarikat hakkında değişik görüşler ileri sürülmüş olmakla beraber henüz kesin bir neticeye varılmış değildir. Onun Bektâşî olduğunu açıkça beyan edenlerin yanınd, Fuat Köprülü; "Tasavvuf ıstılahlarını daima kullanan Seyrânî'nin Bektâşî tarikatına mensup olmasa bile Bektâşî zevkine yabancı olmadığı açıkça görülyüyor" (4) diyerek farklı görüşte olduğunu belirtir. Ayrıca Seyrânî'nin;

"Bahaüddîn Muhammed'den o pîri nakşibendimden

Yetişdi fikrime rûhânî himmet dilpendimden"

şeklindeki beyitine dayanarak Nakşibendî olduğu iddiası da mevcuttur. (5)

Sözlü kaynaklardan yazıya gezen bilgilerde Seyrânî'nin Kadirî tarikatına girdiği ve bu yolda hayli mesafe katettiği hususu da yer almaktadır. Çocuklarının bazılarının isimlerinin Kadirî ulularının isimlerinden oluşu, Seyrânî'nin tarikatın özelliklerinden olan birtakım garip hareketlerde bulunması, şiirlerinde yer yer rastlanan ehl-i beyyt sevgisi ve bazı Kadirî şeyhleriyle olan yakın dostluğu araştırmacıları böyle bir neticeye götüren hususlardandır.

Netice itibariyle O, sürekli arayış içerisinde olan, fakat, İşlâmın özünden taviz vermeyen ehl-i sünnet birisidir.

(4) - Prof. Dr. M. Fuat Köprülü, **Türk Saz Şâirleri**, M. Kültür Yayınları, Güven Basımevi, Ankara 1962, s.537

(5) - İ.E.M. Kemal İnal, **Son Asır Türk Şâirleri**, C.9, M. Eğitim Yayınevi, İstanbul 1940, s.1665-1666

«Dinim İslâm-i İslâm temiz İmânım
İkrârı dilimde sözümde buldum
Allah bir resûl hak yokdur gümánım
İmânın nûrunu özümde buldum»



«Amel sazım bozuk düzen çalmışım
İsyân deryasına düşüp dalmışım
Aziz gecelerde gâfil kalmışım
Nevm-i gaflet düşman imiş başıma»

Şiirlerinden rastgele aldığımız bu iki örnek yukardan beri belirttiğimiz hususlara ışık tutacak niteliktedir. Onun, alabildiğine geniş olan şiir dünyası içerisinde bazı tarikatların izlerini bulmak mümkünse de bunların bir bütün içerisinde fazla bir önem arz etmediği görülmektedir. Seyrânî, çiçekten çiçeğe geçen arı misali, zaman zaman bir pîre sığınmış olabilir ama onun yaratılış ömür boyu tek bir eteği tutacak bir yapıda değildir.



Seyrânî'nin şöhreti yaşadığı dönemde de oldukça yaygındır. Çağdaşları içerisinde en fazla dikkati çekenlerden biri de Odur. Seyrânî'nin şiirlerinden, kendisinden önce yaşamış halk ve divan şâirlerini okuduğu ve onlardan az da olsa etkilendiği anlaşılmaktadır. Bunlar içerisinde Fuzûlî, Yunus Emre, Karacaoğlan, Âşık Ömer, Gevherî, başlıcalarıdır.

«İkrâm eden dostlarıma veririm
Aşkın nârı ile ben de fatırım
Olura olmaza meyil veririm

Öldürmeli beni döğmeli değil», şeklinde devam eden şiir Karacaoğlan'ın «İlgıt ılgıt esen seher yelleri» mısraı ile başlayan şiirine bir nazîre niteliğindedir. Yine:

«Nedendir ey kaşı yayım nedendir

Gecelerde benim uyumadığım

Ayrılığı çetin derler ölümden

Ayrılık derdine doymadığım», şeklindeki dörtlükle başlayan şiir yine Karacaoğlan'ın «Nedendir de kömür gözlüm nedendir» şeklinde başlayan şiirinin oldukça tesirindedir.

«Bahçelerde biter sümbül

Bu Seyrânî olmuş bülbül

Al yanağın kırmızı gül

Solar m'ola bencileyin»

Son dörtlüğünü verdiğimiz bu şiirde ise Yunus Emre'nin tesiri açıktır.

«Gel Seyrânî doğru râha git cümleden fariğ ol

Olmaya vahdet makamı küşe-i uzlet gibi», beyiti ile biten şiir ise Kanûnî'nin meşhur dörtlüğüne nazıredir.

«Yakub da yine hasretini gücile buldı

Der Seyrânî ol Yusuf-ı Kenânıma değme», beyiti ile biten şiir de bütünüyle Fuzûlî'nin «dokunma» redifli şiirinin tesiriyle söylenmiştir.

Verdiğimiz bu örnekler onun daha sonra ne derece yol katettiğini göstermek içindir.

Güçlü şâir, hayatta olduğu gibi ölümünden sonra da değerini koruyandır. İşte Seyrânî, gerek hayattayken, gerekse öldükten sonra örnek alınan, yolundan gidilen ender şâirlerden birisidir. Dertli, Hüznî Baba, Emrah, Şem'î, Revât, Tokatlı Nuri ve daha nice tanınmış halk şâirinde onun tesirini görmek mümkündür.



Ispartalı ve Rumelili Seyrânîlerle çağdaş olan Everekli Seyrânî'nin isim ve şiirlerinin görüldüğü ilk kaynaklar cönk ve şâirnâmelerdir. Şiirlerinin yaşadığı dönemde cönk ve mecmûalara geçmesinin doğum tarihi hakkında bir fikir verdiği gibi yaşadığı dönemde de ne kadar tanınmış bir şâir olduğunu gösterir. Ankara Millî Kütüphanesi'nde onun şiirlerinin bulunduğu cönklerden birkaçının yazılış tarihi bunu açıkça göstermektedir:

Cönk numarası : 27, tarihi : 1253/1837
" " : 67, " : 1250/1834
" " : 159, " : 1242/1826
" " : 51, " : 1235-1239/1819-1823

Seyrânî'nin zikredildiği eski kaynaklardan birisi de Antalya'da 1257/1841 tarihinde kaleme alınan Hızrî'nin Şâirnâmesi'dir. Bu şâirnâmenin 44 numaralı dörtlüğünde Seyrânî de zikredilmekte ve devrinde tanınmış "mâhir" bir şâir olduğu belirtilmektedir:

"Virdî, Verdî, Râzî şâir sayılır

Devrânî, Seyrânî mâhir sayılır

Terkîbî, Terkemî vâfir sayılır

Virânî, Hisâbî hem dahi Güftî (6)

Seyrânî'nin hayatı ve şiirleri ile ilgili ilk ve en derli toplu çalışma, Everekli Müftizâde Ahmet Hazım'ın '**Sânihât-ı Seyrânî'** adlı matbû' eseridir. (7) Yine bu konuda yayınlanmış ikinci önemli eser Haşim Nezihî Okay'ın Develili Seyrânî (8) isimli ki-

(6) - Prof. Dr. Şükrü Elçin, **Halk Edebiyatı Araştırmaları**, K. Bakanlığı MİFAD Yayınları. 24, Ankara 1967, 364.s.

(7) - Ahmet Hazım Ulusoy, **Sânihât-ı Seyrânî**, Matbaa-i Millî, İstanbul 1340, 260 s.

(8) - Haşim Nezihî Okay, **Develi'li Seyrânî**, Maarif Kütüphanesi ve Matb. İstanbul 1953 (Yeni Basım 1963), 240 s.

tabıdır. Yeni harflerle yayınlanan ve iki baskısıolan bu kitap, içersinde 205 şiir bulunan **Sânihât-ı Seyrânî**'ye yetmiş aşkın yeni şiir eklenmesiyle meydana getirilmiştir.

Seyrânî'nin hayatı ve şiirleri ile ilgili diğer iki önemli eserden biri Cahit Öztelli'nin 'Dertli ve Seyrânî' adlı kitabı (9), diğeri de H. Ali Kasır'ın 'Develi'li Seyrânî' adlı eseridir (10). Bunların haricinde Seyrânî ile ilgili küçük çaplı birkaç eser daha vardır ki, bunları kitabın sonundaki kısa bibliyografyada vermekle yetiniyoruz.

Seyrânî'nin kendi el yazısı ile bir divanının olduğu söylenmekte ise de bugüne kadar sözü edilen eser ortaya çıkmış değildir. Eserle ilgili bilinenler ise söylentiden ileri geçmemektedir.

Yapmış olduğumuz bir çalışmada Seyrânî'ye ait olan şiirleri toplayarak karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koymak istedik. (11) Şâir üzerinde yapılacak her türlü çalışmanın ancak tam ve aslına en yakın metinlerle mümkün olacağı inancıyla birinci derecede cönk ve mecmûaları esas aldık. Taramasını yaptığımız cönk ve mecmûaların büyük bir kısmı Ankara Millî Kütüphanesi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı MİFAD Arşivi'nde bulunmaktadır. Bu çalışma neticesinde şöyle bir durum ortaya çıktı: Bugüne kadar bilinen, kitap, dergi ve gazetelerde yayınlanmış olan şiirlerin toplamı yaklaşık olarak 355 kadardır . Bunların haricinde bizim

(9) — Cahit Öztelli, **Dertli ve Seyrânî**, İstanbul 1965, Varlık Yayınları, 108 s.

(10) — H. Ali Kasır, **Develi'li Seyrânî**, İstanbul 1984, Acar Matbaası, 367 s.

(11) — Hasan Avni, Yüksel, **Develi'li Aşık Seyrânî ve Şiirleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, basılmamış master tezi, Ankara 1985.

cönk ve mecmualardan tespit ettiğimiz yeni şiirlerin toplamı ise 304'tür. Şu durumda elimizde Seyrânî'ye ait olan şiirlerin sayısı, eski ve yeni tespit edilenlerle birlikte 659'dur. Çalışmamızda verdiğimiz bu şiirlerin 494 tanesi hece, 137 tanesi de aruz vezni ile yazılmıştır.

Bu netice bize cönk ve mecmuaların daha geniş çaplı bir taramasının yapılması halinde Seyrânî'ye ait daha çok şiirin ortaya çıkacağını göstermektedir.

II. BÖLÜM

SEYRÂNÎNİN ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

A — Hece Vezni ile Yazılmış Olan Şiirler

a) — Koşmalar :

1

Tabib koyma beni bu dertler içre
Sızılar vücûdum yâremiz anda
Sensin cerrâh seni ben de isterim
Yetsen sen imdâda yâremiz anda

Hesâb olmaz şâhım bu yâre sende
Seneler dolaşdı bu yâre sende
Kemâl tarihinde bu yâre sende
Bir kimse göz etmez yâremiz anda

Hâk ismin okudum ay hafta günde
Dolanır yıldızlar ay hafta günde
Cerrâhın sen ol ay hafta günde
On iki ayda bir yâremiz anda

Seyrânî kuluna rahmeyle râhim
Binbir ismin dilde hatmoldu rahım
Çağırınca seni yâ gafurrahım
Kerem eyle medet yâremiz anda

Rahm : Acıma, esirgeme, koruma. Rahım: Merhametli, acıyan, koruyan, Allah. Gafurrahım: Esirgeyen, suçları bağışlayan, Allah. Kerem: Cömertlik, lütuf, bağış.

Bilirken ölüm var bu balk-ı âlem
Gözleri dünyanın ihtişamında
Mevlâ'ya mâlumdur feryâd ü nâlem
Evkât-ı hamsede subh ü şâmında
Müşkülüm halledin ehl-i zamirler
Tutar mı altunun yerini demirler
Merhametsiz olan ulü-l-emirler
Korkarım şeytanın iltizâmında
Ezelden böyledir Seyrânî âdet
İbâdetten yeğdir nefse ticâret
Kalmadı dünyada bitti halâvet
Ne düğün arefe ne bayrâmında

Halk-ı âlem: Bütün insanlar. Nâle: İnleme, inilti. Evkât-ı hamse: Beş vakit, namazların kılındığı vakitler. Ehl-i zamîr: Gönül ehli. Ulü-l-emr: Padişah, kanun koyucu. İltizâm: Birinin tarafını tutma. Halâvet: Zevk, tatlılık

Dost kapusu kilididir doğruluk
 Dosta inâyeti elden bırakma
 Doğru olmayanın sonu uğruluk
 Olur ferâseti elden bırakma

Top kurarlar kal'adaki bedene
 Atarlar gülleyi gelip gidene
 Kâmil isen sana kemlik edene
 Eyle mürüvveti elden bırakma

Mısır'da Firavun yapıp mezarlık
 Bekler iken neye vardı pazarlık
 Tanrılık da'vasın ettirdi varlık
 Aza kanâati elden bırakma

El küpüne el turşusu kurucu
 Var Seyrânî olma aslın sorucu
 Sen ol şer düşleri hayra yorucu
 Hakk'a ibadeti elden bırakma

İnâyet : İyilik, yardım, lûtufluk. Uğru : Hırsız, haramî. Ferâset : Anlayışlılık.
 Mürüvvet : İnsanlık, iyilik severlik, mertlik, cömertlik.

Sahte bir cilveyle gülme yüzüme
 Candan muhabbetin var değil bana
 Gelüb görünsen de gahi gözüme
 Gönlün bahtım gibi yâr değil bana

Hatırımı hasta iken sormağa
 Geldin mi düşüm hayra yormağa
 Sevdin birdenbire geri durmağa
 Sana nâmus ama ar değil bana

Gönülde parlarken ümmîd-i vuslat
 Beynimize düştü âteş-i firkat
 Aşkımın şiddet-i nârına nisbet
 Cehennem ateşi nâr değil bana

Güllerin elinden gelse bitmemek
 Seyrânî bülbülde olsa ötmemek
 Âteş-i aşkınla yanub tütmemek
 Elden gelse bu aşk kâr değil bana

Ümmîd-i vuslat: kavuşma ümidi. Beyn: ara, aralık. Âteş-i firkat: ayrılık ateşi. Nâr: ateş. Kâr: iş, güç.

Destgîrlik ummam senden bir zaman
 Göster ağacında sağlam dal bana
 Pervâzıma dardır yedi kat gökler
 Dâima açıktır istikbâl bana

Menedim yok azlim kaygı çekeyim
 Ustabâşı gibi ölçüp dökeyim
 Evvel âhir bir kurbanlık tekeyim
 Vakti gelsin bıçağını çal bana

Esneyince emr-i Hakk'ın yelinden
 Koku gelmez şefâatin gülünden
 İdris'in cennette gelse elinden
 Hulle biçer yeşil bana al bana

Seyrân'yım boş küp gibi inlemem
 Üç sıfırla bir rakamın binlemem
 Elimde çaldığım sazı dinlemem
 Açkın sazı verir türlü hal bana

Destgîr: elinden tutan, yardımcı. Pervâz: uçuş, uçuş, havalanma. Menedim: dayandıran şey, dayanak, makam, rütbe. İdris: peygamber, ilk elbiseyi diken insan, teraillerin piri. Hulle: Cennet elbisesi, kıymetli elbise.

Nikâbın yüzüne çeksen ey perü
 Hû çeker sultanlar al yanağına
 Bu dünya kurulup olandan berü
 Meftûn Süleymanlar al yanağına

Ruhların alını gülden seçdiler
 Lâl-i lebin hamrâsını içdiler
 Bin Mısır hazinesi bahâ biçdiler
 Ehl-i dil irfâneler al yanağına

Cemâlin Yâkubdur o pervâneyi
 Buldu âşıkların aşk-ı meyhâneyi
 Bekleyüp dururlar timarhâneyi
 Divâne olanlar al yanağına

Seyrânî bu aşkı buldu ezeller
 Hicrân tarlasına ekdi güzeller
 Bunca divan defter bunca gazeller
 Düzer şâirânlar al yanağına

Nikâb: peçe, yüz örtüsü. Lâl-i leb: dudağı kırmızı olan, sevgilinin dudağı. Ehl-i dil: gönül adamı, gönül dilinden anlayan. Cemâl: yüz güzelliği. Yâkub: Hz. Yusuf'un babası, Hz. İshak'ın oğuldur. Oğlu Yusuf'un başına gelenler dolayısıyla meşhur olup, edebiyatta gam ve kaygı sembolüdür.

Câmi avlusunda aklım çâk oldu
 Gâyet hayrân oldum yay kaşlarına
 Kurumun benzettim semâda mâha
 Bu dili düşürdüm ay kaşlarına

Âşıkı söyledi bir ince gazel
 Dîdenin üstünde kaşındır güzel
 Ne hoşça yaratmış Hallâk-ı ezel
 Nazârım değmesin vay kaşlarına

Hemân budur benim kalbim ma'muru
 Mevlâm vere o dilbere umuru
 Görmedim ömrümde böyle samuru
 Beni kul etseler hay kaşlarına

Destinden bir kerre bâde yudunca
 Helâke yakınım cevân edince
 Âhu çeşmim seyretmiye gidince
 Deseler Seyrânî doy kaşlarına

Çâk olmak: yırtılmak, parçalanmak, yarılmak. Kurum: azamet, kibir. Dil: dil, gönül. Dîde: göz. Hallâk-ı ezel: Tanrı. Ma'mûr: güzel, bayındır, şenlikli. Umur: önemsenen iş, vazife, arzu edilen şey. Dest: el. Bâde: içki, şarap. Helâk: mahvolma, ölme. Cevân (cevelân): gezme, dolaşma. Âhu: ceylan. Çeşm: göz.

Güş itsün kelâmım ehl-i kâmiller
 En evvel cümleden bir yâr aşkına
 Gerçi lâyük değil iki yâr sevmek
 Severson sıdkile bir yâri sına

Bağzı gelür geçer kaçar bağzı yâr
 Bağzı gül göğsünü açar bağzı yâr
 Tehlikedir başa uçar bağzı yâr
 Altına varmadan bir yâri sına

Abes değil ehl-i dile Seyrânî
 Aşkın ile dile düşdü Seyrânî
 Lebinden bir bûse diler Seyrânî
 Ya verir ya vermez bir yâri sına

Güş etmek: dinlemek: Kelâm: söz. Ehl-i kâmil: olgun insan. Sıdk: doğruluk, yürek temizliği.

Güleş meydanında boşa dalanın
 Alta giden haşmın merdân olursa
 Başına başkası değmiş olanın
 Bilir alâmetin irfân olursa

Kız doğarsa başı olur dışarı
 Oğlan doğsa olur meşhur haşarı
 Kime ahhâb olsa dokunur şerri
 Bir kimse cinsinden çingân olursa

İbrahim'i nâra atdı mancınık
 Sebebi çingâne yok yalancılık
 Südünde bulunan yâd yabancılık
 Islah olur mevte dermân olursa

Ahhâbların vâli hâkim sayılar
 Kokutmadan yemez eti ayılar
 Çoğaldı Seyrânî kabadayılar
 Kedi fare yemez aslan olursa

Merdân: mertler, insanlar, yiğit kimseler. İrfân: Bilme, anlama, bilgi ve zekâ ile elde edilen olgunluk. İbrahim (a.s.): Kur'an'da adı geçen peygamberlerdendir. M.Ö. 12. yüzyılda yaşadığı kabul edilir. Putları kırdığı için Nemrut tarafından ateşe atılarak cezalandırılmak istenmiş fakat Hz. İbrahim, yanan alevlerin bahçe haline gelmesiyle kurtulmuştur. Allah'ın dostu anlamına gelen «Halîlullah» diye de anılır. Mevt: ölüm.

Kurtuluş yok el oğlunun elinden
 Dilerse akıdır suyu yokuşa
 Kızarmış yanağın vahdet: gülünden
 Nerden mâil oldun sen bu kokuşa

Sanma şimden gerü orta döleşe
 Ecel pehlivanı çıkdı güleşe
 Merkadli merkadsiz yatan üleşe
 Yılan akreb çıyan gele çöküşe

Anda olur hallarımız pek yaman
 Gam değil var ise zerrece îman
 Seyrânî bir şâir gördüğü zaman
 Koç gibi meydana çıkıp tokuşa

Vahdet: Yalnızlık, teklik, birlik, Allah'a yaklaşma, kavuşma. Mâil: istekli, düşkün müptelâ. Orta: ortaklık, meydan, dünya. Döleşmek: düzelmek. Merkad: mezar.

Size derim behey kâmil ahbablar
 Hakikatli yârdan geçmesi de güç
 Sevdâlara salıp garip serimi
 Aşkın dolusunu içmesi de güç

Dostun yollarına her dem bakıp da
 Sîneni aşkın hicrine yakıp da
 Çokdan berü hasretini çekip de
 Sevdiğinden cüdâ düşmesi de güç

Sırrını âleme yaymalı değil
 Kendini odlara koymalı değil
 İblisin sözüne uymalı değil
 Seni doğru yoldan şaşması da güç

Seyrânî ele girmeli bir dilber
 İlâhi dilberin cemâlin göster
 Güzeli sarmaya çok sîm-zer ister
 İnce miyânını koşması da güç

Ser: baş. Dolu: kadeh, şarap vb. dolu kadeh. Sîm-zer: gümüş-altın. Mi-
 yân: bel. Koşmak (kocmak): kucaklamak.

Halk-ı âlem bana mürşid-i kâmil
 Olmuş olmayınca bende itikad
 Benzer ol âlime ilmîle âmil
 Kendi olmaz elden umar itimâd

Dünya ahret birbirine müsterek
 Bir furunda iki biçmez bir çörek
 Yerden göğe zahir dikilmiş direk
 Olsa bir cihâna olmaz iki ad

Bir çoban elinde dünya bir kırmızı
 Misâli yün eğirüb ip sarar hemen
 Hiç keyfince çatal iğli deşirmen
 Önünde ağzına dokunur mu'tâd

Yere çakan iki çatal kazığı
 İkidem birine eyler bazığı
 Seyrânî çobanın belde azığı
 Olmazsa sayılmaz çoban kurttan yad

Mürşid: doğru yolu gösteren, kılavuz. Kırmızı: elde yün eğirmeye yarayan alet. Mu'tâd: alışılmış, âdet haline getirilmiş, her zamanki, her zaman olan.

Kırklar kâsesinden bâde nûş etti
 Gönül mekân tuttu meyhânelerde
 Cihânın malını ferâmuş etti
 Sûretâ gezeriz gamhânelerde

Erenler râhına can eder heves
 Bir pîr-i azizden alındı nefes
 Can bülbülü kaçır kalır bir kafes
 Dürr-i yektâ vardır irfânelerde (1)

Seyrânî âdemlik hâlini takın
 Âdem ilm-el-yakîn hem ayn-el-yakîn
 Ehl-i harâbâta hor bakma sakın
 Defîne bulunur virânelerde

Ferâmuş: unutma, hatırdan çıkarma. Sûretâ: görünüşte. Râh: yol, tutulan yol, usûl. Dürr-i yektâ: eşsiz inci.

(1) — Bu mısraın başka şekilleri de vardır: «İlm-i yektâ vardır irfânelerde» (HNO) veya «İlm-i kimyâ vardır irfânelerde» (AMKC. 135).

İlm-el yakîn: bir şeyi ilim ve delil yolu ile bilmek.

Ayn-el yakîn: bir şeyin varlığını görmüş gibi, kat'i. Ehl-i harâbât: meyhâne adamları.

Yerin göğün ismi cismi yoğiken
 Bir ezan okunur sadâsı nerde
 El ermedik göz görmedik bir nesne
 Yapılmış kubbesi Hudâ'sı nerde

Bazı âşıklar da kendisin över
 Kâmilin cevâbın biri bin değer
 Cümle kitab gökden inmezden evve
 Bir Kur'ân okunur sadâsı nerde

Gözlerimden akan kanlı yaşlarda
 Katrasınca dert bulunur başlarda
 İlham derler bir kuş vardır kuşlarda
 Gökden yere inmez yuvası nerde

Çok ahdettim konamadım bu dala
 Yok imiş ikrâmın Hayyâlesselâ
 Ucu bulunmadık böyle bir mânâ
 Söyle Kul Seyrânî ustası nerde

Gam yemezdim Receb olsa cümle ay
 Döner Muharreme ay gide gide
 Bunda gedâ olan anda olur bay
 Anda gedâ olur bay gide gide

Ömrüm kaba yelden kar gibi erir
 Vücudum toprağa düşünce çürür
 Her eşya aslının hükmünü verir
 Divan atı olur tay gide gide

Nazar eyle otlı sulu koyağa
 Çiçekler boyanmış elvan boyaya
 Tevekkel ol baykuş gibi ayağa
 Gelir kısmet olan pay gide gide

Zannetme Seyrânî yıldız ay olur
 Doğru oku atan eğri yay olur
 Katreler karışır ırmak çay olur
 Bulur deryâsını çay gide gide

Receb: arabî ayların yedincisi ve kutsal sayılan üç ayların ilki. Muharrem: Kamerî arap aylarının birincisi, ayı esas alan arap takviminde senenin birinci ayı aşure ayı. Gedâ: dilenci. Koyak: vadi, işlenmemiş arazi, dere.

Rabbim seninle ettiğim ahdi
 Saklasun kal'a-yi imân içinde
 Eğer vaktimizde gelürse mehdi
 Bulmasun imânım gümân içinde

Kimin ayağına gelecek oyun
 Cellâd satırına uzatmak boyun
 Hüsn-i rızâsiyle kurda bir koyun
 Vermiş var mı acéb çoban içinde

Çift olsa da yumurthanın sarısı
 Gine beyazına çıkar yarısı
 Câhilin misâli yaban arısı
 Çeç yapsa bal yapmaz orman içinde

Aşkımın çıkırığı eğerse iği
 Seyrânî ateşsiz pişirir çiği
 Okkanın dirhemin artık eksiği
 Bilinür mizân-ı irfân içinde

Ahd: söz verme, yemin. Kal'a-yi imân: imân kaleşi. Mehdi: On iki imamın on ikincisi, kıyamet yaklaştığında insanları doğru yola davet edecek olan kişi. Gümân: şüphe, zan, vesvese. Hüsn-i rızâ: gönül hoşluğu, isteyerek. Çeç: balsız petek. Mizân: terazi, ölçü. İrfân: anlayış, bilme, bilgi ve aklı ile elde edilen olgunluk.

Şu fenâ dünyada bir dem gülmedim
 Vücûdum îhrâkdır nârın içinde
 Halk içinde hiç şerikim bulmadım
 Bu lisânım kaldı zârın içinde

Methini eyleyim melek sîmânın
 Aklımı ziyân etdi kaşî kemânın
 Görünce vechini hüsn-i zamânın
 Bu garib ser kaldı hârın içinde

Nicedir ki o hûbların huyu
 Ak kâfura benzer puhağın şuyu
 Nikâbı bürünmüş saklamış rûyu
 Kendini hifz eder çârın içinde

Dostumun cemâlin ben de görmezem
 Şu cihânda bir murûda vermezem
 Seyrânî der yârim yâda vermezem
 Kal desen kalırım ârın içinde

İhrâk: yakma, yakılma. Şerik: ortak. Vech: yüz, surat, çehre. Hüsn-i zaman: zamanın güzeli. Hûb: güzel Kâfur: Uzak Doğu'da yetişen bir çeşit ağaçtan elde edilen ve hekimliğe kullanılan, beyaz ve yarı saydam bir maddedir, güzel ve sert kokuludur. Nikâb: peçe, yüz örtüsü. Hifz: saklamak. Çar: baş örtüsü, çarşaf.

Allah'ın emrine mûti'im dersen
 Resûlün emrine itâat eyle (1)
 Haram helâl bulduğun yersen
 Mü'minlik da'vasın ferâgat eyle

Tabib ister bu yâreyi yarmaya
 Zahm-i aşkın merhemini sarmaya
 Kudretin yok ise Beyt'e varmaya
 Gönül Beytullahdır ziyâret eyle

Kulun rızkın verir Hazret-i Bârî
 Açılan gülleri incitmez hârî
 Kötülük değıldir er kişi kârî
 Kemlik edenlere inâyet eyle

Daralub kendini sıkma Seyrânî
 Rızâ-yı Bârîden çıkma Seyrânî
 Gönül beytullahdır yıkma Seyrânî
 Elden gelir ise imâret eyle

(1) — İlk iki mısraın değışik bir şekli de şöyledir: «Verdiğin ikrâra dururum dersen/Mürşidin emrine itâat eyle.» (AMK. Mî. 4573).

Mûti': itaatli. Zahm-ı aşk: aşk yarası. Beyt: ev, cami, mescit, Kâbe anlamına da kullanılır. Beytullah: Allah'ın evi, Kâbe. Bârî: yaratıcı, Allah. Hâr: diken. İnâyet: yardım. Rızâ-yı Bârî: Allah'ın rızası. İmâret: yardım, tamir, bayındır.

Gâfilen gezerken şu virânedede
 Deryâyı ummâna daldım yenile
 Leyl ü nehâr firkatiyle yanarım
 Serimi sevdâya saldım yenile

Niyâz etti Sübhânıma bu dilim
 Görmesem didemden akıyor selim
 Gezerken cihânda uğradı yolum
 Dilberin yurdunda kaldım yenile

Cihâna gelmemiş böyle bir perf
 Koymuşam yoluna can ile seri
 Çokdan beri arzularım dilberi
 Rûyından bûsesin aldım yenile

Seyrân ettim ebrûların tararken
 Bir kurban adadım anı sorarken
 Seyrânî der bu hâneyi ararken
 Hûbların şâhını buldum yenile

Gâfilen: gafil olarak, habersiz bir şekilde. Leyl ü nehâr: gece gündüz. Firkat: ayrılık. Ser: baş. Sübhân: Allah. Rûy: yüz, çehre. Bûse: öpmek, öpücük. Ebrû: kaş.

Ahvâl-i âlemden yâr sorsa bana
 Mübtelâyım canım gibi tenime
 Muhabbet bir yana ben de bir yana
 Güzel sevmek zarar değil dinime

Üftâdeyim bülbül gibi güle ben
 Çovrilirim turna gibi göle ben
 Yârin ismin aldım dilden dile ben
 Sürüklerim gömmek için sineme

Seyrânî mürşidim severim gâyet
 Nice bu sevgi en büyük ibâdet
 Tamûda yandığına etmem kasâvet
 Yanarım gafletle geçen günüme

Ahvâl-i âlem: âlemin durumu, dünyânın halleri. Mübelâ: düşkün, tutkun.
 Üftâde: düşkün, âşık. Tamû: cehennem. Kasâvet: gam, keder, tasa.

Rabbim sana hâcet değil arzuhâl
 Her nefesde sen âlimsin sözüme
 Tenimde canımda kalmadı mecâl
 Meded senden yokuş ile düzüme

Amel sazım bozuk düzen çalmışım
 İsyân deryâsına düşüb dalmışım
 Aziz gecelerde gâfil kalmışım
 Nevm-i gaflet düşman imiş gözüme

Düzemedim durna gibi katarım
 Vitrânedeymiş baykuş gibi öterim
 Ben aşkın nârına yanar tüterim
 Hayrettedir tamû nârı özüme

Hevâ-yı nefsimle etdim ülfeti
 Başa satın aldım gamı mihneti
 Açıldığı zaman amel hücceti
 Seyrânî'yim cürmüm vurma yüzüme

Nevm-i gaflet: gaflet uykusu. Hevâ-yı nefis: nefsin arzuları. Ülfet: arkadaşlık, dostluk, konuşma, görüşme. Mihnet: zahmet, gam, keder. Amel: iş, niyet. Hüccet: senet, vesika. Cürm: suç.

Hey ağalar derdim kime yanayım
 Gönül düşdü bir gözleri mestâne
 Taze civâne

Hüsnüne söz olmaz medhi sezâdur
 Getürmez mislini bindebir âna
 Fânî cihâna

Cihân içre kalbim dâim mükedder
 Lüfunı olmadı görmek müyesser
 Hatırım incidir ol mâh-ı enver
 Ne gelürse söyler gonce dehâne
 Şîrin zebâne

Zebân kelâmından oldum dertnâk
 Aceblemen beni etse sine-çâk
 Etmek için üftâdelerin helâk
 Takar sîm hançer anca meyâna
 Kasdı var câna

Canlar kan eyledi ol çeşm-i mestim
 Kulunum bâbında bağıdır destim
 Seyrânî'ye yazık değil mi dostum
 Ettiğin sitemler gelmez beyâna
 Alsam lisâna

Mestâne: mahmur, baygın göz. Civân: genç, güzel. Hüsn: güzellik. Sezâ: uygun, münasip. Müyesser: rast gelmek, nasibolmak, kolay olmak. Mâh-ı enver: parlak ay, ay gibi güzel sevgili. Dehân: ağız. Zebân: dil, lisan. Üftâde: düşkün, düşmüş, biçâre. Meyân: orta, bel.

Gelecekte haber veren bulunmaz
 Gelen başdan geçmiş hikâyetine
 Nûr-ı şemsi vahdet zatı dolunmaz
 Benzemez mihr ü mâh kesâfetine

Her eşya mazhar-ı kudret sıfatlı
 Kimisi piyade kimisi atlı
 Ne var yaratılmış âlemde tatlı
 Benzemez muhabbet halâvetine

Hazreti İsâ'ya indi mâide
 Yine bozulmadı eski kâide
 Sağ gözden sol göze yokdur fâide
 Bak kendi başının selâmetine

Kim bilür ise kendin ehl-i kerâmet
 Seyrânî bil anda yok istikâmet
 Sofî her ne kadar etse ibâdet
 Başın bağlar nefis ticâretine

Nûr: aydınlık, parıltı, parlaklık. Şems: güneş. Mihr ü mâh: güneş ile ay.
 Mazhar: bir şeyin ortaya çıktığı, görüldüğü yer veya kişi, tecelli yeri. Ha-
 lâvet: tatlılık, şirinlik, zevk. Mâide: üzerinde yemek bulunan sofrâ.

Bir cevâb var zebânımda yârenler
 Söyleyim sühânı gûş idenlere
 Cennet görmez meyhâneye varanlar
 İçüb kendini sarhoş idenlere

Zevk ü safâ itmek bununla merâm
 Gazâb ider yârin ol Kân-ı kerem
 Kitablarda yazar katresi haram
 Azâb ikâb vâfir mûş idenlere

Fârik gel bu işden seni yakarlar
 Âteş bardak boğazına dakarlar
 Mahşer halkı cümle sana bakarlar
 Lâyık bu kendin bihûş idenlere

Sahih bu kelâmım sanma âriye
 Haber verin içenleri valiye
 Yıkılarak varır Dîvân Bâriye
 Nâlet kendisin medhûş idenlere

Seyrânî nush itdi dinlersen hakkı
 Bir gün avlar seni feleğin fakı
 İslâma yakışmaz şarap hem rakı
 İstiğfâr bununla hûş idenlere

Zebân: dil, lisan. Sühân: söz, lakırdı. Gûş etmek: dinlemek. Merâm: maksat, niyet, Kân-ı kerem: kerem, bağış kaynağı, Allah. İkâb: azab, ceza. Vâfir: çok, bol. Fârik: ayıran, vazgeçmiş. Bihûş: şaşkın, sersem. Âriyyet: iğreti, ödünç. Dîvân-ı Bâri: yaratıcının huzuru. Nâlet (lanet): beddua. Medhûş: şaşırmış, korkmuş, dehşete uğramış. Nush: nasihat. Fak: tuzak.

Ervâhda her kismet verilir iken
 Aşk nasib eyledi Sübhân bizlere
 Ruhlar bir araya derilir iken
 Âşık olun dedi cânan bizlere

Dergâh-ı Mevlânın mihmânesiyiz
 Câm-ı ilâhînin mestânesiyiz
 Mahbûb-ı Hudâ'nın dîvânesiyiz
 Ehl-i diller olur hayrân bizlere

Seyrânî ednâyız türâb aslımız
 Seyrânî yektâyız türâb aslımız
 Seyrânî dâñâyız türâb aslımız
 Yine yerimizdir mihmân bizlere

Ervâh: ruhlar, Sübhân: Allah. Mihmân: misafir. Câm-ı ilâhî: ilâhî kadeh, ilâhî aşk. Mestâne: mest olmuş, sarhoş. Mahbûb-ı Hudâ: Tanrının sevdikleri. Ednâ: en aşağı. Türâb: toprak. Yektâ: eşsiz benzersiz. Dâñâ: âlim, bilgin.

İstemez bir hâkim şahidi baydan
 Kurda koyun ata eğer har dese
 Yahşi balık tutdum ben kuru çaydan
 Yerden göğe doğru yağar kar dese

Sanma zengin bir gün olur kudurur
 Malı ile günah kiri yudurur
 Müftü müderrise «belt» dedirir
 Söğütde kavakda biter nar dese

Yorulmaz Seyrânî Hak yolda yelen
 Hak rahmeti günah cürmünü silen
 Hak yanında kendin günahsız bilen
 Gam yemedim bana günahkâr dese

Yahşi: iyi, güzel. Belt: evct. Cürm: suç

Erenler üstadlar etdiler himmet
 Bize yaradanın kuludur diye
 Biz dâim anlara eyleriz minnet
 Anlar yolda bizden uludur diye

Ferhad gibi dağ bağrını delmedim
 Mecnûn gibi Leylâ deyip yelmedim
 Ben destime su doldurup gelmedim
 Erenler çeşmesi suludur diye

Seyrânî seyrimden geri durmadım
 İnîşe yokuşa atım yormadım
 Güzelin çirkinin telin kırmadım
 İsm-i Hak dilinde doludur diye

Eren: velî, Tanrı dostu. Üstad: tarikat büyükleri. Himmet: kayırma.

Diyârı gurbetde derûnum yaslı
 Şükrolsun şimdiki hallerimize
 Halâs eder bizden kara günleri
 Alsak Mevlâ ismin dillerimize

Gezeridik yâran ile eşilen
 Bağrımız döğelim kara taşilen
 Doldu dîdelerim kanlı yaşilen
 Hiç rahmeden yokdur sellerimize

Temâşa et remzolan hemze kâfına
 Dilerim yâr ile sine safına
 Benden selâm eylen ev tarafına
 Yâd bülbül konmasın dallarımıza

Bu Seyrânî halâs değil mihnetden
 Solmuşdur bu vechim ah-ı firkatden
 Geze geze usanmışam gurbetden
 Kavuşsak selâmet mallarımıza

Halâs: kurtuluş, kurtulma. Rahm: acıma, esirgeme. Temâşa: bakma, seyretme. Remz: işaret. Hemze: Arapçada elifin adı, eski yazıda bazı harflerin üzerine konan işaret.

Maşâallah seni ey hûb-ı mümtâz
 Ne güzel yaratmış yaradan Allah
 Güzeller içinde idüb serfirâz
 Melâhet Mısırına kılmış pâdişâh

Ol seni şâh bilmiş beni bir gedâ
 Aşkınla cism-i cân kılmaktır fedâ
 Etme ben bülbülü sen gülden cüdâ
 Bir gedâsız olmaz elbetde bir şâh

Menendin bulunmaz Şam'da Haleb'de
 Gönül ikliminde semâ-yı kalbde
 Aşkımın burcunda rûz ile şebde
 Hayâlidir doğan Nûr-ı mîbrimâh

Hüsnüne Seyrânî divânelikte
 Ayılmaz haşre dek mestânelikte
 Aşkınla yanmağa pervânelikte
 Hatâsı var ise estâfurullâh

Hûb-ı mümtâz: seçkin güzel. Serfirâz: benzerlerinden üstün olan. Melâhet: güzellik. Melâhet Mısır: güzellik Mısır. Burada Hz. Yusuf'a işaret edilmektedir. Menend: benzer, eş. Mîbrimâh (mîhr ü mâh): güneş ile ay. Nûr: aydınlık, parlaklık.

Aşkım bülbülüne şevkim bağında
 Gül açar dikenli çalım kalmadı
 Gül veş yetüb bitdim aşkın dağında (1)
 Bülbül konmak için dalım kalmadı

Çerağım sönmeden pervânem ulaş
 Ölmeden etrafım bir daha dolaş
 Kuru kovan oldum kudretten telâş
 Düşdü arım çecim balım kalmadı

Balmumun yandırb bezire kadar
 Aradım beşirden nezire kadar
 Yokladım kizirden vezire kadar
 Bana zulmetmedik zâlim kalmadı

Âşık Seyrânî'yim dinle sözlerim
 Yakub'un elbetde Yusuf özlerim
 Servetperestlerden korkdu gözlerim
 Anadan uryânım malım kalmadı

(1) — Bu mısraın başka bir şekli de şöyledir: «Gül gibi bitmişken aşkın dağında» (HNO)

Veş: gibi. **Çerağ:** lâmba, mum, ışık. **Pervâne:** Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. **Beşir:** müjdecî, müjde getiren. **Nezir:** birini doğru yola sokmak için gözdağı vererek korkutma. **Kizir:** köy muhtarının yerinde olan köy kâhyası. **Yusuf:** Hz. Yakub'un oğlu olup kardeşleri tarafından kuyuya atılmıştır. Bir kervan tarafından kurtarılıp köle olarak satılmıştır. Babası Yakub, ağlamaktan kör olmuştur.

Bunca cefâ fazla fânî insana
 Düşersin sen de bak dile lisâna
 Gelenler göç etmiş hani tantana
 Dünyâya hükmeden zâlim kalmadı

İlmi hikmetinden mânâ aradım
 Bir fânî gelmişim neye yaradım
 Bize zulmetmekse eğer muradın
 Dünya Süleyman'a mâlûm kalmadı

Fukarada kaldı sadece sabır
 Kefensiz ölmeye ararlar kabir
 Revâ mı mü'mine cezâ-yı tedbîr
 Eve haciz girdi kilim kalmadı

Âşık Seyrânî'yim yokdur sözletim
 Olan melâneti görür gözlerim
 Rızâ-yı Hak için döğdüün dizlerim
 Kulun azâbından hâlim kalmadı

Ey elif kâmetli nâzenin etfâl
 Uşşâklara aşkın âdet mi kaldı
 Beni âkıbeti eyledin abdâl
 Ziyet göstermiye kâmet mı kaldı

Sürmedim yârile bu sene bir dem
 Ol sürh-ı rûyına etmedi merhem
 İşleri güçleri heb cümle sitem
 Hiçbir halden bilir âfet mi kaldı

Azaldı cihânda bize habîbler
 Etmedi derdime devâ tabîbler
 Çevirmişdir etrafımı rakîbler
 Ceng-cidâl etmeye âlet mi kaldı

Bu şeyyîd Seyrânî meftûndur ana
 İnkisâr ederim ey dilber sana
 Ölmeden birisin gösterdin bana
 Bir sere gelmedik gâret mi kaldı

Elif kâmetli: uzun boylu (güzel). Etfâl: çocuklar. Sürh: kırmızı. Rû(rûy): yüz, çehre. Habîb: sevgili, dost, ahbap. Ceng ü cidâl: savaş. İnkisâr: beddua, ilenç. Gâret: çapul, yağma.

Dikenli çalıda açılan güller
 Âşıklara kanad gerüb kol açdı
 Feryâda başladı şeydâ bülbüller
 Gül vasfın etmekden diller dolaşdı

Güllerin çeşmine şebnemler dolar
 Teşne bülbülleri çeşminden sular
 Bal tutan elbet de parmağın yalar
 Cismime hüsmünden sor ne bulaşdı

Severken hâlimce ben de bir yârı
 Taşa çalub kırdı kâseyi ârı
 Cânıma cefâdan gayrı yok kârı
 Sevdâsı başıma uydu ulaşdı

Ey Seyrânî çürük eyle sağların
 Yok içinde yaran çözüp bağların
 Yaratılmış alçak yüce dağların
 Hep üstünden kervan geçdi yol aşdı

Güzel sevmek için ehl-i dillere
 Danışmak mı yeğdir danışmamak mı
 Nazar kılmak için ol sîm gerdâna
 Alışmak mı yeğdir alışmamak mı

Nedir bu edâlar ömrümün vâri
 Yolunda çok çektim âh ile zârı
 Adûlar yanında görünce yâri
 Savuşmak mı yeğdir savuşmamak mı

Ateş-i aşkınla dilde giryânım
 Bana rahmeylemez ol gül handânım
 Darılmışdır bana ol nev-civânım
 Barışmak mı yeğdir barışmamak mı

Seyrânî elinde bir bûse (?) ile
 İsterse naz etsin bin edâ ile
 Her yüze gülücü bîvefâ ile
 Konuşmak mı yeğdir konuşmamak mı

Adû: düşman. Giryân: ağlayan, ağlayıcı. Rahm: acıma, esirgeme, koruma.
 Nev-civân: taze, genç.

Bâd-ı seher bizden selâm et yâre
Niçün gelmez zülfün taramamış mı
Çıkardı gözünden gönlünden beni
Bendesini kendiye yaramamış mı

Bilmezim neyleyim olmuşam hasta
Abdalım bak bu eğnimdeki posta
Ağyârlar ucundan varamam dosta
Ağyârı aradan sürememiş mi

Yakdı ummanları bu benim nârım
Nâz ı istignâlı o şive-kârım
Bana meyl eyleyüb gül yüzlü yârım
Sînesin sîneme saramamış mı

Gül cemâle arzulayub bakdığım
Dîdem yaştın türâbına ekdiğim
Çokdan beri hasretini çekdiğim
Rûyından bir bûse verememiş mi

Sevdiğim nikâbın bu arza sermiş
Nâzenin sînesin rakîbler sarmış
Ermiş zekâtın nâdâna vermiş
Öksüz Seyrîni'yi görememiş mi

Bende: köle, kul. Eğin: sırt omuz, arka. Ucundan: sebebinden. Ağyâr: yabancılar, başkaları.

Unutma Mevlâyı behey gâfiller
 Bizden ön dünyâya gelenler hanı
 Neyleyim efendim hâlim yamandır
 Niçün verdi Hudâ cismine cânı

Bu lisan cürmünü çeker mi ola
 Zebânî kemendi dakar mı ola
 Ulu Sübhân bizi yakar mı ola
 Akıtdım didemden yaş ile kanı

Okumayan bilmez her dem usûlü
 Çokdur âdem oğlanının kusûru
 Hazretî Mustafa Hakk'ın resûlü
 Bilmez misin oldu şefâat-kânı

Yaramazlar bu fenâda türedi
 Kimisine haram hiyle yaradı
 Gösterirse dünyâ uhrâ murâdı
 Ne bileyim o da kendinin şânı

Girince yaz günü safâlı bağa
 Nazar kılsan dalda yeşil yaprağa
 Nice merdânlar girdi toprağa
 Ne dersin bu dünyâ fânidir fânî

Fenâ şöhretine olursun mâil
Semâdan indirdi bize Cebrâil
Hudâ ihsânına olursun nâil
Gece gündüz durma oku Kur'an'ı

Defter-i uşşâka biz böyle yazdık
Nîce civânların sînini kazdık
Şu doğru yoldan cümlemiz azdık
Hâk emrine uzatmadık gerdânı

Nehy işleri işlemesek biz nolur
Âkıl olan bu esrârı heb bilür
Dediler azan da belâsın bulur
Oku da amel et sen bu fermânı

Seyrânî'nin hâli nasıl olacak
Arayan derdine devâ bulacak
Ednâ kulun yardımından nolacak
Kerîmden isteriz biz de dermânı

Zebânî: Cehennemlikleri cehenneme atmakla görevli melek. Sübhân: Allah.
Uhrâ: başka, diğer diğer âlem. Merdân: insanlar, yiğit kişiler. Nehy: ya-
sak etme. Âkıl: akıllı kimse. Ednâ: aşağı, bayağı. Kerîm: kerem sahibi,
cömert, (burada Allah kastedilmektedir).

Dostun sitem sözü tene dokunmaz
 İşler içeriye zehr-i mâr gibi
 Defterde her dostun ismi okunmaz
 Gökden yağar yere enir kar gibi

Kimi gözü gözüne kaşı kaşına
 Benzemezse tuzun katma aşına
 Bir gün şu cihânı eder başına
 Esir zindânından daha dar gibi

Ârifler Seyrânî ay gibi ayân
 Ârifden sayılır ârife uyan
 Câhil sohbetinin encâmı ziyân
 Âriflerin ziyân sözü kâr gibi

Zehr-i mâr: yılan zehiri. Encâm: son, nihayet. Ârif: bilen, bilgili, irfan sahibi.

Hüsnünü görünce dîvâne oldum
 Gonca güllerinden deresim geldi
 Gördüm ahmer lebin bilmezim noldum
 Cânımı yoluna veresim geldi

Gâyet müştâk oldum zât-ı pâkine
 Dermânın var mıdır sînem çâkine
 O nazlının misk ü anber hâkine
 Solgun yüzlerimi süresim geldi

Âh ile vücûdum şehrin sökdüm de
 Aşkının kemendin sere dakdım da
 Dilberin meyl etdiğine bakdım da
 Dünyâ murâdına eresim geldi

Seyrânî der zülfi telin kırmazım
 Hayli demdir miyânını sarmazım
 Çokdan beri hânesine varmazım
 Dudu Sultânımı göresim geldi

Ahmer leb: kırmızı dudak. Müştâk: iştıyaklı, özleyen, arzulayan. Zât: sâhip, mâlik, saygıya değer kimse. Pâk: temiz, saf, mubârek.

Süleymandır kuş dilinden söyleyen
 Her Süleyman kuş dilinden bilir mi
 Ateş vapurunu icâd eyleyen
 Yelken açub yel kadrini bilir mi

Konan bilir şu hanın hayrâtın
 Deren bilir tatlı canın kıymetin
 Eğer bilmez isen kendi kıymetin
 İl gezmeyen il kadrini bilir mi

Hayvanlarda birkaç çeşit fırkalar
 Kimi dizden yürür kimi ırgalar (1)
 Burnu necâsete batan kargalar
 Hasbahçede gül kadrini bilir mi

Seyrânî der iki belim büküldü
 Ağzımın içine dişler döküldü
 Davud Nebî haddesinden çekilde
 Saz çalmayan tel kadrini bilir mi

Hız. Süleyman: Bütün hayvanların dilini anlayan ve söyleyen peygamberdir. Ateş vapuru: buharla işleyen gemi (Seyrânî'nin yaşadığı dönemde yeni sayılan bu icâda halk «ateş vapuru» demektedir.

Irgalamak: sallamak. Necâset: pislik.

(1) — Bu iki mısraya şu şekilde de rastlanmaktadır: «Hayvanlarda çeşit çeşit fırkalar/Kimi düzden aşar kimi yorgalar». (S.S.)

Davud Nebî: İsrailoğullarının bir peygamberi ve hükümdarıdır. Güzel ve gür bir sesi vardır. Hadde: erimiş maden, tel yapmak için kullanılan delikli maden levha.

Karışmadan evvel pîrler göçüne
Durna kılavuzu sanaman beni
Bâde olsam girsem kadeh içine
Destur deyüb dostu sanaman beni

Adâlet istenmez zulüm olmasa
Çarık ayak sıkılmaz güneş sıkmasa
Kesdiğin sıkkenin kalbı çıkmasa
Çalub mihengine sanaman beni

Bahr-ı hakikatdan yıkanmış tenim
Riyâ pası tutmaz hulk-ı ahsenim
Cevher-i hâlisdir asıl ma'denim
Demir alât ile yonaman beni

Seyrânî'nin çıkan sözler dilinden
Haddeden çok geçmiş sazın telinden
Nefs-i emmârenin hâin elinden
Dostlar âciz kaldım kınaman beni.

Sikke: madenî para, akçe, para üzerine vurulan damga. Kalp: sahte (para).
Miheng (mihekk): altın veya gümüşün ayarını anlamaya yarayan taş. Bahr:
deniz. Hulk: huy. Hulk-i ahsen: en güzel huy. Nefs-i emmâre: insanı kö-
tülüğe sürükleyen, çok zorlayan nefis.

Aceb güzel sana neyledim bilmem
 Sensin bu dertlere daldıran beni
 Gözüm yaşlı kaldı ağlarım gülmem
 Yok elimden tutub kaldıran beni

Yâr zülfünden bana gelen kokunun
 Sebep ne ki hatırıma dokunun
 Bu âlemde yine mihnet okunun
 Sensin nişânına aldıran beni

Biz âşıkâ sultanlığın hanlığın
 Ne dostluğun belli ne düşmanlığın
 Değil midir senin kalpazanlığın
 Böyle mihenklerle çaldıran beni

Mimar olan elin çekmez yapıdan
 Bîçâre Seyrânî geçmez kapıdan
 Aşkın gemisine edip kapudan
 Sensin deryâlara saldıran beni

Pâdişâh-ı aşka olalı nedim
 Çilehâne oldu mesken-i kadim
 «Enelhak» demedim «entelhak» dedim
 Melâmet dalında asdırdın beni

Eyledim dervişlik bir Hudâ dedim
 Başladım elif'den sonra «ba» dedim
 Münkirler «la» dedi ben illâ dedim
 Şeriat bâbında susdurdun beni

Aşkla güleşmenin vaktin geçirdin
 Ben bâde istedim sen zehr içirdin
 Bazan kartal gibi sarpa uçurdun
 Bir vakit serçeye pusdurdun beni

Koydun Seyrânî'yi Mecnûn yerine
 Aklın ermez etdin hayır şerrine
 Cellâd oldun kılıc urdun serine
 Baht-ı siyâhıma küsdürdün beni

Nedim: meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı. Kadim: eski. Enelhak: Ben Tanrıyım, Hallâc-ı Mansur, bu sözü söylediği için mânâsını yanlış anlayanlar tarafından öldürülmüştür. Entelhak: sen Tanrısın mânâsındadır. Münkir: inkâr eden, kâfir. Lâ: menfi, yoktur, hayır. İllâ: başkalık, ayrıcalık anlatır, -den başka mânâsındadır. Lâ, yoktur, illâ, ancak vardır şeklindedir. Sarp: çetin, aşılması güç. Pusmak: sinmek, saklanmak.

İsâ gibi yerden göğe ağmadım
 Mansûr gibi kabûl etmez dâr beni
 Rahmet gibi göğden yere yağmadım
 Yaradanım yokdan etmiş var beni

Dikenli çalılar güller sokunmuş
 Bülbüller dilinde mœdhi okunmuş
 Aşk u sevdâ yeli bana dokunmuş
 Etmiş zülfün gibi târumâr beni

Aşk u sevdâ koyun değil güdeyim
 Deve değil katarlayıb yedeyim
 Senden gayrı tabib bilmem gideyim
 Eden sensin derde giriftâr beni

Bostan-ı vaslından senin ey melek
 Yemedi Seyrânî bir dilim kelek
 Azrâil gelince bırakmaz şelek
 Öldürür çekdiğim renc-i âr beni

Ağmak: çıkmak, yükselmek. **Mansûr:** 922 yılında «enelhak» dediği için asılarak öldürülen ünlü bir sofi. **Dâr:** daracağı, yer, ev. **Katarlamak:** sıra sıra dizmek. **Yedmek:** çekmek, yedekte götürmek, hayvanı yularından tutarak götürmek. **Renc:** sıkıntı, ağrı, sızı, zahmet, ızdırab.

Zerremiz eyledi şemse azîmet
 Katre-i aşkımız deryâya gitdi
 Gördü mümkün değil kesretle vahdet
 Ânınçün kûşe-i tenhâya gitdi

Melekler hıfzetti sağ u solundan
 Zincir-i aşk çözümedi kolundan
 Mevlâya erişdi Leylâ yolundan
 Sandılar Mecnûn'u sahrâya gitdi

Seyrânî nükte-i şîrimiz fasîh
 Güftârı uyandır evzân-ı melîh
 Dûde-i âhımız mânendi Mesîh
 Çıkdi yerden göğe şekvâya gitdi

Şems: güneş. Azîmet: gitme, gidiş. Kesret: çokluk, bolluk. Vahdet: yalnızlık, teklik, birlik, tasavvufta Allah'a yakınlık, Allah'a ulaşma. Kûşe-i tenhâ: yalnızlık köşesi. Hıfz: hatırdaki tutma, öğrenme, koruma, saklama. Leylâ: Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin kadın kahramanı. Fasîh: güzel, düzgün. Güftâr: söz. Evzân-ı melîh: güzel vezinler. Dûd: duman, ocak, aile, soy. Mesîh: Hz. İsa'nın lâkabı (elini sürdüğü hastaların hemen iyileşmesinden dolayı). Şekvâ; şikâyet, hoşnutsuzluk.

Sene bin iki yüz altmış sekizde (1)

Alâmet dumanı çökdü çökecek

Dikilecek kudret kalmadı dizde

Ecel belimizi бүkdü бүkecek

Bitmez oldu hurmaların evisi

Hurma tadı verir erik kayısı

Sadırazâm etsen eğer seyisi

Ölmüş eşek arar nalın sökecek

İnsan yılan zehrin malına dökdü

Köpekler zehrini yalına dökdü

Arı çiçek zehrin balına dökdü

Bal da bu insana dökdü dökecek

Çoban koyunu hiç güder mi dağda

Olmasa gözleri süt yoğurt yağda

Meyvesi bitmedik ağacı bağda

Sökerler Seyrânî daldan kökecek

(1) Hicri 1268, Milâdi 1851'dir.

Dikilmek: ayakta durmak. Kudret: güç, kuvvet, tâkat.

Açmayınca gözün arıya özün
 Teslim rızâ sözün edemez çiçek
 Örümcek çulhanın dokumuş bezin
 Biçmek elimizden gelmez ki biçek

Sırat kıldan ince kılıçdan keskin
 Seçmeyince gönlüm edemem teskin
 Hakk'ın rahmetinden bu gönül miskîn
 Geçüb yol vermez ki sıratı geçek

Arz boşlukda güneş için dolanır (1)
 Güneşe bakılmaz gözler sulanır
 Süt pekmeze karışırsa bulanır
 Seçmek elimizden gelmez ki seçek

Göksün nişan almış gönül tîrine
 Deli gönül nişan diker pîrine
 Seyrânî seyretsin kangı birine
 Her üstâd oynadır bir türlü köçek

Çuha: Tüysüz, dümdüz, ince ve sık dokunmuş yün kumaş. Çulha: El tezgâhında bez dokuyan kimse.

(1) — Bu mısraın başka bir şekli şöyledir: «Şems ü kamer kevkeb burcun dolanır» (AMK, ME. 423) Tîr: ok.

Behcy gözlerini sevdiğim dilber
 Basar gider misin kıyamete dek
 Güzelim bağrıma kara taşları
 Basar gider misin kıyamete dek

Dinledim yarimin ben de kelâmın
 Bir güzel destine almış kalemin
 Gözleri mestânım Tanrı selâmın
 Keser gider misin kıyamete dek

Bendeyle bağrımı zülfün teline
 Bu candan geçmişim senin yoluna
 Hey zulümkâr sen bu ednâ kuluna
 Küser gider misin kıyamete dek

Bu âşıkın hizmetinde bulunman
 Niçün çıkub karşımızda salınman
 Sen bir sarp kalesin alınman
 Hisar gider misin kıyamete dek

Seyrânî der derem gonce gülünden
 Usanılmaz yârin şîrin dilinden
 Garib Mansûr gibi zülfün telinden
 Asar gider misin kıyamete dek

Bend: bağ, bağlama. Ednâ: bayağı, aşağı, âdi.

Kırk birinde her hevesim yetirdim
 Kırk beşinde bağdaş kurup oturdum
 Ellisinde göçüm çekip götürdüm
 Vâdesi yetmişe döndürdün felek

Elli beşde senetlerim yazdırdın
 Altmışında her düzenim bozdurdun
 Altmış beşde kemiklerim ezdirdin
 Beni sübyanlara döndürdün felek

Âşık Seyrânî'yi yakıp yandırıp
 Hakk'ın rahmetinden verip kandırıp
 En sonunda Azrâil'i gönderip
 Beni doğmamışa döndürdün felek

Eyvâh fukaranın beli büküldü
 Meded ticaretin gücüne kaldık
 Eyiler âlemden göçdü çekildi
 Bizler zemânenin piçine kaldık

Rüşvet ile yazar hâkim hücceti
 Hüccet ile alır kadı rüşveti
 Halk bilmiyor dinî şer'i sünneti
 Bozuldu sikkenin tucuna kaldık

Sene bin iki yüz altmış beş (1) tamam
 Okunur ezanlar boş bekler imam
 Seyrânî bu nutkun sonu vesselâm
 İnanın dünyânın ucuna kaldık

Hüccet: Senet, vesîka, delil (Eskiden, şeriat mahkemesinden verilen bir hak veya sahiplik gösteren resmî vesîka). Tuç: tunç (paranın değerinin düştüğü anlatılmak isteniyor).

(1) — Hicrî 1265, Milâdî 1848'dir.

Beş vaktını kıl da gözet Sübhânı
Cehennem nârından kurtar bu cânı
Yanaşma şeytâna aldatır seni
Şeytânın konduğu daldan ırak ol

Beş vaktını kılan Hak'ın hasıdır
Vebâli bilmeyen kişi âsîdir
Gönüllerin yeri gül bahçesidir
Bülbülün konduğu gülden ırak ol

Seyrânî de der ki Hak benim arkam
Hak benim arkamda ben kimden korkam
Fazilet ehli ol isteme görkem
Mevlâ'dan korkmayan kuldun ırak ol

Seyrederler sarayından köşkünden
 Kokularla anberinden miskinden
 İçindeki güzellerin aşkından
 Yanıp tutuşursun nâre İstanbul

İstanbul dediğin dağdır meşedir
 İçinde eyleşen beydir paşadır
 Doksan bin mahalle yüz bin köşedir
 Çarşısı pazarı şâre İstanbul

Dünyanın yokuşu düzü sendedir
 Bütün güzellerin özü sendedir
 Yedi düvellerin gözü sendedir
 Âlem sana gelir kâra İstanbul

Yedi yıl eğlendi kaldı Seyrânî
 Bütün tahsil etti ilmi irfânı
 Sendeyken her türlü mürüvvet-kânı
 Bulmadın derdime çâre İstanbul

Şâr: şehir. Düvel: devletler. Mürüvvet: Cömertlik, yiğitlik. Kân: Kaynak, ocak, maden ocağı.

Sâdıkların dergâhına vardın mı
 El bağlayıp dîvânına durdun mu
 Kırk öğütten sen bir nasîb aldın mı
 Kadir kıymet hakkı bildin mi gönül

Erenlerin türbesini taşlarsın
 Günah koymaz sevap bilmez işlersin
 Cennet-i âlâdan bir köşk istersin
 Beş vakit namazı kıldın mı gönül

İslâh eyle Rabbim gönül elinden
 İhlâsı kelâmı kesme dilinden
 Sen bilirsin Seyrânî'nin dilinden
 Eceli görünce sindin mi gönül

Sâdık: doğru, yalan ve uydurma olmayan. **İhlâs:** temiz, doğru sevgi, gönülden gelen dostluk, doğruluk. (İhlâs sûresi: Allah'ın birliği akidesini bildirme ve Kur'an'ın «Kul hüvallahü ahad...» âyeti ile başlayan 112. sûresi)
Sinmek: gizlenmek, saklanmak.

Gel gönül Mevlâ'ya edelüm niyaz
Hak murat verici parasız güzel
Sahibinin ismin çıkarmaz beyaz
Hâtem yüzük olsa kararız gönül

Âşkın kalbinde görüp yarayı
Beytullâh yas tutmuş giymiş karayı
Derde Hakk'dan isteyelim çâreyi
Dert olmaz elbette çâresiz gönül

Âşkın ağlatan elbet güldürür
Muhabbet bâdesin döker doldurur
Derler kulağına girse öldürür
Aslan yurdun ister faresiz gönül

Kalb-i âşk Hakk'ın kenz-i irfânı
İyd-i visâlinin canım kurbânı
Der ki varmak âdet değil Seyrânı
Tabip huzuruna yarasız gönül

Hâtem: yüzük, mühür, üstü mühürlü yüzük. Beytullâh: Allah'ın evi, Kâbe.
Kenz: hazine, İrfân: bilme, anlama. (Tasevvufta, ilâhî bir feyiz olarak
kâinâtın sırlarını bilme kudreti). İyd. bayram, İyd-i visâl: Kavuşma zevinci.

Nazlı dilber bize selâm göndermiş
 Aldım selâmını aleyküm selâm
 Şol mah cemâlini bize döndermiş
 Dinle kelâmını aleyküm selâm

Hûri melek bildim sunam zâtını
 Çekerim dâim ben firakatini
 Çokdan beri gözler idim bütünü
 Bildim ahvâlini aleyküm selâm

Lisânından dürler çıkmca dutdum
 Ruhları ahmere bilmezem nitdim
 İhsânını görünce çok ta'zim etdim
 Dinle inkârını aleyküm selâm

Karşımda hayâldir nâzenin tenin
 Ben de bildim arzuladığın senin
 Nâmeni gözlerdim yok mudur dînin
 Seven'erkânını aleyküm selâm

Niçün cevridersin bana kasdile
 Bir dahî görüşeydim nazlı dostile
 Özenmiş yazmışsın bunu destile
 Duydum mefhumını aleyküm selâm

Seyrânî der çekdim ben de mihneti
 Şükrolsun Mevlâ'ya bulduk sıhhati
 Olsun mü'minlere Hakk'ın rahmeti
 Anla lisânını aleyküm selâm

Dürr: inci. Ruh: yanak. Ahmer: kırmızı. Ta'zim: saygı gösterme, büyük sayma.

Tıfl-ı muhabbetin ols'un dâyesi
 O yâr kucağına yatar mı bilmem
 Südü kaymak eder lebin mayesi
 Mayesiz hiç yoğurt dutar mı bilmem

Bakub halkın gedâ ile bayına
 Düşdüm erenlerin hâk-i pâyına
 Merkezleyüb beni vuslat yayına
 Hîmmet nişânına atar mı bilmem

Seyrânî bülbülden gülün kaçması
 Yok amma var kendin döküb saçması
 Gül ağzın bülbülden uğrun açması
 Diken gibi göze batır mı bilmem

Tıfl: çocuk, küçük. Dâye: dadı, süt nine. Hâk-i pây: ayak toprağı. Vuslat: kavuşma, yetişme. Uğrun: gizli, gizlice.

Álemde bir devir dryor ammâ
 Devr-i İngiliz mi Frenk mi bilmem
 Halli âsân değil mşęil muammâ
 Zulm-i zâlim gğe direk mi bilmem

zerinden gneş doğub aşıyor
 eriyb kar gibi bahtım şyor
 Gntl tandırında bir aş pişiriyor
 Yanan ciğer midir yrek mi bilmem

Aşkımın snmyor eyvâh kzleri
 Ne gecesi belli ne gndzleri
 Dinkyene Seyrânî'nin szleri
 Gerek değil midir gerek mi bilmem

Ásân: kolay. Hall: czme, czlme. Muammâ: bilmece, anlaşılmaz iş.

Muhabbet küpünün olsam şarabı
 Yâr beni doldurub içer mi bilmem
 Ma'mûr olmak için gönül harâbı
 Bir mi'mâr elinden geçer mi bilmem

Bülbüle gül gerek deveye diken
 Âşıklar ma'sukun çilesin çeken (1)
 Tarlastına haram bızırın eken
 Helâl mahsûlünü biçer mi bilmem

Âşıkın olur mu çile çekmezi
 Çilenin olur mu boyun bükmezi
 Helâl süte katan haram pekmezi
 Seçmek murâd etse seçer mi bilmem

Kim bir meftâsına kefen biçmiyor
 Kim rızkı mikdârı yiyib içmiyor
 Seyrânî kelb yavrusundan geçmiyor (2)
 Yaradan kulundan geçer mi bilmem

Ma'suk: sevilen, sevilmiş. Bızır (bider): tohum.

(1) — Bu mısraın değişik bir söyleyişi: «Çiledir âşıkın boynunu bükten». (SS.).

(2) — Son iki mısraın değişik bir şekli de şöyledir: «Kelp iken kelp yavrusundan geçmiyor/Hak Seyrânisinden geçer mi bilmem». (SS.)

İki kulağım var hiçbirini duymaz
 Erenler veznesin gözler ağlarım (1)
 Yüküm ağır atım menzile varmaz
 Deve gibi ben de dizler ağlarım

Bir helâl ekmeğin yokdur yiyecek
 Bir münâsib tâcım yokdur giyecek
 Bir tabîb bulmadım derdim diyecek
 Derdim derûnumda gizler ağlarım

Ulu bezirgânlar metân satar
 Üzümünü yer de göpünü atar
 Buyrulmadık işi puşt oğlan tutar
 Efendim izin gözler ağlarım

Doğması farz amma ölmesi sünnet
 Seyrânî ecele eylemem minnet
 Kimi hûri ister kîmisi cennet
 Ben Hakk'ın rızasın gözler ağlarım

(1) — Bu mısraın bir değişik şekli de şöyledir: «Erenler izini izler ağlarım». (SS.)

Derûn: iç, içeri. Bezirgân (bâzergân): tüccar. Meta': mal, satılacak şey. Gözlemek: beklemek.

Nice defterlerden ismim sıldirdin
 Gelmedi hiç senden ses kara bahtım
 Bahtın gemisinde yelken yok bildim
 Durma lodos gibi es kara bahtım

Kimi yıkıcı olmuş kimi yapıcı
 Kimi cellâd olmuş kimi kapıcı
 Ezel giymez idim mesti pabucu
 Verdirdin çarığa mes kara bahtım

Ahdedim gonceyi yolmamasına
 Çâre bulamadım solmamasına
 Nasdan sana rağbet olmamasına
 Kat'iyen ümidin kes kara bahtım

Ağır meclislerde sıkılmaz iken
 Mengeneye versen bükülmez iken
 Seyrânî aslana yıkılmaz iken
 Dedirdin dilkiye pes kara bahtım

Nas: İnsanlar, halk. Ağır meclis: ileri gelen, büyük adamların toplantısı.
 Pes: yeter, yenilgiyi kabul etmede kullanılan bir ifade.

Sen bir anka'sısın Kozan dağının
 Kanadın üstüme ger deyü geldim
 Dâmına düşmüşem düşman ağının
 Seni merd kahraman er deyü geldim

Arzu çekib geldim ziyâretine
 Dahil oldum beğim himmetine
 Kozanoğlu derler asâletine
 İhsânın almağa cer deyü geldim

Merd aslanlar dağın başın kuşadır
 Meşhûr Kozanzâde Ahmed Paşadır
 Seyrânî'yi sâyesinde yaşadır
 Toprağın ma'deni zer deyü geldim

Anka: Kaf dağında yaşadığına inanılan bir masal kuşu. Dâm: tuzak. Cer: Para ve erzak toplamak üzere belirli aylarda köylere dağılıp imamlık veya müezzinlik etmek (eskiden medreselerde okuyan softalar hakkında kullanılırdı. Sâye: gölge, yardım, fayda.
 Zer: altın.

Mevtimden sakınıp eyle merhâmet
 İncelip canımı üzme sevdiğim
 Çatma kaşlarını gel eyle rahat
 Zülfünü gerdana düzme sevdiğim

Mestâne mahbûbum çeşmini süzer
 Kim görse şübhe yok yüreğin üzer
 Kâffe-i düşmandan eyleyip hazer
 Bahr-ı muhabbetde yüzme sevdiğim

Süzüp gözlerini kaşların çatar
 Perişân kâkülü ruhsâra atar
 Ok gibi kirpiği canıma batar
 Gözlerini gâyet süzme sevdiğim

Bağ-ı muhabbetde meyve bulmıya
 Kâhu boşalmıya kâhu dolmıya
 Seyrânî sen gibi nakkâş olmıya
 Aşkın iliğini çözme sevdiğim

Mevt: ölüm. Kâffe: hep, bütün, cümle. Hazer: sakınma, kaçınma. Bahr: deniz. Ruhsâr: yanak, yüz, çehre. Nakkâş: yağlı veya sulu boya ile binaların duvar, tavan vb. kısımlarını boyayıp işlemler ve çiçek yapan sanatkâr.

Asıl sermâyemiz bir avuç toprak
 Âşınâsın bu esrâra sevdiğim
 Pervâne şem'inin nûrına müştâk
 Bile bile nâre yanar sevdiğim

Lisân-ı hâl ile cümle dillere
 Kelâm verib tâlim eden ellere
 Kâdir Mevlâm emretmese güllere
 Müstağrak olur mu hâra sevdiğim

Kal'a yapılır mı burçsuz bedensiz
 Halk olur mu cümle mahlûk tensiz
 Dertli Seyrânî'nin derdine sensiz
 Hâk bilir bulunmaz çâre sevdiğim

Lisân-ı hâl: insanın, yüzünün hareketlerinden, duruşundan anlaşılan şey.
 Müstağrak: Dalmış, daldırılmış, batmış.

Merhemlerim telef etme tabîbim
 Yârelerim kabul etmez em benim
 Tecellîden böyle imiş nasîbim
 Kesb ü kârım oldu derd ü gam benim

Can havfından geçit yere varılmaz
 Selâmet geçmeye köprü kurulmaz
 Kızılmak gibi aslâ durulmaz
 Gözlerimden akan kanlı nem benim (1)

Cefâ ile hasret bizi tartıyor
 Gurbet ilde ar perdesin yırtıyor
 Aklıma düştükçe gamım artıyor
 Yâr ile sürdüğüm gizli dem benim

Seyrânî geçmiş gün geçmez destime
 Rabbim kavuştura çeşm-i mestime
 Gam keder gurbette düştü üstüme
 Ağzıma at gibi taktı gem benim

Telef: ziyan etme, yok etme. Em: ilaç, derman. Tecelli: talih, görünme, İlahî kudret ve sırların insanlarda ve nesnelere görünmesi. Allah'ın lutfuna uğrama. Kesb ü kâr: kazanç, iş güç. Havf: korku.

(1) — Bu mısraın başka bir şekli de şöyledir: «Hasret ile akan gözden nem benim» (SS.).

Dem: An, zaman. Dest: el. Çeşm-i mest: mahmur bakışlı göz.

Aşkın eleğini aldım elime
 Çalkamadan unu eler eleğim
 Dil ağlar avunmaz pîr-i velîme
 Beşiğine niyaz edüb belerim

Beşik bulunmazsa pîrin evinde
 Salıncak çok şâh-ı merdân Ali'mde
 Demir âsâ aşındırıp elimde
 Ayağümde demir çarık delerim

Terkeyledi gönül kuşun yuvasın
 Bulamadım ben bir yayla havasın
 Buluncaya kadar derdim devâsın
 Elbetde ağlarım sanma gülerim

Ey Seyrânî sağmal ile yozumu
 Sınamışım taşlı değil düzümü
 Arzularım ben bulamam kuzumu
 Dertli dertli koyun gibi melerim

Ptr-i velî: tarikat şeyhi. Niyâz: dua, yalvarma. Belemek: sarıp sarmalamak, çocuğu kundaklamak. Şâh-ı merdân: yiğitlerin başı. Ali: Hz. Ali, peygamberimizin dâmâdı ve amcazâdesi, Ebû-Tâlib'in oğlu. Demir âsa: demir baston. Eskiden dervişler ellerinde âsalarla dolaşırlardı. Burada çok dolaşıldığı anlatılmak istenmektedir.

Sağmal: süt veren hayvan. Yoz: sağılmayan, süt vermeyen hayvan, işlenmemiş, eğitilmemiş.

İdris terziliği icâd etmezden
 Endâzeden geçdi boyumuz bizim
 Anka yaradılıb Kafa gitmezden
 Binbir Kaf bekliyor toyumuz bizim

Kalıbını değiştirse birimiz
 Zâhid kırk yıl yusa çıkmaz kırımiz
 Dünyâımızda bizi paklar pîrimiz
 Murdar ölmek değil huyumuz bizim

Bir Seyrânî vardır başı feslimiz
 Bütün çarıklıyız yokdur meslimiz
 Münkîre karışmaz bizim neslimiz
 Mehdi-i zamandır soyumuz bizim

İdris: Terziliği icat ettiği için terzilerin pîri sayılan peygamber. Endâze: Eskiden kullanılan altmış santimetrelik bir ölçü. Anka: Masalarda geçen hayâl ürünü bir kuş. Kaf: Anka kuşunun yaşadığı dağ, bir masal dağı, Kafkas dağları olduğu sanılan dağ. Toy: kazdan büyük yabanî bir kuş, kı-zıl tüylü, eti için avlanan bir kuş. Kalıp değiştirmek: ölmek. Zâhid: ham sofu. Münkîr: inkâr eden, kabul etmeyen, îmansız. Mehdi: On iki imam-dan biri. Kıyamet alâmeti olarak bilinir. Kıyamete yakın yeryüzüne geleceği ve insanları doğru yola çağıracağına inanılır.

Gönül gurbet elde gam bucağında
 Sararub gonce-veş solan ben oldum
 Nâr-ı hasretinle Mecnûn dağında
 Bir Leylâ aşkını bulan ben oldum

Aşk adamı irak atar yerinden
 Gam firak adamın gitmez serinden
 Taktîri kudretle Hudâ emrinden
 Terk-i diyâr vatan olan ben oldum

Kaldı bu vücûdum sırat elinde
 Kimseler bakmasın mihnet elinde
 Ağlayu ağlayu gurbet elinde
 Yedi deryâ gibi dolan ben oldum

Seyrânî düşer oldum dîr-gurbete
 Şükürler eyledim Bârihazrete
 Bu denlü aşkla türlü mihnete
 Fânî cihân içre gelen ben oldum

Gonca-veş: gonca gibi. Bârihazret: yaratıcı, Allah. Denlü (denli): Bir türlü, bir çeşit, derece, miktar, kadar. İçre: içinde, arasında, dahilinde, zarfında.

Dinim dîn-i İslâm temiz imânım
 İkrârı dil ile sözümde buldum
 Allah bir resûl hak yokdur gümânım
 Hidâyet nûrunu özümde buldum

Hak ma'mur eylesün gönül harâbın
 Cana cânan versün tene türâbın
 Tâ ezel hatmetdim aşkın kitâbın
 Sanma kim çubukda üzümde buldum

Gönlümü bir yârdan ayıramadım
 Hakk'ın fermânını buyuramadım
 Sağır kulak imiş duyuramadım
 Erişim yokuşum düzümde buldum

Rabbim bu Seyrânî yoldan azmasın
 İblis düşürmeğe kuyu kazmasın
 Kirâmen Kâtibin yazsın yazmasın
 Ben yüzüm karasın yüzümde buldum

İkrâr: doğrulama, kabul etme, dil ile söyleme. Hidâyet: Hak yoluna, doğru yola girme. Allah tarafından birinin kalbine ilham olunan hak yolunu aramak arzusu, İslâm dîni. Ma'mûr: bayındır, güzel, sağlam ve bakımlı. Türâb: toprak. Hatmetmek: bitirmek. İblis: şeytan, hileci kişi. Kirâmen Kâtibin: insanı yakından takip eden, yaptıkları iyi ve kötü davranışlarını tamamını Allah'ın kendisine verdiği ilâhî vazife icâbı tespit ve zapteden melekler.

Zamâne hâlini eyleyim beyân
 Bu şehrin içine düştü bir zulüm
 Vücutlar şehrine vevele aman
 Fark edemez olduk sağ ile solum

Çok feryâd ederim yazda baharda
 Hiçbir neşet yokdur bizim şeherde
 Ben niyâz ederim Hakk'a seherde
 Neyleyim efendim biçâre kulum

Şu vîrân dünyâda hergiz gülünmez
 Ârifin esrârı neden bilinmez
 Bir acâyip hal var çâre bulunmaz
 Dostları dostundan ayıran ölüm

Bu Seyrânî der ki bâde içildi
 İyce âdemler içmezden seçildi
 Bağdat taraftından saflar açıldı
 Şimdi bir sarp yere düşürdüm yolum

Velvele: gürültü, patırdı, *ysyğara*, şaşkınlık. Neşet (neşât): sevinç, şen ve neşeli olma. Hergiz: asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Tâkâtım kalmadı aşkın yayının
Çekip girişinden kuramıyorum
Her gece düşümde bir hercâinin
Âteş-i aşkından duramıyorum

Aşk u sevdâ hayâl midir zan mıdır
Mekânları can mı bilmem ten midir
Cezbe dilden midir dilberden midir
Dil bilmez dilberden soramıyorum

Seyf-i aşkım çarh-ı candan bileşir
Her binalar temelinden döleşir
Çokdan beri bu aşk ile güleşir
Gönül pehlivanın yoramıyorum

Lâle bağrın aşk oduna dağlamış
Bülbül güle âşık olup ağlamış
Seyrân'yi bir kıl ile bağlamış
Muhabbet bendedir kıramıyorum

Hercâi: kararsız, sebatsız, aşkta sebatsız ve vefasız. **Zan:** sanma, şüphe.
Cezbe: ruhu; hayret ve sevince kapılarak sanki cesetten hariç bulunmuş gibi olması, heyecana gelmesi. **Tarikat ehlinin kendinden geçme hâli.**
Seyf-i aşk: aşk kılıcı. **Çarh-ı can:** can çarkı, **Döleşmek:** temel tutmak, **düzgün.** **Bend:** bağ. **Bende:** köle.

Yaş döker kan döker şâhım bu gözler
 Hasret bucağında kadıme döndüm
 Feleğin önünde elendik bizler
 Süzüle süzüle nestıme döndüm

Değiliz âlemin kaygusunda biz
 Tevekkül hânenin pâbusunda biz
 Gam hicran şâhının kapusunda biz
 El bağılu kol bağılu nedıme döndüm

Sevdâ başımıza yaptı yurvalar
 Aradım bulmadım derde devâlar
 Yâ ilâhî senden hamd ü senâlar
 İlimle amelle selıme döndüm

Seyrânî arzular gonce gülleri
 Âsitânı bekler garib kulları
 Bekleyü bekleyü şâhım yolları
 Anasız babasız yetıme döndüm

Kadıme: eski, öncesi bilinmeyen şey. Nestıme: hafif rüzgâr. Pâbus: ayak öpen, ayak öpücü. Selım: sağlam, kusursuz, doğru. Âsitân: eşik.

Aşkın arısına düşürme telaş
 İster isen benden bal kara gözlüm
 Muhabbet dilersen semtimde dolaş
 İstemezsen gamda kal kara gözlüm

Er gerekdir erin kadrin bilmeğe
 Âşık gerek ma'şûk gülün dermeğe
 Mevlâ kul keyfince meyva vermeğe
 Kâdir yaratmağa dal kara gözlüm

İnsan dedikleri hep bir soy imiş
 Kudret ölçüsünde hep bir boy imiş
 Gönül kimi sever güzel o imiş
 Sen Hak'dan nasibin al kara gözlüm

Yükseklerde taşkın esme yel gibi
 Bulandırma Seyrânî'yi sel gibi
 Haddeden çekilmiş demir tel gibi
 Çek beni bağrına çal kara gözlüm

Kudret ölçüsü: Tanrı yanında, Tanrı ölçüsü.

Gönül serden geçer yârdan geçemez
 İkrâra bağlanmış kavî özlüyüm
 Elfâzı bilmeyen mânâ seçemez
 Sırat köprüsünden ince sözlüyüm

Benim sözüm çürük değil sağ gibi
 Çürük sözler erir akar yağ gibi
 Üzerimden kervan aşar dağ gibi
 Sanma beni yokuşluyum düzlüyüm

Yolcu ateş yakmayınan yol yanmaz
 Erenlerin dokuduğu çul yanmaz
 Cehennemde günah yanar kul yanmaz
 Ben günahdan sürmelenmiş gözlüyüm

Sığındım Seyrânî kayyûm-ı ferde
 Aşk-ı Mevlâ ile düşdüm bu derde
 Günahımdan tutdum yüzüme perde
 Rabbim divânında kara yüzlüyüm

Kavî: sağlam. Elfâz: sözler, kelimeler. Eren: Hakk'a yakın olan ve velîlik derecesine ulaşanlar. Kayyûm: bakî ve kâim olan, ezeli anlamında Allah.

Meclîs-i mahkeme ihdâs olduğu
 Çeşme-i rüşvetin akmaklığından
 Kazâ belâ ile âlem dolduğu
 Kazların kadiya uçmaklığından

Selefin rüşvetle hüccet düzmesi
 Halefin anlayıp hükmün bozması
 Yıkılınca binaların tozması
 Asıl mâyesinin topraklığından

Asıl sermâye-i niyâbetleri
 Emvâl-i eytamdır ticâretleri
 Dâvet-i rüşvete icâbetleri
 Sıdkile gönlünün alçaklığından

Bülbülün aşkıdır dalda örtüğü
 Çobanın südedir koyun güdüğü
 Toprağın Hâbil'ü kabul ettiği
 Şüphesiz yüzünün yumşaklığından

Dünyâdan ahrete gidip gelmemek
 Olmasa iktiza eder ölmemek
 Balık başdan kokduğunu bilmemek
 Seyrânî gâfilin ahmaklığından

Meclîs-i mahkeme: Tanzimatta, eski kadılarının yerine yeni tarz mahkemelerin kurulmasına işaret edilmektedir. Selef: bir yerde, bir işte başka birinden önce bulunmuş olan. Halef: sonraki, birinin yerine geçen. Mâye: maya. Niyâbet: vekillik, naiplik. Emval-i eytâm: yetim malları. Dâvet-i rüşvet: rüşvet teklifi. İcâbet: kabul eme, varma, uyma. Sıdk: doğruluk, gerçeklik. Hâbil: Hz. Âdem'in kardeşi Kâbil tarafından öldürülen oğlu, (insanlık tarihinin ilk cinayetine telmih var). İktizâ: lâzum gelme, gerekme.

Akl u fikrin hallolunmaz müşkülü
 Ermemesi şâyestedir ermeden
 El uzadub bağda biten her gülü
 Dermemesi evlâ imiş dermeden

Kimi şahlık ister kimi vezirlik
 Kimisi kâhyalık kimi kizirlik
 Bahıl âdem ile cennetde birlik
 Girmemesi şâyestedir girmeden

Çıkrığa sezâdır iplik bükmesi
 İğneye lâyıkdır libas dikmesi
 Ehl-i kemâl ile cefâ çekmesi
 Yeğdir câhil ile sefâ sürmeden

Göz kulak kapusu olmuş gözüm bu
 Gözümle müşterek olmuş özüm bu
 Seyrânî'yim eğri doğru sözüm bu
 Borç vermek hayırlı zekât vermeden

Şâyeste: uygun, yakışır, yaraşır. Evlâ: daha uygun, daha lâyık. Kizir: kâh-ya, Bahıl (bahıl): cimri, pinti, hasis. Sezâ: yaraşır, uygun. Libas: esvap, elbise.

İnkisâr eylerim ey dilber sana
 Dilerim murâda eremiyesin
 Yeter kıldın bana cevr ile cefâ
 Belki suâlimi veremiyesin

Günden güne artsın senin firâkın
 Hüsünün eller alsın senin çerağın
 Cehennem ateşi olsun durağın
 Cennet-i a'lâya giremiyesin

O da bencileyin vezele dönsün
 Sararıb gül benzın gazele dönsün
 İki dizlerine sızılar insin
 Ayağın üstüne duramıyasın

Seyrânî der Hak cezâların versin
 Benim inkisârım geçmez mi dersin
 Yediğın su ekmek gözüne dursun
 Gıtdiğın yolları göremiyesin

Firâk: ayrılık, hüzn, keder, sıkıntı. **Vezelemek:** hastalıktan, zayıflıktan sesi çıkmaz hale gelmek.

Söyle nefsim ne olduğun bilelim
 Gökden misin rû-yi zeminli misin
 Ağyâr isen defderini dürelim
 Yer altında gezer kemimli misin

Kayık isen göster kanca küreğün
 Gemi isen göster yelken direğün
 Yiğit misin çatal mıdır yüreğün
 Yoksa işkembesi semimli misin

Benim gamım eşi nehr-i Fırat'ın
 Üzerinden geçmiş misin sıratın
 Oku yahı dinleyelim beratın
 Cehennem havfından eminli misin

Tırnağın bulsan başın kaşırdın
 Seyrânî'yi doğru yoldan şaşırdın
 Ey nefsim cürmümü hadden aşırdın
 Tevbekâr olmağa yeminli misin

Rû-yi zemîn: yeryüzü, dünya. Ağyâr: başkalar, yabancılar. Kemîn: pusuya gizlenmiş adam, saklanan, gizlenen. Semîn: şişman besili, yağlı. Berât: rütbe, nişan ve imtiyaz verildiğini bildiren ferman.

İstemem feleğin çürük binastın
 Yıkan yıksın saklayanlar saklasın
 Şu garib âşıkın sînesin nâre
 Yakan yaksın dağlayanlar dağlasın

Hem ben seni görürmiyim el gibi
 Sırmalardan çekilmişem tel gibi
 İlkbahar ayında coşkun sel gibi
 Akan aksın çağlayanlar çağlasın

O benim sevdiğim bir melek peri
 Âşık ma'şukını sever ekseri
 Seyrânî gurbetde kaldıktan kerî
 Gülen gülsün ağlayanlar ağlasın

Sine: göğüs, gönül, bağır. Nâr: ateş. Kerî: sonra.

Yedi yıldız doğdu üçü terazi
Kavuşdu ÷lkere gitdi birazı
Yarın mahşer günü ararlar bizi
Mizan terazisi kurulur bir gün

Bîçâresin deli gönöl nâçarsın
Amel defterini bir gün açarsın
Sırat köprüsünden nasıl geçersin
Günahın sırtına sarılır bir gün

Makamımız ala karlı dağ olsa
Etrafı hep lâle sümbül bağ olsa
Her ne kadar paşa olsa beğ olsa
Yakasız gömleğe sarılır bir gün

Edelim nazmîle bir hoş nasihat
 Dinlesin tâlib-i destân olanlar
 Şâyet verdi nutkum câhile sıklet
 Kadrim bilir ehl-i irfân olanlar

Meylini vermişsin kesb ile kâre
 Zikirden fükirden olub âvâre
 Bulursun ey miskin ölüme çâre
 Bulmadı âlemde Lokman olanlar

Kimsenin kimseye yokdur sâyesi
 Sütlere katıldı cehlin mâyesi
 Dilkiye verildi aslan pâyesi
 Dilki pâyesinde aslan olanlar

Bütün cihân tutdu şimdi efkâre
 Küçükden büyüğe yokdur mudâre
 Hizmet gördürürler pîr-ihtiyâre
 Üç-beş yaşındaki sübyân olanlar

Niçün garîb oldu hükm-i şeriat
Kadın müftünün yediği rüşvet
İçkide zinâda câhile nevbet
Vermiyor hâfız-ı Kur'ân olanlar

Mağrib dediğimiz şark olur bir gün
Mü'min münâfık fark olur bir gün
Cennet libâsına fark olur bir gün
Hak için sınesi üryân olanlar

Kim ne işler ise kendisi bilir
Her âdem bir dürlü sevdâya yiler
Dünyâda ağlayan ahrette güler
Rûz ü şeb Hak için giryân olanlar

Fark etmez dediğin aslâ din imân
Ânınçün bilmez yahşi ile yaman
Haraç korkusundan olmuş müslüman
Bir alay ni'meti küfrân olanlar

Cellâd-ı ecekten yemişler satır
Kimi tellak imiş kimisi natır
Kara toprak içre gark olmuş yattır
Kimi velî kimi sultân olanlar

Hiç kimse kimsenin gayretin gütmmez
Ânınçûn Hak sözün dutub işitmez
Meyhâneye gider câmiye gitmez
Kadısı müftüsü şeytân olanlar

Dinleyene sivrisinek saz olur
Anlamayana davul zurna az olur
Sûretâ insanlar hilebaz olur
Böyledir mânâsı hayvan olanlar

Görmüş yok cihânda câhilden vefâ
Vefâ umup etme kendine ocfâ
Olur mu insana zehirden şifâ
Fikretsin gönülden ihvân olanlar

Sultan isen koyma boymunda vebâl
Her işin sonunda var elbet zevâl
Bir mezâristâna git eyle suâl
Kimdir o hâk ile yeksân olanlar

Küçük lokma ile dolmaz avurdu
Ne yaman insanı kasdı kavurdu
Cihânın külünü göğe savurdu
Geçdi sadârete hayvân olanlar

Bizleri bu ateş haşre dek yakar
Sanma şimdi sular engine akar
Borcunu zannetme gırtlığa çıkar
Ecelden kalbine fermân olanlar

Alırsın rengini yeşilli morlu
İlletin yok iken olursun çorlu
Kılıç vuran düşman olursa zorlu
Kurtulmaz sâhib-i kalkan olanlar

Herkes belâsını azdı da buldu
İnsanda evvelki sadâkat noldu
Eski sarayları beğenmez oldu
Yere sığmaz oldu sultan olanlar

Çarh-ı felek dâim dönüb öğünmez
Dönerse de dahi eyliğe dönmez
Yedi deryâ suyu dökülse sönmez
Bu zulmün nârından sûzân olanlar

Seyrânî kâmiller ta'nın eylesin
Câhiller nutkun zemmin eylesin
Bundan âlâ destân yapıb neylesin
Şâirlikde merd-i meydân olanlar

Tâlib-i destân: destân isteyen. Sıklet: ağırlık, yük, sıkıntı. Kadr: değer, itibar, rütbe. Kesb: çalışıp kazanma. Kâr: iş, güç, kazanç. Efkâr: düşünceler, üzüntü, endişe. Müdâra: yüze gülme, dost gibi görünme. Sübyân (sıbyân): çocuklar. Nevbet: sıra, nöbet. Hâfız-ı Kur'ân: hâfız, Kur'ân okuyanlar. Mağrib: garp, batı. Natır: bekçi, hamam hizmetçisi. Sûretâ: görünüşte. İhvân: sâdik, candan dostlar, tarikat arkadaşları. Vebâl: günah. Zevâl: sona erme, yok olma, mahvolmak. Haşr: kıyâmet. İllet: hastalık. Çor: hastalık, dert. Ta'n eylemek: ayıplamak. Nutk: söz. Zemm: kötöleme, yermek. Merd-i meydân: söz eri, meydan yiğidi.

Muhabbet şehrine eyledim nazar
 Gördüm elvan dürlü meyhâneler var
 Teşne var mı deyü sâkîler gezer
 Ellerinde dolu peymâneler var

Bir takım doldurur bir takım sunar
 Bir takım susamış bir takım kanar
 Bir takım söyünmüş bir takım yanar
 Bir takım çevrilir pervâneler var

Bir eli bâdeli bir eli taslı
 Bir takım deli var bir takım uslu
 Bir takım şâdmân bir takım yaşlı
 Bir takım aşkile mestâneler var.

Âşıklar birbirine böyle yan verir
 Hast'olmadan pîr önünde can verir
 Bu Seyrâû dilden dile şan verir
 Nice benîrî gibi dîvâneler var

Elvan dürlü: çeşit çeşit, ner cins. Teşne: susamış, çok istekli. Peymâne: kadeh. Söyünmek: sönmek. Şâdmân: neşeli, sevinçli.

Kırılısın kanunun telleri felek
 Aksi murâd üzere çaldığın yeter
 Hakka hakikata oldun büvelek
 Zulmü adâlete saldığın yeter

İskender deryânın almış haracın
 Âb-ı hayat çeşmesinin taracın
 Yememiş söndürmüştür sıracın
 Sen benim âhımı aldığın yeter

İsrâfil'in Sûr'un alacak mısın
 Kanununa koyub çalacak mısın
 Sen cihânda bâkî kalacak mısın
 Bu zamana kadar kaldığın yeter

Seyrânî feleğın olsa edebi
 Düşünür katmazdı şekere lebi
 Sen de Nuh Nebi'nin gemisi gibi
 Azâb tûfânına daldığın yeter

Kanun: Bir köşesi kesik, dikdörtgen şeklinde ve dizler üzerinde parmaklarla çalınan bir çalgı. **Büvelek:** Kan emici bir sinek olup soktuğu hayvanı kudurmuşçasına koşturur. **İskender:** Büyük İskender, Makedonya kralı. Doğu efsânelerine göre, âb-ı hayat'ı aramaya çıkmış, birçok macera geçirmiş, neticede hayat otunu bulmuş ama geri dönerken bu otu kaybetmiş. Burada belirtilen olaya telmih yapılmaktadır. **Tarac:** çapul, yağma, talan. **Sıraç:** sıraca otu. **İsrâfil:** Dört büyük melekten birisi, Kıyamet günü sûr denilen borusunu çalarak bütün ölüleri diriltecek melek.

Şu fenâ dünyâda bir hüner gerek
 Hüner ahzetmeye kavî sır ister
 Aşkın nârı ile olmuşam helâk
 Deli gönül yüce dağdan kar ister

Aman rakîb bana ziyân eyleme
 Ahvâlim kimseye beyân eyleme
 Her meclisde sırrın ayân eyleme
 Hâlin bildirmiyе hâli yer ister

Her mahalde ben de feryâd edeyim
 Tok tarîkin semti buldum gideyim
 Bazı insan arsız olur nideyim
 Âdem dediğinde biraz âr ister

Seyrânî der gördüm sine dağını
 Seyrân etdim ol hüsnünün bağını
 Neylemeli şu cihânda çoğunu
 Bu dilin sevdiği dilber yâr ister

Fenâ: Fânî, yok olma, gelip geçici, kötü. Ahzetmek: almak, kabul etmek.
 Rakîb: rakip, diğeri ile aynı şeye tâlip olan, bir sevgiliye gönül vermiş
 âşkların karşılıklı her biri. Ziyân: zarar. Hâli: tenhas, boş.

Telgraf dediğin ebced hesabı
 Bu rebab şeytanı cinden çıkarır
 Ateş şöyle dursun tütün azâbı
 Tilkiyi çakalı inden çıkarır

Oğlan hoca olmaz okutmayınca
 İplik gömlek olmaz dokutmayınca
 Ayılar et yemez kokutmayınca
 Yallılar mevtâyı sinden çıkarır

Tazının ârina olmaz yetesi
 Var mıdır Seyrânî bundan ötesi
 Ermeninin pastırması ketesi
 Kaypak müslümanı dinden çıkarır

Ebced: Arap harflerinin belli bir sisteme göre sayı değeri verilmiş sıralanışıdır. Her harfin rakam olarak bir değeri vardır. Harfleri karşılayan rakamları toplayarak verilmiş istenen sayıyı bulmak mümkün olur. Eskiden şairler belirtmek istedikleri bir tarihi ebced ile verirlerdi ve bunu hüner sayarlardı. Rebab: bir çeşit kemeçe, (burada telgraf kastedilmektedir). Sin: mezar. Kete: bir çeşit çörek. Kaypak: sözünde durmayan, sözüne güvenilmeyen.

Zâlim felek hele etme acele
 Hak bilür hasretim gurbet eldedir
 Alçak fidanların boyu yücele
 Bülbülüm hevesim gonce güldedir

Âhım bulut gibi gökde dolanır
 Gâhi pârenür gâhi ulanır
 Gam yeli esdikce gönlüm bunalır
 Sanma bulanıklık hemen seldedir

Birbirine âşık koyun kuzular
 Köşegin özleyen deve bozular
 Yaralarım göz göz olmuş sızılar
 Fitiller içinde yaram beldedir

Felek halletmedi benim müşgülüm
 Bak bu ateşlere savurdu külüm
 Seyrânî'ye ya ayrılık ya ölüm
 Elbet bu ikinin biri eldedir.

Pârenlemek: parçalanmak. Ulanmak: eklenmek. Köşek: deve yavrusu. Bozulamak (bozlamak): bağırnak, böğürmek.

Eğlen hocam eğlen bir sualim var
 İz'an nedir erkân nedir yol nedir
 Seni bana gâyet fâzıl dediler
 İçerimde bir yara var bil nedir

Cennetin kapısın sallâllah açar
 Şerîat işini Muhammed seçer
 Seksen bin evliyâ yurdundan göçer
 Onları bekleten mutlu kul nedir

Muhammed dînidir taptığın tapı
 Bozulmaz Mevlâ'nın yaptığı yapı
 On iki bahçede kırk sekiz kapı
 Eşiği bekleyen iki kul nedir

Kıldan ince derler Sırat'ın yolu
 Önünde devletlü ardında Ali
 Üç yüz altmış birdir selvinin dalı
 Dalında açılan iki gül nedir

Başına bağlamış al yeşil çember
 Kokuyor ağzında misk ile anber
 Seksen bin evliyâ yüz bin peygamber
 Önünde gidiyor iki kul nedir

Seyrânî der diyar diyar gezmedim
 Kalem alıp kaşın gözün yarmadım
 Elim ile bir gemicik düzmedim
 Gemi nedir deryâ nedir yol nedir

İz'an: anlayış, kavrayış. **Erkân:** yol, esaslar. **Fâzıl:** Faziletli, üstün, iyi huy ve vasıfları üzerinde toplamış kişi.

Sallâllah: salavat getirmek. **Tapı:** mabut, tapılan şey. **Devletlü:** refah, saadet ve nîmet sahibi, burada peygamberimiz kastedilmektedir. **Çember:** başa bağlanan yemeni. **Düzmek:** donatmak, yapmak.

Elbetde bu çarhı bir dönderen var
 Tehî döner çarh-ı felek değildir
 Gelmiş olanları bir gönderen var
 Gitmiş olan gelmek dilek değildir

Şem'i vuslatına sezâ sönmemek
 Ne mümkün mahlûka fânî dememek
 Bu çarhın elinde değil dönmemek
 Gâlibâ binası dölek değildir

Bu dünyaya gelen yine göçmekde
 Biderine uygun mahsûl biçmekde
 Herkes kendi rızkın yeyip içmekde
 Kul kula sebepdir şelek değildir

Kuran kurmuş böyle yolu erkânı
 İz'an erkân piri Tanrı arslanı
 Ehlinin mâlûmu Âşık Seyrânî
 Çiğ süt emmemiştir kelek değildir

Çarh. gök, felek. Tehî: boş. Şem': mum, ışık. Vuslat: kavuşma, yetişme.
 Sezâ. münasip, uygun, yaraşır. Dölek: düz. Bider: tohum. Şelek: sırtla ta-
 şınacak kadar odun yükü, denk.

Toprak ejder olmuş varanı yutmuş
 Gaflet beşiğinde sağı unutmuş
 Kedi var arslanın yerini tutmuş
 Arslan var adına kedi söylenir

Bir kötünün eli erse varlığa
 Derler ana aman beni yarlığa
 Bir iyinin eli düşse darlığa
 Veliyy-ullâh olsa gidi söylenir

Yolcular yanılır yollar yanılmaz
 Merhem'in bulmayan yara onulmaz
 Şu dünyada kötü iyi anılmaz
 Herkesin şerefi südü söylenir

Haydar-ı Kerrâr veş deven yedince
 Canını Mevlâya teslim edince
 Seyrânî dünyâdan göçüb gidince
 Anılır dillerde adı söylenir

Yargılamak: suç başışlamak, mağfiret etmek. Veliyy-ullâh: Allah'ın sevgili kulu, ermiş kimse. Onmak; iyileşmek, şifa bulmak. Haydar-ı Kerrâr: döne döne kılıç sallayan, Hz. Ali'nin vasıflarından biri. Veş: gibi anlamında bir benzetme edatı.

Asırda acâib işler çoğaldı
 Bilmem bu işleri kimler ediyor
 Dünyayı hep rezil köpekler aldı
 Gelen ümerâya karşı gidiyor

Biraz bahsedeyim ehl-i zamandan
 Yahşılar aşağı düştü yamandan
 Aralık itleri olmuş kumandan
 Uyuz it kurtlara kumanda ediyor

Buğday unu beğenmiyor enikler
 İplikden aşağı düştü ipekler
 Hep sedire geçdi itler köpekler
 Hânedân ayakda hizmet ediyor

Koltuk kılı fark olmuyor sakaldan
 Tüccarlar aşağı indi bakkaldan
 Aslanlara çoban düşmüş çakaldan
 Şimdi aslanları çakal güdüyor

Mekteple medrese ortadan kalkdı
 Meyhâne kerhâne meydana çıkdı
 Ar namus denen şey ortadan kalkdı
 Şimdi kişi bildiğine gidiyor

Sarhoşlar çoğaldı kalmadı ayık
 Bu asır böylece hallere lâyık
 Müzevvirin adı muhbir-i sâdık
 Şimdi kişi bildiğine gidiyor

İsimlerin tebdil etsem satılmaz
Cisimlerin tahvil etsem zat olmaz
Altun eğer vursan eşek at olmaz
Şimdi kişi bildiğine gidiyor

Şahinler yurdunu tutdu yarasa
Baklava yerine geçdi pırasa
Şimdi rağbet deyyus ile terese
Zamâne bunlara rağbet ediyor

Boy kürkünü beğenmiyor köçekler
Babasına aklöğretir çocuklar
Yumurtadan burnu çıkan cücükler
Horoz oldum diye cik cik ediyor

Küçükler büyüğe çorap geydirir
Tatlıyı insana acı yedirir
Seyrânî zamâne böyle dedirir
Şimdi kişi bildiğine gidiyor

Ümerâ: emirler, beyler, büyük komutanlar, büyük memurlar. Ehl-i zaman: günün adamı, yaşanan zamanın adamı. Yahşı: iyi, güzel. Yağan: kötü, fena, hoş olmayan. Hânedân: kökten asil ve büyük aile. Müzevvir: arz-
bozucu, yalanı tellayip pullayan. Muhbir-i sâdık: sadık haberci. Tebdil: de-
ğiştirme, başka bir hâle geirme. Tahvil: değiştirme, çevirme.

Her ırmağa bir yol vermiş akıyor
 Cümlesini bir deryâya döküyor
 Her kumaşı bir tarakda dokuyor
 Şeridini bâzarlara çözüyor

Bülbülün aşkına sebep gül oldu
 Ona kafes ağzındaki dil oldu
 Canım ateşlere atdı kül oldu
 Ne taraftan bir yel değse tozuyor

Kimi dikenini gülünden seçer
 Herkes ekdiğinin mahsûlün biçer
 Gam yeme Seyrânî bu gün de geçer
 Yüce dağ başında duman geziyor

Şerid: dokuma veya kumaş parçası, dar ve uzun parça. Bâzar: pazar.

Eski libas gibi şâirin gönlü
 Söküldükden keri dikilmez imiş
 Güzel sever isen gerdanı benli
 Her güzelin kahrı çekilmez imiş

Bülbül daldan dala yapıyor sekiş
 O sebepten güllü ediyor çekiş
 Aşkın iğnesiyle dikilen dikiş
 Kıyâmete kadar sökülmez imiş

Sevdiğim değildin böylece ezel
 Aşkımın bağına düşürdün gazel
 İbrişimden nâzik sandığım güzel
 Meğer pulat gibi bükülmez imiş

Seyrânî'nin gözü gamla yaş imiş
 Benim derdim cümle derde baş imiş
 Ben bağrımı toprak sandım taş imiş
 Meğer taşa tohum ekilmez imiş

Çekiş: çekişme, kavga. Ezel: geçmiş, önce, öncesizlik. Gazel: kuruyup dö-
 külen ağaç yaprağı. Pulat: polat, çelik. Keri: sonra, geri.

Âkıl ol kâmil ol ey cânım oğul
 Etme bir fertle buğz ü adâvet
 Bu müşgilin çâresini ara bul
 Çabuk gelür geçer vakt-i sabâvet

Ne yolda giderse gitsün halâik
 Sen kendi özüne olagör fâik
 Yoksa bir amelin Mevlâya lâyük
 Gafletile ömrün buldu nihâyet

Uydur şeriate her bir ahvâlin
 Sülûk et tarîke eriş kemâlin
 Marifet bilmezsen yakın zevâlin
 Eksik olmaz hiç başdan felâket

Kendün bilürsen dutma bir işi
 Ara bul da danış bir âkıl kişi
 Erkek olamazsın sen olun dişi
 Danışılan işde olur halâvet

Anandan babandan beddua alma
 Anlar rızâsından sen geri kalma
 Tuz etmek bilmeze kılıcın salma
 Bir de emânete etme huyânet

Mala ortak olma soysuzlar ile
 Ülfet etme aslâ huysuzlar ile
 Cenâze götürme boysuzlar ile
 Sonra pişman olub çekme nedâmet

Yakın komşuların hatırını al
Hem kazandır kazan yüzlerinden mal
Hem etdir hem eyle hakların helâl
İyiliğine anlar etsün şehâdet

Rızâullah için derse bir sâil
Eğer oldun ise bir pula mâil
Vermemezlik edüb bulunma gâfil
Verdiğinde gönlün eyle imâret

Misafir bulursan hânene getir
Bir içim su ile keyfini yetür
Bir müşgil hâceti var ise bitür
Hüküm-i şeriatdır eyle itâat

Sakın bir kimseye sen olma kefil
Kesmez o sancıyı değme zencefil
İtibardan düşer olursun rezil
Cürümlerin süt kardeşi kefâlet

At ile avradın cinsini ara
Cinsini bulmazsan harcetme para
Âkımda bulunmaz soysuza çâre
Ânuâçün çokları etdi ferâgat

Kapalıyı açma açığı örtme
Er isen Seyrânî bir can ürkütme
Hasîsin bahîlin gayretin gütme
Sonradan görmüşden alma emânet

Âkıl: akıllı kimse. Kâmil: olgun, tam, noksansız. Buğz ü adâvet: düşmanlık, kin, nefret. Sabâvet: çocukluk. Halâik: insanlar, yaratıklar.

Hak bir kula açsa bir bâb-ı kerem
Hak açdığı gülde kapar bulunmaz
Kısmet kapusını bulur lâcerem
Kısmetde yolundan sapar bulunmaz

Anılar zevk alır çiçek özünden
Rüzgârlar kül alır ateş közünden
Mecnûn sevmiş Hakk'ı Leylâ yüzünden
Halkda Hakk'dan gayrı tapar bulunmaz

Deyr-i aşkda puta tapan bulunur
Seyrânî yolundan sapan bulunur
Güzelin yıkdığı yapan bulunur
Âşıkın yıkdığı yapan bulunmaz

Fâik: üstün, mânevî olarak üstün bulunan. Sülûk: bir yola girme, yol, tutma, bir tarikata girme. Zevâl: sona erme, ölme, ölüm. Halâvet: tatlılık, şirinlik, zevk. Rızâullâh: Allah'ın rızası. Pul: para. Mâil: istekli, düşkün. Zencefil (zencebîl): Hindistan'dan gelen baharalardan biri olup kızdırıcı ve mideye yararışlı bir bitki. Hasîs: cimri, pinti. Bahil: cimri, tamahkâr.



Bâb-ı kerem: kerem kapısı, cömertlik kapısı. Lâcerem: şüphesiz, besbelli, Deyr: dünya, insanlık âlemi.

Kudret tesbihini Hazreti Allah
 Kul keyfince delüb takmak istemez
 Güzele gözlerim eder eyvallah
 Çirkin yüze kimse bakmak istemez

Yanmasa ateşin tütmez tütünün
 Allah yardımcısı sıtkı bütünün
 Çirkin nal mih olsa güzel atının
 Gönül dırnağına çakmak istemez

El vurmadım toprak ile taşına
 Soğuk su katmadım pişmiş aşına
 Seyrânî yaradan kulun başına
 Güzel çirkin başa kakmak istemez

Sıdk: doğruluk, gerçeklik; iç, yürek temizliği.

Ormanda büyüyen adam azgını
 Çarşıda bazarda seyrân beğenmez
 Medrese kaçkını softa bozgunu
 Selâm vermek için insan beğenmez

Âlemi ta'neder yanına varsan
 Seni de yanıtır mesele sorsan
 Bir cim bile çıkmaz karnını yarsan
 Meclise gelir de erkân beğenmez

Her çeşit insandan bir kaç eşi var
 Mektepten koğulmuş günah işi var
 Rabbiyesir'de dört yanlışı var
 Tahsil etmek için irfan beğenmez

Ellerin evinde çul firâş olur
 Burnu sümüklüdür gözü yaş olur
 Bayramdan bayrama bir tıraş olur
 Gider berbere de dükkân beğenmez

Dağlarda taşlarda dolaşan yörük
 İnsanlar içine çıkmayan hödük
 Bir elife dili dönmeyen sürtük
 Şehirde tecvitle Kur'ân beğenmez

Yayladan yaylaya konup göçer de
Arpayı buğdayı ekip biçer de
Mısır yaprağını kıyıp içer de
Tütünü bulunca duman beğenmez

Bir odası vardır gayet küçücek
Kendi aklı sıra keyf yetirecek
Bir çanağı yokdur ayran içecek
Kahveyi bulunca fincan beğenmez

Seyrânî söyledi bu doğru sözü
Haddeden çekilmiş doğrudur özü
Şehre gelin gitse bir köylü kızı
La'l ü güher ister mercan beğenmez

Ta'n: sövme, yerme, ayıplama. Cim: eski yazıda bir harf, burada cahil, birşey bilemeyen anlamındadır. İrfân: bilme, anlama, kültür, tasavvufta; ilâhî bir feyiz olarak kâinâtın sırlarını bilme kudreti. Firâş: döşek, yatak. Hödük (hüdük): köylü, kaba, acemi. Tecvit: Kur'ân-ı Kerîm'i usûlüne bağlı kalarak okuma ilmi.

b) — Semâîler :

Kahr çeken ehl-i dilin
 Gör ne çeker canı tende
 Erir akar böyle bilin
 Tükenir tâb o bedende

Sen bir zâlim naccâr isen
 Baltan bende sınar isen
 Ben ednâyı kınar isen
 Benim gibi olun sen de

Kişi uğrar melâmete
 Sevinilmez felâkete
 Çıkarır bir selâmete
 Hakk'ın kulu isem ben de

Hüzn ü elemden yatamaz
 Zulüm alub hak satamaz
 Âşık Seyrânî atamaz
 Kimse ile hiç perende

Tâb: güç, kuvvet, yaradılış, huy. Naccâr: marangoz, dülger, doğramacı.
 Ednâ: aşağı, bayağı, sefil.

Ey güzeller serfirâzı
 Aşkınla çalarım sazı
 Senin gibi emlek kuzu
 Görmedim ömrüm içinde

Gelse o hüblardan vefâ
 Çekerim cevriye cefâ
 Şu hâle geldim bir safâ
 Sürmedim ömrüm içinde

Ne hoşça bülbüldür dili
 Akıtdım didemden seli
 Senin gibi gonçe gülü
 Dermedim ömrüm içinde

Seyrânî kapunda sâil
 Bahtım küşâd oldu bil
 Senden gayrısına meyil
 Vermedim ömrüm içinde

Serfirâz: başını yukarı kaldıran, benzerlerinden üstün olan. **emlek** (emlik): süt emme çağında olan, süt kuzusu. **Sâil:** dilenci.

Bir olur mu gülün rengi
 Batlıcanın moru ile
 Olamaz Konya'nın dengi
 Niğde şehri Bor'u ile

Dipi eser ocağında
 Poyraz sürer bucağında
 Müzevvinin ocağında
 Yaş yanmaz mı kuru ile

Kör önünden çekmek fener
 Olmamışdır âdet hüner
 Ay yıldız da doğar iner
 Hakk'ın kudret nuru ile

Deve köşegin süser mi
 Beyhûde bir yel eser mi
 Gönül dostu hiç küser mi
 Yaramazın şûru ile

Der Seyrânî âlem fenâ
 Hakk'a mahsus hamd ü senâ
 Ehl-i İslâm kurmuş bina
 Zülfikârın zoru ile

Köşek: deve yavrusu. Şûr: şamata, gürültü.

Hak yoluna gidenlerin
Âsâ olsam ellerine
Er pîr vasfın edenlerin
Kurbân olsam dillerine

Bir üstâda olsam çırak
Bir olurdu yakın ırak
Yapsalar kemiğim tarak
Yâr zülfünün tellerine

Yönüm Hakk'a dönderseler
Kemiğimi kavursalar
Harman gibi savursalar
Muhabbetin yellerine

Torunuyuz bir dedenin
Tohumuyuz bir bedenin
Münkir ile cenk edenin
Silah olsam bellerine

Seyrânî kaldır parmağın
Vaktidir Hakk'a durmağın
Deryâya akan ırmağın
Katra olsam sellerine

Aşkın arısı çeçine
 Zehir yapmaz bal yerine
 Gelmez ârifin gücüne
 Kara giyse al yerine

Bâde dolar içilirse
 Barışılır küsülürse
 Balta ile kesilirse
 Düğümlemez dal yerine

Şâk eyledi bütün mâhı
 Aşkına eylerim âhı
 Müdâm zikreden Allah'ı
 Kadîm kıyl u kal yerine

Seyrânî ne gam yiyelim
 Kader böyle ne diyelim
 Şükrün libâsın giyelim
 Tâc u hınka şal yerine

Çeç: boş, balsız petek, yığın. Şâk: yarma, parçalama, çatlama. Mâh: ay, kamer. Müdâm: devam eden, sürekli, daima. Kadîm: eski. Kıyl u kâl(kıl ü kâl): dedikodu.

Güzel olan her bir dilber
 Cevr ü cefâ etmemeli
 Dostun sözü setime tâc
 Düşman sözün tutmamalı

Hani âşık serden geçer
 Aşk dolusun pîrden içer
 Lisânından dürler saçar
 Almayana satmamalı

Bulununca derülmeli
 Bu meclîse kurulmalı
 Dilberlere sarılmalı
 Çirkinilen yatmamalı

Göreydim ben ol mah yüzün
 Temâs etsem elâ gözün
 Âşık Seyrânî'nin sözün
 Hiç yabana atmamalı

Kahbe felek benim nerde
 Kara bahtım ak eyledi
 Pervâneler gibi nârda
 Vücutumu yak eyledi

Bir yâr bana dolab kurdu
 Hicâbımdan dilim durdu
 Fincan gibi yere vurdu
 Gönlüm iki şâk eyledi

Deve korkar köşeğinden
 Asılzâde uşağından
 Hânesinde döşeğinden
 Döğdü söğdü kak eyledi

Sikke olmaz bu turada
 Çıksam azdan kurada (1)
 Âşık Seyrânî burada
 Ne söylese hakeyledi

Hicâb: utanma, sıkılma. Sikke: madeni para, para üzerine vurulan damga.
 Tura (tuğra) : madenî paranın resimli yüzü.

(1) — Bu mısraın başka bir şekli de şöyledir: «Eremedim bir murada»
 (SS.)

Kurada: kuruyup zayıflamış veya eskiiyip yıpranmış, işe yaramaz.

Yumurtasın kokutmağa
 Yatar sanma gürke beni
 Aşkın dersin okutmağa
 Sanma korkub ürke beni

Ben aşkın birisiyim
 Ölü değil dirisiyim
 Siyah dilki derisiyim
 Kabla samur kürke beni

Canbazım aşkın ipinde
 Meyvalar büyür çöpünde
 Aşkın muhabbet küpünde
 Sanma sulu sirke beni

Seyrânî arının beği
 Çiçeği miskin göbeği
 Nazlıyım gözüm bebeği
 Katma yoğun Türk'e beni

Gürk: kuluçka. Yoğun: kaba, sert.

Dağlarda nergis sanırdım
 Elâ gözlü mestim seni
 Sözünden özün tanırdım
 Fehmederdim dostum seni

Ben soyundum samurlardan
 Tohma oldum hamurlardan
 Olur olmaz çamurlardan
 Sakınmazdım üstüm seni

Varsam kırklar meclisine
 Tuğra olsam sikkesine
 Bir sâdıkın tekkesine
 Saramadım postum seni

Dersim aldım ism-i Hü'dan
 Kara toprak kanlar yudan
 Seyrânî keyfimce sudan
 Doldurmadım destim seni

Nergis: bir süs çiçeği, edebiyatta sevgilinin gözü nergise benzetilir. Fehm etmek: anlamak. Tohma olmak: çok yemekten doğan mide şişkinliği. İsm-i Hû: Tanrı. Yudan: yutan, yutmak.

Beni çıkarma gönlünden
 Kulun kurbanın olayım
 Karanlıkta cân ü dilden
 Şem'-i sûzânın olayım

Eser ise seher yeli
 Irgalanır zülfün teli
 Dudu gibi açıp dili
 Oku fermânın olayım

Aldı aklım kaşın yayı
 Divâneden gedâ bayı
 Ak düşüne bu ednâyı
 Takın gerdânın olayım

Zülfünün telleri tûbâ
 Seyrânî canım merhabâ
 Dokunursa bâd-ı sabâ
 Örtün yorganın olayım

Şem-i sûzân: yakan mum. Dudu: dudu kuşu, papağan cinsinden taklit yapan bir kuş. Ednâ: bayağı, alçak Tûbâ: Cennet'de Sidre'de bulunan ve dalları bütün cenneti gölgeleyen kutsal ağaç.

Şu kimsesiz sahralarda
 Diken oldu gülüm benim
 Uğrun uğrun tenhalarda
 Ağlamaktır hâlim benim

Gülü dikene katalı
 Diken elime batalı
 Yâr beni yardan atalı
 Felek бүkdü belim benim

Arı geçmez çiçeğinden
 Çiçek geçmez biteğinden
 Erenlerin eteğinden
 Kesme Rabbim elim benim

Yedim acı teresinden
 İçdim kanlı şirasından
 Seyrânî gam deresinden
 Cûş eyledi selim benim

Uğrun uğrun: gizli gizli. Bitek: bitki yetişen yer.

Salınarak karşımızdan
 Gelen dilber bin yaşasın
 Mâh rûyından nikâbını
 Alan dilber bin yaşasın

Basdı hâneye kademi
 Dinledi benim sedâmı
 Ağladıkca bu didemi
 Silen dilber bin yaşasın

Arzum kaldı Elmas kızda
 Şâd olayım bendin çöz de
 Nâz ederek karşımızda
 Gülen dilber bin yaşasın

Kucaydım servi dalından
 Dereydim dünya malından
 Bu Seyrânî'nin halinden
 Bilen dilber bin yaşasın

Can ipini ten yününden
 Saran kirmen ular bir gün
 Sulu yalçınlar önünden
 Açılan gül solar bir gün

Gül dalında diken yarar
 Diken güle vermez zarar
 Tûrâb saçın başın tarar
 Saçakların yolar bir gün

Dünya olur bir gün harâb
 Ne bülbül kalır ne gurâb
 Rızka sebep olan tûrâb
 Gözlerine dolar bir gün

Kudret koçunu koyuna
 Katmış seyreder oyuna
 Ecel kolların boymuna
 Habersizce dolar bir gün

Acı tatlı yenmez olur
 Yalan gerçek denmez olur
 Taş çarh ile dönmez olur
 Hep kesilir sular bir gün

Çal Seyrânî durma sazın
 Hakk'a eyle sen niyazın
 Sana secdesiz namazın
 Kısım olan kılar bir gün

Kirmen: elde yün eğirmek için kullanılan araç. Tûrâb: toprak. Gurâb: karga. Secdesiz namaz: cenaze namazı.

Karşıma geçüb de dilber
 Ne hoş böyle yelişirsin
 Kendini üryân etmişsin
 Ört nikâbın gül üşürsün

Koydum yoluna bu serî
 Rûyın ahmerdir ey perî
 Bildim hâlin şimden geri
 Yâr olmya çalışırsın

Âşıkın işi zâr etme
 Vücûdum şehrin nâr etme
 Bûsetdiğime âr etme
 Korkma sunam alışırsın

Beni mestyledi bir can
 Âşıkâ çevreder her an
 Seyrânî der lebi mercân
 Nev-restesin gelişirsin

Nikâb: peçe, yüz örtüsü. Ahmer: kırmızı. Nev-reste: taze, yeni yetişmiş, genç.

Kuş yuvadan cücüğüne
Kısmet aramaya uçar
Engin yüksek düz ovada
Kimi kovar kimi kaçar

Boyrızı var dipisinin
Hikmeti var hepisinin
Mevlâm kısmet kapısının
Kimin örter kimin açar

Anadan doğmadan çulun
Var mı idi paran pulun
Mevlam yarattığı kulun
Verir rızkın koymaz nâçâr

Sekiz olur dokuz olur
Kengel südü sakız olur
Tosun büyür öküz olur
O da bir gün küpe sıçar

Tahtında oturur melik
Fırkaları bölük bölük
Seyrânî'nin cebi delik
Her ne koysan döker saçar

Kengel (kenger): deve dikenî. Melik: hakan, hükümdar, Allah adlarından.
Fırka: insan kalabalığı, cemaat.

Ne hikmetdir Őu dűnyaya
 Gelen ağlar giden ağlar
 Soralım yoksula baya
 Aslı nedir neden ağlar

Ömrűműn defterin dűrdűm
 Hâk-i pâyeye yüzűm sűrdűm
 Bir acâib kal'a gördűm
 Burc u bâru beden ağlar

Bir deveci çeker deve
 Yularını seve seve
 Birbirinden eve eve
 Even ağlar yeden ağlar

Aceb Seyrânî'ye nolmuŐ
 Gözleri kan ile dolmuŐ
 Kimi etmiş kimi bulmuş
 Bulan ağlar eden ağlar

Bay: zengin. Burc u bâru: kale kulesi, çıkıntısı ve kale duvarı, suru. Evmek: acele etmek.

Ey sevdiğim artık yeter
 Bana yosma bakışın var
 Ateşlerden daha beter
 Âşıkları yakışın var

Erdin güzellik çağına
 Bağladın zülfün bağına
 Bizi hüsnün ayağına
 Nal mih gibi çakışın var

Sağlıktır her işin başı
 Sabırdır ekmeği aş
 Âferin ey çeşmim yaşı
 Yâr yoluna akışın var

Güzel senin hüsnün sebep
 Olur gören eyler taleb
 Cennetden mi çıktın acerb
 Tavus gibi nakışın var

Güzellerin çok gencisin
 Seyrânî'ye birincisin
 Aşk ipine zevk incisin
 Güzel delüb dakışın var

Behey vîrân gönül şehri .
 Yapılmaz bir melâmet var
 Harâb etdi zulüm dehri
 Aceb dürlü felâket var

Zulmile ilim yıkıldı
 Yüz suyu yere döküldü
 Şeriat göğe çekildi
 Kiyâmetden alâmet var

Derilür avluya yoklar
 Ne avretler evi bekler
 Ne kız gelin edeb saklar
 Ne beyinde sadâkat var

Der Seyrânî derdim yeter
 Kamû âlem bizden beter
 Ne âlim ilmin dutar
 Ne mescidde cemâat var

Dehr: dünya, zaman, devir. Kamû: bütün, hep, her, herkes.

Bir dilbere selâm verdim
 Almazlanur hoşnazlanur
 Cânım gül rûyına derdim
 Gülmezlenür hoşnazlanur

Bilmem ben yâre neyledim
 Sırrımı kime söyledim
 Dosta işaret eyledim
 Gelmezlenür hoşnazlanur

Yüz çevirdi benden ol yâr
 Gice gündüz kılarım zâr
 Sundum eline yer nâr
 Almazlanur hoşnazlanur

Dedim Seyrânî'dir adım
 Arşa çıkardın feryâdım
 Beni bilmez misin dedim
 Bilmezlenür hoşnazlanur

Âdem bu demden imiş
 Bu dem Âdem'den imiş
 Âdem'den evvel bu dem
 Hak bilir kimde imiş

Lafzan ismi müsem mâ
 Mânen ilmin muammâ
 Âdem'den olmuş Havvâ
 İsâ Meryem'den imiş

Bir deryâda bir balık
Var bilmez aşinalık
Tab'ında var hastalık
 Keder Kerem'den imiş

Terâzinin kolu var
 Ağzı yokdur dili var
Veznedarın eli vār
 Kantar dirhemden imiş.

Lafz: söz. Müsem mâ: adlanmış olan, isimlendirilen.

B) — Aruz Vezni ile Yazılmış Olan Şiirler

a) — Divanlar :

115

Ka'r-ı dilden cûşeder ummânım Allah aşkına
Arş-ı âlâya çıkar efgânım Allah aşkına
Bâd-ı aşkın zühre burcundan eser leyl ü nehâr
Savurur ömründeki harmânım Allah aşkına

Ma'kes-i hüsn-i ezelsin şübhesiz sen ey nigâr
Düşmüşüm ben aşkına aklım değil başımda yâr
Esmemiştir kimseler başında böyle rüzigâr
Sîneni arz et bana canânım Allah aşkına

Aksi heb kalbimdedir şem'i hayâl-i hazretin
Hazreti Yûsuf gibi seyr-i cemâl-i gayretin
Yok mudur bir kuşa hiç çalı kadar dost gayretin
Merhâmet kil sen benim sultânım Allah aşkına

Hâl-i müstakbel miyim bilmem muzâri mâzimiyim
Yoksa bir mânâ-yı hiçin ser-nûmâ elfâziyim
Öldürürse vuslatın Seyrânî'yi tek râziyim
Ey cemâli âfet-i devrânım Allah aşkına

Ka'r-ı dil: gönlün derinliği. Cûş: coşma, kaynama. Arş-ı Âlâ: göğün en yüksek katı. Efgân: feryat. Ma'kes: akseden yer, akis yeri. Nigâr: resim gibi güzel sevgili. Hâl-i müstakbel: gelecek zaman. Muzâri: geniş zaman. Ser-nûmâ: başgösteren. Elfâz: sözler, kelimeler. Âfet-i devrân: âşıkların sevgilileri için kullandıkları bir tâbir.

Müstemî oldum hezârân vâizin takrîrine
 Gayreti yok mâsivâdan kalbinin tathîrine
 Cennet ile güldürür gâhî câhimle ağlatır
 Nefsinin kürsîden inmezden düşer tedbîrine

Ders-i aşkın neş'esinden hiç haberdâr olmamış
 Zevki sönmüş âşinâ-yı bezm-i gülzâr olmamış
 Bir zaman aşkın duzâğında giriftâr olmamış
 Lafz-ı aşkın ma'nîsin kâdir değil tefsîrine

Tûtiye ta'lim edenler o suhen-perverliğ.
 Kâmile ta'lim eden tarîkde câhil erliğ
 Dîne hiç mahrem değilken ad eder rehberliğ
 Rehberimdir aşka rağmen vâizin tekfîrine

Görmedim zâhir ulûmunda muhabbetden eser
 Bilseler anlar da bir nebze verirlerdi haber
 Hayretim arttı tarîkat pîrine etdim sefer
 Beste oldum tîz muhabbet dâmının zencîrine

Bir metindir ki muhabbet lafzı mânâsı asîr
 İlm-i hâli bilmeyen câne değil fehmi yesir
 Derd-i aşk oshâb-ı zevki etdi dâmında esîr
 Aldı bu Seyrânî'yi de kabza-i teshirine

Müstemî: dinleyen, dinleyici, işiten. Takrîr: anlatma, bildirme. Tarhîr: temizleme, paklama. Mâsivâ: dünya ile ilgili şeyler, Allah'tan başka bütün varlıklar. Câhim: cehennem. Suhan: söz, kelâm. Tekfir: küfüre denk sayma. Ulûm: ilimler, bilgiler. Asîr: zor. Yesir (yesser): kolay.

Nâil olsa ey efendim çeşm-i âhûya bu dil
 Leyl ü nehâr gark olmuşdur yine kayguya bu dil
 Savm edemem sabrım yokdur neylim hâlim şedîd
 Doymayınca şâdolur mu bilirsin mûye bu dil

Bir perînin sevdâsiyle sînem dağlı yaralı
 Artırmışım feryâdımı sitemkâra varalı
 Ol didesi elâ ammâ ebrûları karalı
 Bend olmuş kararı yokdur rûye gitsün bu dil

Hüsnünün bağı beyledir aşkı gâyetde sehl
 Dedim serimde sevdâya nâdânlar ket değil
 Sandım ben o güzelin meyli bir bana değil
 Düşdü durmaz her yana akan o suya bu dil

Seyrânî der âh edince yürekde yağım erir
 Kimse bir karâra kalmaz âkıbetde farır
 Dünyâ ukbâ dile murâd ganî settârım verir
 Kanâat eder fenâda yek ile düye bu dil

Nâil olmak: muradına ermek. Savm: oruç. Şedîd: şiddetli, sert, sıkı. Sehl: sâde, kolay. Ket: engel. Farımak: bıkmak, vazgeçmek. Ukbâ: âhiret. Yek: bir, tek. Dü: iki.

Bir erişmez menzîl-i maksûda râhım var benim
 Bir atılmaz yaya bağı tîr-i âhım var benim
 Nokta dökdüm cümle usturlâb-ı aşkı yokladım
 Lûtfu ~~değmez~~ kahrına baht-ı siyâhım var benim

Düşman olmaz âşıkâ âlemde baht-ı şûm gibi
 Necm-i ikbâlim münevver olmadan mahrûm gibi
 Bir şemîdan sabrı sûze ben dikildim mum gibi
 Gam dühânından çıkar başda külâhım var benim

Çille çekmek saltanattır âşık-ı üftâdeye
 Âşık-ı sâdıkların yok nisbeti şehzâdeye
 Sâki-i devrân ben kandırmadı hiç bâdeye
 Zülcelâlin affına muhtâc günâhım var benim

Tok olanlar belki Seyrânî seni de tok sanır
 Aç olanlar dünyâda hiç tokluğu da yok sanır
 Bilmeyenler merhâmet ehli cihânda çok sanır
 Merhâmetli kimse yok illâ ilâhım var benim

Menzîl-i maksûd: varılmak istenen yer. Râh: yol, tutulan yol. Tîr: ok. Usturlâb: eskiden yıldızların arza olan uzaklıklarını bulmak için kullanılan âlet. Baht-ı siyâh: kara tâlih. Şûm: uğursuz. Baht yıldızı, talih. Duhân: duman, rütün. Üftâde: düşkün, biçâre. Zülcelâl: ululuk sahibi olan Allah.

Etdi çün sarhoş beni peymânesi bir kimsenin
 Oldum bir başı açtk dîvânesi bir kimsenin
 Yâkdı çeşmim şem'i ruhsârına kaldım zârile
 Rûz ü şeb gamda olam pervânesi bir kimsenin

Dönmedi gitdi murâdımca felek ey çarh-ı dîn
 Ol sebepten durmaz akar gözlerimden yaş-ı hûn
 Kendisi sâkî lebi hâlis şarab-ı lâl-ı gûn
 Nice olmasun gönlüm mestânesi bir kimsenin

Vasl-ı yâre erse âşık gerçi ki handân olur
 Ayrılık vaktinde dünyâ başına zindân olur
 Andelîb ü şerâ-ı şâha her dem işi efgân olur
 Yâr olunca yâd ile bir dânesi bir kimsenin

Gül için bülbül gezerdi nev-bahârı bağları
 Gonce hâr ile göründükce artmış zağları
 Bir zaman Leylâ deyüb Mecnûn gezerdi dağları
 Seyrânî olsa neş'em giryânesi bir kimsenin

Peymâne: içki bardağı, büyük kadeh. Çarh-ı dîn: aşağılık dünya. Yaş-ı hûn: kanlı yaş. Şarab-ı lâl-ı gûn: kırmızı renkli şarap. Andelîb: bülbül. Zağ: karga.

Kalbe kalbin yâr eden yârânı bulmaktır hüner
 Kalbe kalbden yol giden erkânı bulmaktır hüner
 Köşe taşı yerde kalmakla yerin bulmaz değil
 Kâbili tamir olan virânı bulmaktır hüner

Karda gezse ârifi billâh bildirmez izin
 Kûşe-i mihnetde kalmazsam giryânı hazîn
 Âşık oldum kim muhabbet atına binmeksizin
 Şânına lâyük olan meydânı bulmaktır hüner

Olmasa ölmezden evvel ölmenin bir sûreti
 Diline almazdı sultan enbiyâ bu sohbeti
 Sen senin başındaki tâcı hü mâ-yı devleti
 Başına koymuş olan sultânı bulmaktır hüner

Sen senin kendinden olursan eğer agâh gibi
 Câna cânânı yakın bil mîr-i mîhr ü mâh gibi
 Atılıp Seyrânî İbrâhim Halîfullâh gibi
 Nâr-ı Nemrûd'a düşüp gülşeni bulmaktır hüner

Hümâ: devlet kuşu, saadet, mutluluk. Âgâh: haberli, bilgili, uyanık. Mîr: âmir, baş, kumandan. Mîhr ü mâh: güneş ile ay, sevgili. Halîfullâh: Allah'ın dostu, Hz. İbrâhim'in lâkabi. Nâr-ı Nemrûd: Nemrud'un İbrahim Peygamberi atmış olduğu ateş, İbrahim Peygamber bu ateşten gül babçeleri içinde çıkmıştı.

Bu fenâya meyl edenin yeri nîrânda olur
 Kiminin meyli ukbâya âhı efgânda olur
 Bu cihâna geldi gülmedi nice bin evliyâ
 Mevlânın muhabbeti bilir misin canda olur

Çok enbiyâ-ı âzâm geldi vîrâne bil bunu
 Her birinin ümmeti var dinlesene sen onu
 Ol iki cihân serveri rahmide mahşer günü
 Ehl-i îmâna en'âm ihsân ulu dîvânda olur

Her vakitte niyâz eyler bâbına garib gedâ
 Hâlet-i nez'imde yârâb etme îmandan cüdâ
 Rahmetinle yarlıgâgıl bizi ey Bârihudâ
 Gafletten uyar kulların her dem isyanda olur

Temâşâ etsen âlemi hâlin anlan ortanın
 Birin ikiye aldılar gördüm o yumurthanın
 Seyrânî der vechin görsem hayr ü şerri dartaının
 Bundadır cevır ü cefâ zevk ü safâ anda olur

Nîrân: cehennem. Ukbâ: Âhîret, öbür dünya. Rahm: acıma, esirgeme, koruma. En'âm: Kur'ân'da bir sûrenin adı, bazı âyet ve sûreleri de içine alan dîni duâ kitabı. Hâlet-i nez': can çekişme. Cüdâ: ayrı, ayrılmış. Bârihudâ (Bâr-Huda): Allah.

b) — Gazeller :

Şems-i vahdetden tecellî etmiş envâr ibtidâ
Eylemiş feyz-i nübüvvet sırrını var ibtidâ

Zât-ı Vâhid lafzı ma'nâ-yı nübüvvet nûrunu
Hâlkederken kendisi etmişdir îkrâr ibtidâ

Hiss-i Tevhîd doğmatmış insanda birlerce asır
Hâlıkı isbât muahhâr oldu inkâr ibtidâ

Lafzı «kuntu kenzi mahfî» vahdetin ma'nâsını
Lâyikiyle fehmeden Muhtâr-ı Serdâr ibtidâ

Ahmed-i Muhtârdır sermâye-i feyz-i vücûd
Eylemişdir hilkatın esrârın izhâr ibtidâ

Ben bir abd-i hakperestim ey Nebiy-yi Muhterem
Âşık-ı Seyrânî'yi et kendine yâr ibtidâ

Tecellî: görünme. Nübüvvet: nebîlik, peygamberlik. Zât-ı Vâhid: Allah. İkrâr: dil ile söyleme, kabul, tasdik. Tevhîd: Allah'ın birliğine inanma. Hâlık: yaratan, Allah. Muahhâr: sonraya bırakılmış, geriye bırakılmış. Kenz-i mahfî: gizli hazine (ben bir hazineyim mealindeki hadis). Muhtâr-ı Serdâr: Hz. Muhammed. Ahmed-i Muhtâr: Hz. Muhammed. Hilkat: yaratılma, yaratılış. İzhâr: gösterme, meydana çıkarma. Abd: kul, köle. Hakperest: doğruluktan ayrılmayan, Hakka tapan.

İzzetin kadri bilinmezdi rezâlet olmasa
 Minberin kadri bilinmezdi hitâbet olmasa

Yapışub bir dale hâkim beklemezdi mahkeme
 Arz eder ahvâlini ehl-i şikâyet olmasa

İp gerüb üstünde canbaz oynamazdı can için
 O oyun canbaza esbâb-ı ticâret olmasa

Sıçrayub üstünde gâh altında ipin oynamaz
 Eylemez arz-ı hüner ehl-i ferâset olmasa

Bir velî Seyrânî'ye göstermez idi keşfini
 Anlayup kenz-i kanâatde kerâmet olmasa

Esbâb: vasıtalar, sebepler. Ferâset: sezîş, anlayışlılık. Kenz: hazine.

Ey tabîb elden gelirse yâremi gel emleme
Yâr elinden gelmedir bu yâreyi merhemleme

Havf-ı Bârî yenmez içilmez verilmez borçluya
Hâkim ü vâlilerin cisminde cânın yemleme

Esb-i rüşvet dizginin artırmış ister koşmağa
Ağzına ver bir dişendirik hemen bir gemleme

Bir zaman bir bûseyi cânım verirken vermedin
Şimdi var git gül yüzün çeşmim neminden nemleme

Sohbet-i ehl-i riyyâyı dinlemekten hoş gelir
Dest-i sâkiden harâbat ehline dem demleme

Bulmamış hasbî devâ eden tabîbi bir mâriz
İstemem senden devâ Seyrânî'yi tek semleme

Em: ilaç, melhem. Bârî: yaratan, yaratıcı, Allah. Esb-i rüşvet: rüşvet atı. Dişendirik: yular, ipten gem. Riyâ: iki yüzlülük. Harâbat: meyhaneler, vîrâneler. Hasbî: karşılıksız, gönülden, karşılık beklemeden. Mâriz: hasta, hastalıklı. Sem(m): zehir, ağu.

Cümle halkın dînin Allah dîn-i İslâm eylese
Kalmaz hiç mazlum eğer Hak zulmü ilzâm eylese

Dîn-i İslâmdan murâd tutmaktır Allah emrini
Yapmamaktır nehyini bin devri eyyâm eylese

Hakk'a bir âdem riya ile ibâdet etmeden
Belki yeğdir kendini rüsvâ-yı bednâm eylese

Ehl-i kibrin tâatı makbûl-i indallâh değil
Üç yüz altmış gün orucun dutsa bayrâm eylese

Âdem ise âdemin hâlin düşün bir ibret al
Nefsine ârif olursun kalbin ilhâm eylese

Panzehrin câhilin nûş etme kâmil zehrin iç
Câhile aldanma Seyrânî bin ikrâm eylese

İlzâm: susturma, cevap veremez hâle getirme. Nehy: yasak etme. Eyyâm: günler. Bednâm: kötü adlı, adı kötüye çıkmış, kötü şöhretli. Rüsvâ(y): rezil, haysiyetsiz, itibarsız. Tâat: ibâdet, Allah'ın emirlerini yerine getirme. İndallah: Allah indinde, Allah'ın yanında. Nûş etmek: içmek.

Pâdişâh-ı dîn-i devletde adâlet kalmadı
Arzuhâlim sunmağa bende cesâret kalmadı

Mürteşîler heb bedestân kethüdâsı olalı
Bir helâl sermâyeli sâhib-(i) ticâret kalmadı

Beş vakitde hiç ezan sünnet eden yok akcesiz
Hasbetenillâh niçün Hakk'a ibâdet kalmadı

Da'vet etmiş dost bizi kendüsünün sofrasına
Kimsenin lokmasında hazz u halâvet kalmadı

Yardım et Seyrânî'ye âhir nefes sultân-ı aşk
Zâhir olmadık kıymetden alâmet kalmadı

Mürteşî: rüşvet alan. Bedestân: kıymetli kumaş, silah, mücevher ve benzeri eşyaların alınıp satıldığı yer, üstü kapalı çarşı. Kethüdâ: kâhya. Akçe: para, eskiden kullanılmış bir küçük gümüş sikke. Hasbetenillâh: Allah rızası için.

Zât-ı Hak bâtiliği mümkün değil etmez kabul
Hakka bâtildir diyenler var ise bâtildir ol

Hoca Nasreddin batırmış çorbaya kürkün yen'in
Sadr-ı meclisde kuûd etdirmemiştir köhne çul

Ahsen-i sûret nübüvvet sırrına mahrem olur
Aşk-ı Leylâ ile Mecnûn Hakk'a bulmuştur vusûl

Belki âcizdir bunu halletmeye fikr-i beşer
Hak yaratmış belki bu Leylâ'yı Mecnûn'a resûl

Hâlık'ın indinde varsa kıymeti mahlûkunun
Nakd-i enfâs hayatından gider Hallâk'a yol

Söyledi Seyrânî'ye bir söz bilen söz kadrini
Kıymetin ölçer bu sözün şübhesiz ehl-i ukûl

Yen: esvab ve çamaşır kolu, elbise kolunun el üzerine gelen kısmı. Sadr: baş, en baş, en yukarı. Kuûd: oturma. Ahsen: daha güzel, pek güzel. Nübüvvet: nebilik, peygamberlik. Enfâs: nefesler.

Ey nazargâh-ı celîlinden beni mehcûr eden
Şânına lâayk mıdır bu bîvefâlıklar neden

Varlığın yokluk kabul etmez senin bir vechile
Evvel âhir zâhir ü bâtın gelen sensin giden

Şems-i cevrinle gövündüm yok mu bir gölgen senin
Haşre dek yansın mı böyle bendeki bu cân ü ten

Yasdığımsa olsa da yatsam zill-ı lûtfunda ilâh
Bir muhabbet görmedim zâtınla yâr incinmeden

Müşterek bir cilve var mâbeynimizde sevdiğim
Tende mutlak sen değilsin gayret-i ahdin güden

Bende benlikdir sana sensin diyen sen dediren
Bülbül-i Seyrânî'ye aşkın sebep ey gül-beden

Nazargâh: bakılan veya bakılacak yer. **Celîl:** büyük, ulu. **Mehcûr:** terkolunmuş, bırakılmış. **Zâhir:** görünen, açık. **Bâtın:** gizli, **Gövünmek:** olgunlaşmak, yanmak. **Zill:** gölge. **Mâbeyn:** ara, aradaki şey.

Aslâ yoktur neyleyim ben bîvefâsı bahtımın
Kimi sevsem yâd olur bu ibtidâsı bahtımın

Her neye kim sulh edersem bu cismime yok vefâ
Hamdulillâh neyleyim ben iktizâsı bahtımın

Her kime derdim beyân etsem demezler hayfâ
Halk içinde bir dânedir ağniyâsı bahtımın

Böyle çalınmış kalemim ne diyem ben çâre yok
Râzıyım takdîre her dem asliyâsı bahtımın

Düşmüşem bir zevk-i aşka eylerim her gün nidâ
Seyrânî der böyleymiş intihâsı bahtımın

İktizâ: lâzım gelme, gerekme, ihtiyaç. Hayfâ: heyhât, vah. Ağniyâ: zenzinler
Asliyâ (asliyye): asıl, aslı. Nidâ: çağırma, bağırma, feryâd. İntihâ: sona
erme, son.

Ehl-i aşkda koymadı ârı edeb kaşın gözün
 Âlemin berbâdına oldu sebep kaşın gözün

Yalnız İstanbul'ı zannetme ey şûh kıymetin
 Hazîne-i Mısırı değer Şam Haleb kaşın gözün

Gam değildi bahçederdim elde vârim istese
 Datlı cânım almaya eyler taleb kaşın gözün

Âşık-ı biçâreler vasfın temâşâsındadır
 Sanma birşey âlemin maksûdu heb kaşın gözün

Sinesine em gibi sarmak murâd etse seni
 Âşık Seyrânî'ye neyler aceb kaşın gözün

Ey şarâbı nûş eden sen dest-i istiğfârı tut
Boşla takrîri günâhı dâmen-i inkârı tut

Vâizin kürsîde tutma va'z-ı mahlûtun sâkın
Etdiğin bezm-i elesde duyduğun ikrârı tut

Nûr-ı zât-ı kibriyâyı görmek istersen eğer
Şem'aya meftûn olan pervâne veş sen nârı tut

Câvidânî bir hayâta mazhar olmaksâ merâm
Rûz-ü şeb Cemşîd gibi câm-ı mey-i serşârı tut

Vecn-i Mevlâ'yı temâşâ çeşm-i Leylâ'dan eğer
Etme istersen hemen bir dâmeni kûhsârı tut

Maksadın Seyrânî râh-ı Hakkı bulmaksâ eğer
Kendi rûbundan taşan o hiss-i ilhamkârı tut

İstiğfâr: Allah'tan günahın bağışlanmasını isteme, tövbe etme. Dâmen: etek. Mahlût: karışık, karıştırılmış. Bezm-i elest: Allah'ın ruhları yarattıktan sonra «ben sizin Rabbiniz değil miyim» diye sorduğunda; onlardan da «evet Rabbinizsin» cevabını aldığı meclis, elest meclisi. Kibriyâ: büyüklük, ululuk. Zât-ı kibriyâ: Allah. Câvidânî: ebedî, kalıcı. Cemşîd: şarabı ilk bular ve kullanan İran hükümdarı. Serşâr: ağzına kadar dolu.

c) — Semâiler :

Efendim devlet-i ömrün mezîd olsun saâdetle
Devâm-ı şöhret-ü şânın cedîd olsun beşâretle

Şükür Hakk'a cilâ olmuş cihânda nâm-ı evsâfın
Ki gelmez kıssa-i şerhe yazılsa bin kitâbetle

Yetibdir hikmet-i âlileriniz -âfâka ser-tâ-ser
Ki Hatem kaldı hayrân işidicek ol senâdetle

Hudâ yevmen elyevm eyleye bu rütbe-i a'lâ
Kıyâmet haşre dek kalsun esâsın pür-şerâfetle

Çü bir dindâr vezirsin kim seven hayr işleri her dem
Kitâbın hükmin basmazsın gidersin hem şerâatle

Yazub Seyrânî bu nazmı görür evrâk-ı divânî
Ki Mustafa Ağa buldı bu râhı çün kerâmetle

Mezîd: artma, çoğalma. Cedîd: yeni. Beşâret: müjde. Ser-tâ-ser: baştan başa, bütün, hep. Hatem: cömertliği ile ünlü İbnü Abdullah Bin Sa'd'ın lâkabi. Yevmen elyevmen: günden güne, gittikçe. Basmak: çiğnemek (burada). Şerâfet: şerefli olma, şerefliklik.

Giyinmiş kâkülün kaşın gözün kirpiklerin kâre
 Yakışmış birbirine bârekallâh sun'-ı settâre
 Yüzünde o lâtif renk örnek olsun reng-i gülzâre
 Ne gam varsın hazân çöksün çemende reng-i ezhâra
 Güzel renkler yüzünden imtizâç etmiş nedir çâre
 Bakılmaz ki bakılsın böyle yüzle böyle ruhsâre

Yarım gözle bakarken gözlerinde bir süzülmek var
 Hele kirpiklerinde ok gibi bir bir dizilmek var
Gülünce kul gibi cânımda incelmek var üzülmek var
 Sana bağlı yüreğim sanma ki senden çözülmek var
 Güzei renkler yüzünden imtizâç etmiş nedir çâre
 Bakılmaz ki bakılsın böyle yüzle böyle ruhsâre

Kucağına başım koysam yüzünü eylese teslim
 O pembe renkli ruhsârın elimle eylesem telsîm
 Bunu Seyrânî bilmem ki ne yolda yâr eder tevsîm
 Bu bence bir güzel manzar güzel bir levha-i tersîm
 Güzel renkler yüzünden imtizâç etmiş nedir çâre
 Bakılmaz ki bakılsın böyle yüzle böyle ruhsâre

Bârek-Allah: Allah mübarek etsin, hayırlı ve bereketli olsun. Sun'-ı settâr: Allah'ın işi. Ezhâr: çiçekler. İmtizâç: kaynaşma, uyuşma. Telsîm: öpme, ağzını öpme. Tersîm: resmetme, resimleme. Tevsim: adlandırma, ad verme

Uyan gafletten ey gâfil nedir sende bu nâdanlık
 Bilirsin fâide vermez sana sonra peşîmanlık
 Uyanmış senden ednâlar eder tesbihin Allah'ın
 Uyanmazsun yatub a'lâ iken sen bu ne hayvanlık
 Niçün sen gitmeye gösterdiğin yola heveslenmek
 Olur mu böyle da'vâ ile müslümanlık sultanlık
 Çakaldan besbeter çarık çeküb dağa çıkarırsın
 Riyâ ile niçün halka satarsın ehl-i irfanlık
 Senin var yersin içersin yemez içmezlerin hâlin
 Düşünmezsün behey kardaş olur mu böyle ihvanlık
 Düşün Davud'un ahkâmın düşün evlâdı encâmın
 Tamahkârlık edüb dâim çekersün sen peşîmanlık
 Düşüp Karun gibi mal cem'inin hırsı telâşına
 Ne oldu pâdişahlık saltanat Sultan Süleymanlık
 Eğer insan isen Seyrânî elden koma ihsânı
 Olur mânâ-yı harf-i lafzı ihsân ile insanlık

Nâdân: cahil, haddini bilmez, kaba, terbiyesiz. Tama'kâr: açgözlü, cimri.
 Karun: İsrailoğullarından zenginliği ile ünlü bir kimse (Hz. Musa, ona
 zekâtını vermesini söylemiş fakat o vermeyince Hz. Musa'nın duasıyla malı
 mülkü yerle bir olmuştur.)

Kemânı eğmeyince doğru atmak târi mümkün mü
 Kirişin çekmeyince tîre bulmak seyri mümkün mü

Hadîsin âyetin mânâları elfâza muhtacdır
 Okunmazsa hadîsin âyetin tefsîri mümkün mü

Aziz-i Mısri'nin ru'yâsını Yusuf eder tâbir
 Görülmüş olmayan ru'yâların tâbiri mümkün mü

Dehânında zebânı olmasa Seyrânî'nin böyle
 Kemâlin hâk-i pâye nazmîle takrîri mümkün mü

Kiriş: yayı germeğe yarayan esnek bağ. Aziz-i Mısri: Mısır azizi, padişahı, meliki. Hz. Yusuf Mısır padişahının rüyasını yorumlayarak zindandan kurtulmuştu.

ç) — **Kalenderiler :**

Ey gözleri mestân seni alaya değişmem
Rûyını senin şol kızıl elmaya değişmem

Râzını açınca kuzum ol dürler mi saçan
Kiraz lebini ol gül-i handâna değişmem

Billûrdan latifdir ol senin gerdânın ey cân
Sîm tenini semâda olan aya değişmem

Seyrânî seni çokdan diler ey cism-i servi
Vechinde hâlin anberi mercâna değişmem

Mestân: sarhoş, kendinden geçmiş. Alay: herkes, kimseler. Râz: sır, gizlenen şey. Dürr: inci.

Âşıkları meftûn eden ol canlar öğünsün
Zülf dokunan ol sîm-gerdânlar öğünsün

Dünyâ dolusu mal değer peykârın bakışı
Ol hüsnüne mâil olan civânlar öğünsün

Her gün bir rengde döner ânın kâmet-i vezni
Âşıkını müştâk eden ihvanlar öğünsün

Bir biz değiliz hûbların hayrânı bilirsün
Anların vasfın eyleyen irfânlar öğünsün

Seyrânî der biz eylemedik yâr ile ülfet
Nâzenîn olan sultâna mihmânlar öğünsün

Meftûn: gönül vermiş, tutkun, vurgun, sihirlenmiş. İhvan: sâdık, candan dostlar. Peykâr: cenk, savaş.

Ey dil bu sözüm rütbede kimyâ ile bir dut
Dinle bunu âyine-i ferdâ ile bir dut

Bir çeşme ki eylese bir susamışa kifâyet
Katre ise de sen ânı deryâ ile bir dut

Bir ağniyâ ki kimseye bir menfaati yok
Bir pula gücü yetmiye ednâ ile bir dut

Bir ulemâ ki olmaya ilmi ile âmil
Koy bir kafese bülbülü karga ile bir dut

Seyrânî'nin hak sözünü kim eder ise ibdâl
Şer'an davânı bâdehû fetvâ ile bir dut

Rütbe: sıra, derece, basamak. Âyine: ayna. Ferdâ: gelecek, yarın, âhiret.
Kifâyet: yetişme, yeterlik, yararlık. Ağniyâ: zenginler.

d) — Şarkı :

Güzel gel meclîse bir an sürelim zevkile devrân
 Seni seven âşıkların olur Mecnûn gibi uryân
 Dide pür-hûn gönül meftûn gel kerem kıl gümüş gerdân

Seni sevdim gözüm mesdi aşkın yelî serde esdi
 Yazıkdır gel bana etme başın için gönül kasdı
 Dide pür-hûn gönül meftûn gel kerem kıl gümüş gerdân

Seveli seni dildârım harc eyledim elde vârim
 Takın altın hamaylılar unudamam böyle yârim
 Dide pür-hûn gönül meftûn gel kerem kıl gümüş gerdân

Seyrân(?) görse sen dilberi can ile olur müşteri
 Süm-gerdâni seyredenler gezer âlemde serseri
 Dide pür-hûn gönül meftûn gel kerem kıl gümüş gerdân

Pür-hûn: kan içinde. Kerem: cömertlik, başış. Dildâr: gönül alan sevgili.
 Hamaylı: kadınların boyunlarına taktıkları altın veya gümüş kolye.

ŞİİRLERİN DİZİNİ

A — Hece Vezni ile Yazılmış Olan Şiirler

a) — Koşmalar :

<u>Sıra</u>		<u>Sayfa</u>
1 —	Sensin cerrâh seni ben de isterim Yetsen sen imdâda yâremiz anda	31
2 —	Mevlâ'ya malûmdur feryâd ü nâlem Evkât-ı hamsede subh ü şâmında	32
3 —	Doğru olmayanın sonu uğruluk Olur ferâseti elden bırakma	33
4 —	Gelüp görünsen de gâhi gözüme Gönlün bahtım gibi yâr değil bana ...	34
5 —	Pervâzıma dardır yedi kat gökler Dâima açıktır istikbâl bana	35
6 —	Bu dünya kurulup olandan berü Mefûtün Süleymanlar al yanağına	36
7 —	Kurumun benzetdim semâda mâha Bu dili düşürdüm ay kaşlarına	37
8 —	Gerçi lâyük değil iki yâr sevmek Seversen sıdkile bir yâri sına	38
9 —	Başına başkası değmiş olanın Bilir alâmetin irfân olursa	39
10 —	Kızarmış yanağın vahdet gülünden Nerden mâil oldun sen bu kokuşa	40
11 —	Şevdâlara salıp garip serimi Aşkın dolusunu içmesi de güç	41
12 —	Benzer ol âlime ilmile âmil Kendi olmaz elden umar itimâd	42

- 13 — Cihânın malını ferâmuş etti
Sûretâ gezeriz gamhânelerde 43
- 14 — El ermedik göz görmedik bir nesne
Yapılmış kubbesi Hudâ'sı nerde 44
- 15 — Bundan gedâ olan anda olur bay
Anda gedâ olur bay gide gide 45
- 16 — Eğer vaktimizde gelürse mehdi
Bulmasun îmânım gümân içinde 46
- 17 — Halk içinde hiç şerîkim bulmadım
Bu lisânım kaldı zârın içinde 47
- 18 — Haram helâl bulduğun yersen
Mü'minlik da'vasın ferâgat eyle 48
- 19 — Leyl ü nehâr firkatiyle yanarım
Serimi sevdâya saldım yenile 49
- 20 — Muhabbet bir yana ben de bir yana
Güzel sevmek zarar değil dinime 50
- 21 — Tenimde canımda kalmadı mecal
Meded senden yokuş ile düzüme 51
- 22 — Hüsnüne söz olmaz medhi sezâdır
Getürmez mislini bindebir âna
Fânî cihâna 52
- 23 — Nûr-ı şemsi vahdet zatı dolunmaz
Benzemez mihr ü mâh kesâfetine 53
- 24 — Cennet görmez meyhâneye varanlar
İçüb kendini sarhoş idenlere 54
- 25 — Ruhlar bir araya derilir iken
Âşık olun dedi cânan bizlere 55
- 26 — Yahşı balık tutdum kuru çaydan
Yerden göğe doğru yağar kar dese 56

- 27 — Biz dâim anlara eyleriz minnet
Anlar yolda bizden uludur diye 57
- 28 — Halâs eder bizden kara günleri
Alsak Mevlâ ismin dillerimize 58
- 29 — Güzeller içinde idüb serfirâz
Melâhet Mısrına kılmış pâdişâh 59
- 30 — Gül veş yetüb bitdim aşkın dağında
Bülbül konmak için dalım kalmadı ... 60
- 31 — Gelenler göç etmiş hani tantana
Dünyâya hükmeden zâlim kalmadı ... 61
- 32 — Beni âkıbeti eyledin abdâl
Ziynet göstermiye kâmet mi kaldı ... 62
- 33 — Feryâda başladı şeydâ bülbüller
Gül vafın etmekden diller dolaşdı ... 63
- 34 — Nazar kılmak için ol sım gerdâna
Alışmak mı yeğdir alışmamak mı 64
- 35 — Çıkardı gözünden gönlünden beni
Bendesi kendiyeye yaramamış mı 65
- 36 — Neyleyim efendim hâlim yamandır
Niçün verdi Hudâ cismine cânı 66
- 37 — Defterde her dostun ismi okunmaz
Gökden yağar yere erir kar gibi 68
- 38 — Gördüm ahmer lebin bilmezim noldunı
Cânımı yoluna veresim geldi 69
- 39 — Ateş vapurunu icâd eyleyen
Yelken açub yel kadrini bilir mi 70
- 40 — Bâde olsam girsem kadeh içine
Destur deyüp dosta sunaman beni ... 71
- 41 — Gözüm yaşlı kaldı ağlarım gülmem
Yok elimden tutub kaldıran beni 72

- 42 — «Enelhak» demedim «entelhak» dedim
Melâmet dalında asdırdın beni 73
- 43 — Rahmet gibi göğden yere yağmadım
Yaradanım yokdan etmiş var beni ... 74
- 44 — Gördü mümkün değil kestretle vahdet
Ânınçün küşe-i tenhâya gitdi 75
- 45 — Dikilecek kudret kalmadı dizde
Ecel belimizi bükdü bükecek 76
- 46 — Örümcek çulhanın dokumuş bezin
Biçmek elimizden gelmez ki biçek ... 77
- 47 — Güzelim bağrıma kara taşları
Basar gider misin kıyamete dek 78
- 48 — Ellisinde göçüm çekip götürdüm
Vâdesi yetmişe döndürdün felek 79
- 49 — Eyiler âlemden geçdü çekildi
Bizler zemânenin piçine kaldık 79
- 50 — Yanaşma şeytana aldatır seni
Şeytanın konduğu daldan ırak ol 80
- 51 — İçindeki güzellerin aşkından
Yanıp tutuşursun nâre İstanbul 81
- 52 — Kırk öğüden sen bir nasîb aldın mı
Kadir kıymet hakkı bildin mi gönül ... 82
- 53 — Sahibinin ismin çıkarmaz beyaz
Hâtem yüzük olsa kararsız gönül 83
- 54 — Şol mah cemâlini bize döndermiş
Dinle kelâmını aleyküm selâm 84
- 55 — Südü kaymak eder lebin mâyesi
Mâyesiz hiç yoğurt dutar mı bilmem ... 85
- 56 — Halli âsân değil müşgil muammâ
Zulm-i zâlim göğre direk mi bilmem ... 86

- 57 — Ma'mûr olmak için gönül harâbı
Bir mi'mâr elinden geçer mi bilmem ... 87
- 58 — Yüküm ağır atım menzile varmaz
Deve gibi ben de dizler ağlarım 88
- 59 — Bahtın gemisinde yelken yok bildim
Durma lodos gibi es kara bahtım ... 89
- 60 — Dâmına düşmüşem düşman ağtının
Seni merd kahraman er deyü geldim 90
- 61 — Çatma kaşlarını gel eyle rahat
Zülfünü gerdana düzme sevdiğim ... 91
- 62 — Pervâne şem'inin nûrna müştâk
Bile bile nâre yanar sevdiğim 92
- 63 — Tecelliden böyle imiş nasîbim
Kesb ü kârım oldu derd ü gam benim 93
- 64 — Dil ağlar avunmaz pîr-i velîme
Beşiğine niyâz edüb belerim 94
- 65 — Anka yaradılıb Kafa gitmezden
Binbir Kaf bekliyor toyumuz bizim ... 95
- 66 — Nâr-ı hasretinle Mecnûn dağında
Bir Leylâ aşkını bulan ben oldum 96
- 67 — Allah bir resûl hak yokdur gümânım
Hidâyet nûrunu özümde buldum 97
- 68 — Vücutlar şehrine velvele aman
Fark edemez olduk sağ ile solum ... 98
- 69 — Her gece düşümde bir hercâinin
Âteş-i aşkından duramıyorum 99
- 70 — Feleğin önünde elendik bizler
Süzüle süzüle nesîme döndüm 100
- 71 — Muhabbet dilersen semtimde dolaş
İstemezsen gamda kal kara gözlüm .. 101

72 —	Elfâzı bilmeyen mânâ seçemez Sırat köprüsünden ince sözlüyüm	102
73 —	Kazâ belâ ile âlem dolduğu Kazların kadıya uçmaklığından	103
74 —	El uzadub bağda biten her gülü Dermemesi evlâ imiş dermeden	104
75 —	Yeter kıldın bana cevr ile cefâ Belki suâlimi veremiyessin	105
76 —	Ağyâr isen defterini dürelim Yer altında gezer kemimli misin	106
77 —	Şu garib âşıkın sînesin nâre Yakan yaksın dağlayanlar dağlasın ...	107
78 —	Yarın mahşer günü ararlar bizi Mîzan terazisi kurulur bir gün	108
79 —	Şâyet verdi nutkum câhile siklet Kadrim bilir ehl-i irfân olanlar	109
80 —	Teşne var mı deyü sâkiler gezer Ellerinde dolu peymâneler var	114
81 —	Hakka hakikata oldun büvelek Zulmü adâlete saldığın yeter	115
82 —	Aşkın nârı ile olmuşam helâk Deli gönül yüce dağdan kar ister ...	116
83 —	Ateş şöyle dursun tütün azâbı Tilkiyi çakaltı inden çıkarır	117
84 —	Alçak fidanların boyu yücele Bülbülüm hevesim gonce güldedir	118
85 —	Seni bana gâyet fâzıl dediler İçerimde bir yara var bil nedir	119
86 —	Gelmiş olanları bir gönderen var Gitmiş olan gelmek dilek değildir	120

87 —	Kedi var arslanın yerini tutmuş Arslan var adına kedi söylenir	121
88 —	Dünyayı hep rezil köpekler aldı Gelen ümerâya karşı gidiyor	122
89 —	Her kumaşı bir tarakda dokuyor Şeridini bâzarlara çözüyor	124
90 —	Güzel sever isen gerdanı benli Her güzelin kahırî çekilmez imiş	125
91 —	Bu müşgilin çâresini ara bul Çabuk gelür geçer vakt-i sabâvet	126
92 —	Kısmet kapusını bulur lâcerem Kısmetde yolundan sapar bulunmaz ...	128
93 —	Güzele gözlerim eder eyvallah Çirkin yüze kimse bakmak istemez ...	129
94 —	Mêrdesê kaçkını softa bozgunu Selâm vermek için insan beğenmez ...	130
b) — Semâiler :		
95 —	Erir akar böyle bilin Tükenir o tâ'b o bedende	132
96 —	Senin gibi emlek kuzu Görmedim ömrüm içinde	133
97 —	Olamaz Konya'nın dengi Niğde şehri Bor'u ile	134
98 —	Er pîr vasfın edenlerin Kurbân olsam dillerine	135
99 —	Gelmez ârifin gücüne Kara giyse al yerine	136
100 —	Dostun sözü serime tâc Düşman sözün tutmamalı	137

101 —	Pervâneler gibi nârda Vücudumu yak eyledi	138
102 —	Aşkın dersin okutmağa Sanma korkub ürke beni	139
103 —	Sözünden özün tanırdım Fehmederdim dostum seni	140
104 —	Karanlıkda cân ü dilden Şem'i sûzân olayım	141
105 —	Uğrun uğrun tenhalarda Ağlamakdır hâlim benim	142
106 —	Mâh rûyından nikâbını Alan dilber bin yaşasın	143
107 —	Sulu yalçınlar önünden Açılan gül solar bir gün	144
108 —	Kendini üryân etmişsin Ört nikâbın gül üşürsün	145
109 —	Engin yüksek düz ovada Kimi kovar kimi kaçır	146
110 —	Soralım yoksula baya Aslı nedir neden ağlar	147
111 —	Ateşlerden daha beter Âşıkları yakışın var	148
112 —	Harâb etdi zulüm dehri Aceb dürlü felâket var	149
113 —	Cânım gül rûyına derdim Gülmezlenür hoşnazlanır	150
114 —	Âdem'den evvel bu dem Hak bilir kimde imiş	151

B) — Aruz Vezni ile Yazılmış Olan Şiirler

a) — Dîvanlar :

- 115— Bâd-ı aşkın zühre burcundan eser leyl ü nehâr
Savurur ömrümdeki harmânım Allah aşkına 152
- 116— Cennet ile güldürür gâhî câhimle ağlatır
Nefsinin kürsiden inmezden düşer tedbîrine 153
- 117— Savm edemem sabrım yokdur neylim hâlim şedîd
Doymayınca şâdolur mu bilirsin mûye bu dil 154
- 118— Nokta dökdüm cümle usturlâb-ı aşkı yokladım
Lûtfu değmez kahrına baht-ı siyâhım var benim 155
- 119— Yakdı çeşmim şem'-i ruhsârına kaldım zârile
Rûz ü şeb gamda olam pervânesi bir kimsenin 156
- 120— Köşe taşı yerde kalmakla yerin bulmaz değil
Kâbili tamir olan virânı bulmaktır hüner 157
- 121— Bu cihâna geldi gülmedi nice bin evliyâ
Mevlânın muhabbeti bilir misin canda olur 158

b) — Gazeller :

- 122— Şems-i vahdetde tecellî etmiş envâr ibtidâ
Eylemiş feyz-i nübüvvet sırrını var ibtidâ ... 159
- 123— İzzetin kadri bilinmezdi rezâlet olmasa
Minberin kadri bilinmezdi hitâbet olmasa ... 160
- 124— Ey tabîb elden gelirse yâremi emleme
Yâr elinden gelmedir bu yâreyi merhemleme 161
- 125— Cümle halkın dînin Allah dîn-i İslâm eylese
Kalmaz hiç mazlum eğer Hak zulmü ilzâm eylese 162
- 126— Pâdişâh-ı dîn-i devletde adâlet kalmadı
Arzuhâlim sunmağa bende cesâret kalmadı 163

- 127— Zât-ı Hak bâtiliği mümkün değil etmek kabul
Hakka bâtildir diyenler var ise bâtildir ol 164
- 128— Ey nazargâh-ı celâlınden beni mehcûr eden
Şânına lâyük mıdır bu bîvefâlıklar neden ... 165
- 129— Aslâ yokdur neyleyim ben bîvefâsı bahtımın
Kimi sevsem yâd olur bu ibtidâsı bahtımın 166
- 130— Ehl-i aşkda koymadı ârı edeb kaşın gözün
Âlemin berbâdına oldu sebeb kaşın gözün 167
- 131— Ey şarâbı nûş eden sen dest-i istiğfârı tut
Boşla takrîri günâhı dâmen-i inkârı tut ... 168

c) — Semâtiler :

- 132— Efendim devlet-i ömrün mezîd olsun saâdetle
Devâm-ı şöhret-ü şânın cedîd olsun beşâretle 169
- 133— Güzel renkler yüzünden imtizâç etmiş nedir çâre
Bakılmaz ki bakılsın böyle yüzle böyle ruhsâre 170
- 134— Uyan gafletden ey gâfil nedir sende bu nâdanlık
Bilirsin fâide vermez sana sonra peşîmanlık 171
- 135— Kemânı eğmeyince doğru atmak tîri mümkün mü
Kirişin çekmeyince tîre bulmak seyri mümkün-
mü 172

ç) — Kalenderiler :

- 136— Ey gözleri mestân seni alaya değışmem
Rûyını senin şol kızıl elmaya değışmem ... 173
- 137— Âşıkları meftûn eden ol canlar öğünsün
Zülf dokunan ol sîm-gerdânlar öğünsün ... 174
- 138— Ey dil bu sözüm rûtbede kimyâ ile bir dut
Dinle bunu âyine-i ferdâ ile bir dut 175

d) — Şarkı :

- 139— Seni seven âşıkların olur Mecnûn gibi uryân
Dîde pür-hûn gönül meftûn gel kerem kıl
gümüş gerdân 176

B İ B L İ Y O G R A F Y A

I — YAZMALAR :

A) — CÖNKLER (1)

1) — Ankara Millî Kütüphanesi :

AMKC., Nu: 3, v. IIb.

AMKC., Nu: 4, s. 76, 77, 78, 98, 125, 175, 190, 191, 192, 214, 215, 216, 248, 259, 260, 261, 262, 268, 269, 270, 271, 272, 278, 279, 280, 286, 287, 288, 290, 295, 296, 309, 342, 343, 379, 401, 420, 421, 422, 423, 425, 426, 430, 431, 435, 440, 441, 442, 443.

AMKC., Nu: 22, v. 62a, 63a, 89b.

AMKC., Nu: 27, v. 31a.

AMKC., Nu: 34, v. 8a.

AMKC., Nu: 35, v. 9a—b.

AMKC., Nu: 36, v. 12b, 50b, 51a—b, 72b, 79b, 102a—b, 103a—b.

(1) — Bu çalışma hazırlanırken birinci derecede cönklerden istifade edilmiştir. Seyrân'ye âit şiirlerin bulunduğu cönklerin numaraları ile sayfaların numaraları ayrı ayrı gösterilmiştir. Araştırmacıların hizmetine sunulan cönk sayısı arttıkça Seyrân'ye âit başka şiirlerin de ortaya çıkacağı kuvvetle muhtemeldir.

AMKC., Nu: 51, v. 3a, 4a—b, 5a—b, 6a, 7a, 10a, 11a, 13a—b,
14a—b, 15a, 16a, 17b, 18a—b, 20a—b, 21b, 22a—b,
23a—b, 25a, 27a, 28b, 31a—b, 32a, 33a, 42a, 44b,
45a, 46a—b, 48a—b, 49a, 50a—b, 51a—b, 52a—b,
53a, 54a, 56a, 57b, 60b, 61b, 62a—b, 63a—b, 64a—b,
65b, 66a—b, 71a—b, 72a—b, 73a, 75a, 77a—b, 78a,
79a, 80a—b, 81a—b, 82a—b, 83a—b, 84a—b, 90b,
92b, 93a, 101b, 106b, 110b, 111a, 112a—b, 113a—b,
114a—b, 115a, 116a—b, 120a—b, 121a—b, 125a—b,
127a, 129a—b, 130b, 131a—b, 132a—b, 133a, 134a—b.

AMKC., Nu: 54, v. 60b.

AMKC., Nu: 58, v. 103a—110b.

AMKC., Nu: 67, v. 10a—b, 11a, 12a—b, 13a.

AMKC., Nu: 90, v. 9a, 29b, 30a.

AMKC., Nu: 99, v. 56a, 72a—b, 92b, 93a—b, 99b, 100b,
117a—b, 161a—b.

AMKC., Nu: 131, v. 18b, 20b.

AMKC., Nu: 135, v. 47b, 50a, 57a, 58b, 60a, 61a, 62b, 63b,
64a, 78a, 79b, 80a, 81a, 88b, 92b.

AMKC., Nu: 136, v. 10b, 31b.

AMKC., Nu: 139, v. 27a, 39b.

AMKC., Nu: 148, v. 7a.

AMKC., Nu: 156, v. 26a.

AMKC., Nu: 158, v. 52a, 54a.

AMKC., Nu: 159, v. 14b, 15a—b, 16a, 18a, 19b, 20a.

AMKC., Nu: 160, v. 49b.

2) — Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Nadir Eserler Arşivi :

MİFAD. NEAC., Nu: 75.0001, v. 35b.

MİFAD. NEAC., Nu: 75.0010, v. 23b.

MİFAD. NEAC., Nu: 79.0016, v. 67b.

MİFAD. NEAC., Nu: 79.0018, v. 22a, 163b.

MİFAD. NEAC., Nu: 79.0042, v. 22b, 26a, 129a—b.

3) — KRDC. (Kayseri-Rasim Deniz Özel Kitaplığında bulunan cönkler.)

B) — MECMUALAR :

1) — Ankara Millî Kütüphanesi :

AMK. ME., Nu: 258, v. 23a—b, 24a—b, 25a—b, 26a—b, 27a—b, 31a.

AMK. ME., Nu: 423, v. 16b, 17a—b, 27b, 28a—40b, 78b, 94b, 115b, 116a—b, 117a, 134b, 137a.

AMK. ME., Nu: 1215, s. 594, 595.

AMK. ME., Nu: 1237, s. 69.

AMK. ME., Nu: 3565, s. 46.

AMK. ME., Nu: 3864, s. 8, 10, 13, 15, 20.

AMK. ME., Nu: 4262, v. 14b, 15b.

AMK. ME., Nu: 4453, v. 87b.

AMK. ME., Nu: 4573, s. 561, 620.

AMK. ME. FB., Nu: 569, (Divançe-i Seyrânî, Fahri Bilge Kopyesi, Seyrânî'nin qürlerinden seçmeler.)

2) — Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Nadir Eserler Arşivi :

MİFAD. NEA. ME., Nu: 790.0055, v. 16b.

II — UMUMİ BİBLİYOGRAFYA (1)

A) — KİTAPLAR :

- Alangu, Tahir**, 100 Ünlü Türk Eseri, (1. cilt) İst. 1974, Milliyet Yayınları.
- Alkan, Naim**, Türk Halk Edebiyatı, Ankara 1973, Yargıçoğlu Matbaası.
- Arsoy, M. Sunullah**, Türk Gülmece ve Yergisinden Seçmeler, (Hiciv ve Mizah Ant.), İst. 1977, Bahar Matb.
- Atalay, Besim**, Bektâşîlik ve Edebiyatı, İst. 1340, Matbaası Âmire.
- Başgöz, Dr. İlhan**, İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi, İst. 1956, Nurgök Matb.
- Bayrı, M. Halit**, 19. Yüzyıl Halk Şiiri, İst. 1956, Varlık Yayınevi.
- Bezirci, Asım**, Dünden Bugüne Türk Şiiri Antolojisi, İst. 1968, May Yayınları.
- Boratav, P. Nailî - H. Vedat Fıratlı**, İzahlı Halk Şiiri Antolojisi, Anık. 1943, Maarif Matb.
- Cumhur, Müjgân**, Başakların Sesi (Saz Şairlerinin Hayatı ve Eserleri), Anık. 1968, Poyraz Reklam.
- Demircioğlu, Yusuf Ziya**, Halk Edebiyatı Antolojisi, İst. 1933 Kanaat Kitaphanesi.
- Develioğlu, M. Abdullah**, Üç bin Türk ve İslâm Müellifi, İst. 1973, Yayıncılık Matb.

(1) Seyrânî Bibliyografyası MİFAD tarafından basılmakta olduğundan bibliyografya bölümünü geniş tutmayı gerekli görmedik.

- Edgüer, Nahit Nafiz (Hz.)**, Halk Şiirleri, İst. 1964, MEB. Halk Eğitimi Yayınları.
- Elçin, Prof. Dr. Şükrü**, Halk Edebiyatı Araştırmaları, Ank 1967, Kültür Bakanlığı MİFAD. Yayınları: 24, Halk Edebiyatı Dizisi: 3
- Elçin, Prof. Dr. Şükrü**, Halk Edebiyatına Giriş, Ankara, 1981, Kültür Bakanlığı Yayını: 365, T. Halk Kültürü Eserleri: 10.
- Ergun, S. Nüzhet**, Halk Edebiyatı Antolojisi, İst. 1938, Devlet Basımevi.
- Eyüboğlu, İ. Zeki**, Bütün Yönleriyle Bektâşilik, İst. 1980, Yeni Çığır Yayınları, Yelken Matb.
- Gencosman, Kemal Zeki**, Türk Destanları, İst. 1972, Hürriyet Yayınları.
- Gölpınarlı, Abdülbaki**, Alevi-Bektâşî Nefesleri, İst. 1963, Yükselen Matb.
- Gölpınarlı, Abdülbaki**, Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi, İst. 1972, Milliyet Yayınları.
- Gözler, H. Fethi**, Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri, İst. 1981, İ. Aka Kitabevi.
- Gözpınar, İsmet (Hz.)**, En Güzel Örnekleriyle Halk Şiiri Çeşitleri, Ank. 1966, Kardeş Matb.
- Güloğlu, Faruk Rıza**, Seyrânî, İst. 1941. Emniyet Kitabevi.
- Güney, E. Cem**, Halk Şiiri Antolojisi, İst. 1950, Varlık Yayınları.
- Gürlek, Ahmet**, Memleketim Develi, Ank. 1975, Yeni Desen Matb.

- Habip, İsmail**, Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi, İst. 1340, Matbaa-i Âmire.
- Hâzım, Ahmet**, Sânihât-ı Seyrânî, İst. 1340, Matbaa-i Millî.
- İnal, İ.E. M. Kemal**, Son Asır Türk Şâirleri, İst. 1940, M. Eğitim Yayınevi.
- Kabaklı, Ahmet**, Türk Edebiyatı, C. 2, İst. 1973, Türkiye Yayınevi.
- Kasır, Hasan Ali**, Develi'li Seyrânî, (Hayatı, sanatı, şiirleri), İst. 1984, Acar Matb.
- Kocatürk, V. Mahir**, Saz Şiiri Antolojisi, Ank. 1963, Ayyıldız Matb.
- Kocatürk, V. Mahir**, Türk Edebiyatı Antolojisi (Başlangıçtan Bugüne Kadar, Açıklamalı Türk Edebiyatı Şaheserleri), Ank. 1967, Edebiyat Yayınevi.
- Köksal, Yaşar**, Seyrânî, İst. 1960, Şevket Ünal Matb. Birlik Kitap Serisi, Nu: 17.
- Köprülü, Prof. Dr. M. Fuat**, Türk Saz Şâirleri Antolojisi, Ank. 1962, Millî Kültür Yayınları, Güven Basımevi.
- Makal, Tahir Kutsi**, Türk Halk Şiiri Antolojisi, İst. 1978, Toeker Yayınları.
- Meydan Larousse**, (Büyük Lûgat ve Ansiklopedisi, C. 14, İst. 1969, Meydan Yayınevi.
- Mutluay, Rauf**, Türk Halk Şiiri Antolojisi, İst. 1972, Milliyet Yayınları, Türk Klasikleri Dizisi: 9.
- Nayır, Y. Nabi**, Başlangıcından Bugüne Türk Şiiri Antolojisi, İst. 1972, Varlık Yayınları.
- Nayır, Y. Nabi**, En güzel Koşmalar, İst. 1962, Varlık Yayınları

- Necatigil, Behçet**, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, İst. 1980, Varlık Yayınları.
- Okay, Haşim Nezihi**, Develi'li Seyrânî, İst. 1953, Maarif Kitaphanesi ve Matb.
- Ozankan, Cenap**, Kırık Halk Şâiri, Hayatı ve Eserleri, İst. 1960, Tan Matb.
- Özkırımlı, Atilla**, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, İst. 1982, Basaş Ofset.
- Öztelli, Cahit**, Dertli-Seyrânî, (Hayatı ve Şiirleri), İst. 1964, Varlık Yayınları.
- Öztelli, Cahit**, Uyan Padişahım, İst. 1976, Milliyet Yayınları.
- Polat, Osman**, Âşık Seyrânî, (Hayatı ve Şiirleri), Ank. 1975, Ünal Matb. Develi - Seyrânî Kültür Derneği Yayınları: I.
- Püsküllüoğlu, Ali**, Türk Halk Şiiri Antolojisi, Ankara 1975, Bilgi Yayınları: 224.
- Satoğlu, Abdullah**, Başlangıcından Bugüne Kadar Kayseri Şiirleri, Ank. 1970, Fikiz Yayınları, An. Matb.
- Sevengil, R. Ahmet**, Yüzyıllar Boyunca Halk Şiirleri (Radya Konuşmaları), İst. 1965, Atlas Kitabevi.
- Sevük, İ. Habip**, Halk Edebiyatı Bilgileri, İst. 1942, Remal Kitabevi.
- Seyrânî, Mehmet**, Seyrânî, Ank. 1953, Emek Basın-yayıncılık, Güvercin Kitapları, Nu: 31, Şiir Serisi: 20 (Seçme Şiirler)
- Seyrânî, Mehmet**, Seyrânî, İst. 1941, Emniyet Kitabevi. (Seçme Şiirler).
- Seyrânî, Develi'li Âşık**, Hayatı ve Şiirleri, Kayseri 1984, Dördüncü Seyrânî Seminer ve Şenlikleri Komitesi Yayınları, Nu: I, Gündem Basın Yayın.

- Solok, C. Kudret**, Türk Edebiyatından Seçme Parçalar, İst. 1982, İ. Aka Kitabevi.
- Tal'at, Ahmet**, Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i, İst. 1928, Devlet Matb.
- Türk Ansiklopedisi, Cilt: 28, MEB. Devlet Kitapları, ME. Basımevi.
- Uğur, Sait, İçel** Folkloru (Halk Şâirlerine Ait Tetkik ve Metinler), Ank. 1948, Ulus Basımevi.
- Ünlü, Derviş** (Derl.), Develi'li Halk Âşığı Seyrânî Babanın Hayatı ve Şiirleri, Kayseri 1963, Erciyes Matb.
- Yedekçioğlu, Kâzım**, Öğünmek Gibi Olmasın Ama Kayseriliyim, İst. 1972, İrfan Matb.
- Yener, Cemil**, Türk Halk Edebiyatı Antolojisi, İst. 1973, Bateş Yayınları, Baha Matb.
- Yücebaş, Hilmi**, Hiciv ve Mizah Edebiyatı Antolojisi, İst. 1976, Milliyet Dağıtım.
- Ziya, Yusuf**, 19. Asır Halk Şâirlerinden Seyrânî, İst. 1933, Suhûlet Kitaphanesi, Ankara Matb.

B) — Dergi ve Gazetelerde Yayınlanan Makale, İnceleme, Röportajlar :

- Alpaslan, İsmet**, «Seyrânî'nin Hayatı», Seyrânî Gazetesi, Seyrânî Özel Sayısı, Nu: 823, 12 Mayıs 1986.
- Asena, Alâaddin**, «Seyrânî'ye Saygı», İnanç sayı: 5, 1984.
- Ataman, S. Yaver**, «Seyrânî», Zonguldak Gazetesi, sayı: 44, 1946.
- Aykul, M. Kemal**, «Rüyâ mı Emir mi,» Erciyes, sayı: 54, Haziran 1982.

- Başaran, Mustafa**, «Seyrânî'de Âhiret Düşüncesi», Erciyes sayı: 54, Haziran 1982.
- Başaran Mustafa**, «Halk Şâiri Seyrânî», Erciyes, sayı 65, Mayıs 1983.
- Can, Abdülcelil**, «Seyrânî'nin Edebî Kişiliği», Kayseri Olay Gazetesi, Dördüncü Âşık Seyrânî Seminer ve Şenlikleri özel eki, 12-13 Mayıs 1984.
- Canbulat, Cevdet**, «Seyrânî Dolayısıyla», Türk Folkloru, sayı: 58, Mayıs 1954.
- Canbulat, Cevdet**, «Dertli ve Seyrânî», TFA. sayı 61, Ağustos 1954.
- Canozan, A. Şahin**, «Âşık Seyrânî'nin Dertli İle Karşılaştırılması», Gurbet, sayı: II, Mayıs 1984.
- Ceylan, Mustafa**, «Seyrânî Çağı ve Düşüncesi», Ece Haber Ajansı özel eki, sayı: 3866, Mayıs 1984.
- Çağlar, B. Kemal**, «Dertli ve Seyrân», TFA sayı: 69, Nisan 1955.
- Çatak Âşık Ali**, «İlm-i Hikmet Destanı», Erciyes sayı: 38, Haziran 1980.
- Çatak, Âşık Ali**, «Seyrânî Üzerine Derlemeler ve Toplamalar», Erciyes sayı: 65, Mayıs 1983.
- Çetin, M. Nihad**, «Seyrânî'nin Neşredilmemiş Bazı Şiirleri», TM., C. XII'den ayrı basım, İst. 1935.
- Çimen, Mahir**, «Seyrânî Konusunda Ahmet İslamoğlu ile Mülâkat», Erciyes, sayı: 54, Haziran 1982.
- Deniz, Rasim**, «Seyrânî 1-2», Kayseri Kültür, sayı: 2-3, Mayıs-Haziran 1981.
- Deniz, Rasim**, «Cönklerdeki Seyrânî», Erciyes, sayı: 65, Mayıs 1983,

- Deniz, Rasim**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Dinî Motifler», Erciyes, sayı: 79, Temmuz 1984.
- Dizdaroğlu, Hikmet**, «Everek'li Seyrânî'ye Mal Edilen Bir Destan Üzerine», Türk Folkloru, sayı: 2, Eylül 1979.
- Dizdaroğlu, Hikmet**, «Seyrânî,» TFA., sayı: 53, Ekim 1953.
- Dizdaroğlu, Hikmet**, «(Dertli - Seyrânî) Dolayısıyla Bir Tenkit Üzerine», TFA., sayı: 64-65, Eylül-Ekim 1954.
- Dündar, Ali**, «Seyrânî», Hakimiyet Sanat Dergisi, sayı: 23, Aralık 1977.
- Ertepinar, Coşkun**, «Büyük Ozan Seyrânî ve Bir Döneme Kuşbakışı», Ortadoğu Gazetesi, 18 Temmuz 1979.
- Feyzioğlu, Muin**, «Büyük Halk Şâiri Seyrânî», Erciyes, sayı: 72, 1949.
- Feyzioğlu, Muin**, «Seyrânî'de Psikolojik Hayat», Erciyes, sayı: 65, Mayıs 1983.
- Gözler, H. Fethi**, «Seyrânî'nin Taşlama Ustalığı», İnanç sayı: 4, Haziran 1984.
- Gözler, H. Fethi**, «Halk Şâiri Seyrânî'de Su Motifi», Erciyes sayı: 92, Ağustos 1985.
- Günay, Doç. Dr. Umay**, «Develi'li Seyrânî'nin Rüya Motifinin Tahlili», H.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi, C: 3, sayı: I, 1985.
- İslamoğlu, Mustafa**, «Seyrânî'yi Anlamak», Erciyes, sayı 65, Mayıs 1983.
- İslamoğlu, Mustafa**, «Seyrânî'de Tasavvuf,», Develi Gazetesi, Seyrânî özel sayısı, 15 Haziran 1983.

- İvgin, Hayrettin**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Telmih Sanatı», Erciyes, sayı: 82, Ekim 1984.
- Kâhyaoglu, İsmail**, «Seyrânî'den Menkıbeler», Erciyes, sayı: 54, Haziran 1982.
- Kâmil, Erkan**, «Seyrânî Üzerine M. İlyas Subaşı İle Bir Sohbet», Erciyes, sayı: 65, Mayıs 1983.
- Kâmil, Erkan**, «Seyrânî'nin Edebî Cephesi», Kayseri Gazetesi, 28 Mayıs 1982.
- Kasır, H. Ali**, «Seyrânî'nin Düşünce Dünyası», Erciyes, sayı: 54, Haziran 1982.
- Kaya, Doğan**, «Seyrânî'nin Özlü Sözleri», Erciyes, sayı: 84, Aralık 1984.
- Kayacan, İsa**, «Âşık Seyrânî'nin Dünyasından», Erciyes, sayı: 65, Mayıs 1983.
- Köksal, Dr. Hasan**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Lirikizm», Erciyes, sayı 81, Eylül 1984.
- Meriç, R. Melûl**, «Seyrânî Baba», İçtihat Mecmuası, sayı: 145, Mart 1922.
- Oğuzbaşaran, Bekir**, «Bir Karakter Adamı Olarak Seyrânî», Küçük Dergi, sayı: 3, Ağustos 1979.
- Oğuzbaşaran, Bekir**, «Seyrânî'de Atasözleri ve Deyimler Üzerine Bir Deneme», Millî Kültür, sayı: 37, Aralık 1982.
- Oğuzbaşaran, Bekir**, «Seyrânî'de Hz. Peygamber Sevgisi», Erciyes, sayı: 83, Kasım 1984.
- Okay, H. Nezihî**, «Seyrânî», Erciyes, sayı 4, 6, 9, 11, 14, 15, 16, 1938-1940.

- Okay, H. Nezihi**, «Seyrânî'nin Toplumsal Yönü», Folklor, sayı: 16, 17, 18, Ağustos, Eylül, Ekim 1970.
- Onay, A. Tal'at**, «Seyrânî'nin Dokuz Koşması ile Bir Destanı», TFA., sayı: 81, Nisan 1981.
- Önder, A. Rıza**, «Seyrânî'nin Eğitici Yönü», Türk Folkloru, sayı: 61, Ağustos 1984.
- Önder, A. Rıza**, «Hak Yolcusu Seyrânî», Folklor, sayı: 4 (34), Ekim-Aralık 1984.
- Özdamarlar, Kadir**, «Tanzimat ve Seyrânî 1-2», Kayseri Haber Gazetesi, 10 Mayıs 1978, 17 Mayıs 1978.
- Özdamarlar, Kadir**, «Seyrânî», Erciyes, sayı: 6, 1978. sayı: 54, Haziran 1982.
- Özdamarlar, Kadir**, «Seyrânî'nin Hayatı», Kayseri Olay Gazetesi, özel ek, 12-13 Mayıs 1984.
- Özder, M. Adil**, «Seyrânî'nin Yaratılış Destanı», Sivas Folkloru, sayı: 76, 77, 78, 1979.
- Özdil, Yasin**, «Seyrânî'nin Şiirleri ve Sanatı», Erciyes, sayı: 54, Haziran 1982.
- Özen, Kutlu**, «Everek'li Seyrânî'nin Taşlama ve Yergilerine Genel Bir Bakış», Erciyes, sayı: 80, Ağustos 1984.
- Öztelli, Cahit**, «Seyrânî (Hayatı ve Şiirleri)», Türk Dili, sayı: 24, Eylül 1953.
- Rıfki, Ahmet**, «Seyrânî», İçtihat Mecmuası, 15 Mart 1922.
- Sakaoğlu, Doç. Dr. S.**, «Aşık Edebiyatında Mısra Değişiklikleri ve Seyrânî'nin Şiirlerinden Örnekler», Türk Dili, sayı: 379, Ocak 1985.

- Satoğlu, Abdullah**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Mûsikî Unsurlar», Erciyes, sayı: 83, Kasım 1984.
- Subaşı, M. İlyas**, «Seyrânî'de Metafizik Düşünce», Millî Kültür, Nisan 1983.
- Sungur, Hayrettin**, «Seyrânî'den Menkıbeler» Erciyes, sayı: 54, Haziran 1982.
- Tuncalp, Enver**, «Halk Şâiri Seyrânî'nin Aruz Ölçüsü ile Yazılan Şiirleri», Gülpınar, sayı 96, 1984.
- Türkoğlu, Ali** «Halk Şiirinde Seyrânî'nin Yeri», Erciyes, sayı: 6, 1978.
- Yedekçioğlu, Kâzım**, «Seyrânî'de Toplum ve Aşk», Erciyes, sayı: 65, Mayıs 1983.

C) — Tebliğler, Tezler :

- Ateş, Sami**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Hak ve Hakikat», Dördüncü Seyrânî Seminer ve Şenliklerinde sunulan tebliğ metni (basılmadı), 12-13 Mayıs 1984, Develi.
- Cumhur, Dr. Müjgân**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Tabiat», Dördüncü Seyrânî Seminer ve Şenliklerinde sunulan tebliğ metni (basılmadı), 12-13 Mayıs 1984, Develi.
- Güney, Mahir**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Tabiat ve Eşya», İstanbul Üniversitesi Kitaplığı, Tez nu: 2634, (basılmadı), İst. 1957.
- Güzel, Doç. Dr. Abdurrahman**, «Seyrânî'nin Eserlerinde Tasavvufî Motifler», Üçüncü Seyrânî Seminer ve Şenliklerinde tebliğ olarak sunulmuştur (basılmadı), 12-13 Mayıs 1983, Develi.

- Önder, A. Rıza**, «Seyrânî'nin Şiirlerinde Yergi», Dördüncü Seyrânî Seminer ve Şenliklerinde tebliğ olarak sunulmuştur. 12-13 Mayıs 1984, Develi.
- Tansel, F. Abdullah**, «Everek'li Seyrânî Hakkında Neşredilenler Üzerinde Çalışılması Gerekli Mevzular», (Dördüncü Seyrânî Seminer ve Şenliklerinde tebliğ olarak sunulmuştur (basılmadı), 12-13 Mayıs 1984.
- Yüksel, Hasan Avni**, «Develili Âşık Seyrânî ve Şiirleri», G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Mastır Tezi, (basılmadı) Ankara, 1985.

Âşik Seyrânî, 1800'de Develi'de doğmuştur.

Gençlik yılları Develi ve çevresinde geçmiş, daha sonra İstanbul'a gitmiştir. Devrin tanınmış şâirleriyle atışmalar yapmış, sarayın ilgi ve iltifatını görmüştür. Bilhassa yazdığı taşlamalarla dikkati çeken Seyrânî, İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalınca başta Haleb olmak üzere memleketin çeşitli yerlerini dolaşmış ve 1866'da Develi'de ölmüştür.

Dinî, tasavvufî şiirlerinin yanında sâde bir dille yazdığı taşlama ve diğer sosyal temalı şiirleri ile Halk Edebiyatı'nda önemli bir yeri olan Seyrânî'nin elimizde çok sayıda şiiri mevcuttur.

İki bölümden meydana gelen bu eserde Seyrânî'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve şiirlerinden örneklerle bibliyografya bulunmaktadır.